

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมคนกลางประกันภัย

เนื่องจากธุรกิจประกันภัยเป็นธุรกิจระดับสากล มีแนวทางในการปฏิบัติและมีจารีตประเพณีที่ค่อนข้างใกล้เคียงกัน ระเบียบข้อบังคับและกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมดูแลธุรกิจประกันภัยก็มีลักษณะใกล้เคียงกัน ดังนั้นเพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความละเอียดและประกอบด้วยเนื้อหาในมุมที่กว้างขึ้น จึงได้วิเคราะห์ถึงมาตรการกฎหมายของต่างประเทศที่ใช้สอดคล้องดูแลและควบคุมคนกลางประกันภัยมาเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นถึงการควบคุมและส่งเสริมคนกลางประกันภัยของประเทศเหล่านั้น เพื่อนำมาปฏิรูปหรือร่างกฎหมายไทย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมกำกับ ดูแลคนกลางประกันภัย ในการวิจัยฉบับนี้ได้วิเคราะห์ถึงกฎหมายของอังกฤษ, กฎหมายสหรัฐในมลรัฐนิวยอร์กกับมลรัฐแคลิฟอร์เนีย และกฎหมายสิงคโปร์ ดังนี้

3.1 มาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศ

3.1.1 ประเทศอังกฤษ

ในประเทศอังกฤษ หลักทั่วไปที่ตัวการต้องรับผิดชอบบุคคลที่สามในการกระทำของตัวแทนซึ่งโดยทั่วไปได้แบ่งอำนาจของตัวแทนออกเป็น 3 ลักษณะ¹ คือ

3.1.1.1 อำนาจโดยชัดแจ้งและอำนาจโดยปริยาย (Express authority or Implied authority)

3.1.1.2 อำนาจโดยธรรมเนียมประเพณี (His usual authority)

3.1.1.3 อำนาจโดยการแสดงออกของตัวการ (His apparent authority)

¹ G.H.L. Fridman. n.d. *The Law of Agency*. p.191.

1. อำนาจโดยชัดแจ้ง (Express authority) และอำนาจโดยปริยาย (Implied authority)

การแต่งตั้งตัวแทนอาจทำโดยวิธีการทำสัญญาเป็นเอกสาร (Contractual document) หรือเอกสารอื่น (non-contractual document) หรืออาจแต่งตั้งตัวแทนโดยการตกลงกันด้วยวาจา (Orally) แต่ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งโดยวิธีใดอำนาจของตัวแทนจะต้องมีความชัดเจนและอยู่ในขอบเขตของการเป็นตัวแทนและตัวแทนจะไม่มีอำนาจมากไปกว่าที่ตัวการมอบอำนาจไว้

อำนาจของตัวแทนโดยปริยาย ((Implied authority) มีอยู่ 2 วิธีคือ วิธีแรกเป็นไปตามที่ตัวแทนได้รับมอบหมายโดยชัดแจ้งให้มีอำนาจกระทำการใดๆ ที่จำเป็นที่เกี่ยวข้องได้ (authority necessarily incidental to express authority) เช่น เมื่อตัวแทนได้รับมอบหมายให้มีอำนาจซื้อสินค้าและราคา ในกรณีนี้ตัวแทนย่อมมีอำนาจในการเจรจาต่อรองราคาสินค้าได้ แต่ทั้งนี้อำนาจของตัวแทนต้องจำกัดตามคำสั่งหรือคำชี้แนะของตัวการ และตามที่ตัวแทนรู้ว่าการกระทำนั้นโดยพฤติการณ์ตัวการไม่อาจยอมรับได้ และวิธีที่สองตัวแทนมีอำนาจโดยปริยายที่จะกระทำการตามปกติ ตัวแทนไม่เพียงแต่มีอำนาจที่ได้รับมอบหมายโดยชัดแจ้งจากตัวการเท่านั้น ตัวแทนยังมีอำนาจโดยปริยายในการกระทำตามความจำเป็นในวิถีทางการดำเนินธุรกิจตามปกติให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

2. อำนาจโดยธรรมเนียมประเพณี (His usual authority)

อำนาจของตัวแทนตามธรรมเนียมประเพณี ซึ่งเป็นอำนาจที่เกิดขึ้นจากลักษณะงานของตัวแทนตามธรรมชาติ (The nature or the agent's work) ทั้งนี้ตัวการสามารถกำหนดขอบเขตของการเป็นตัวแทนได้โดยชัดแจ้งตามที่กล่าวมาแล้ว จึงมีต้องกังวลถึงลักษณะของอำนาจของตัวแทนโดยปริยายในการทำตามธรรมเนียมประเพณีแต่อย่างใด ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะกระทำตามปกติ (usual) และจะต้องไม่มีลักษณะที่ปราศจากเหตุผล (unreasonable) หรือฝ่าฝืนกฎหมาย (unlawful)

ดังนั้น จากหลักการของการกระทำการแทนดังกล่าว ตัวแทนจึงต้องแสดงให้เห็นบุคคลที่สามรู้ว่าตัวการได้มอบหมายแก่ตัวแทนโดยชัดแจ้งให้เข้าทำสัญญาหรือตัวแทนเข้าทำสัญญาภายในขอบเขตของการได้รับมอบหมายโดยนัย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความจำเป็น (Necessary) หรือเป็นปกติ (Usual) หรือประเพณี (Customary) สำหรับการเป็นตัวแทนในทางการค้าหรือธุรกิจที่จะเข้าทำสัญญานั้นๆ ตามที่กล่าวมาแล้วหากตัวแทนทำสัญญาโดยนอกเหนือขอบเขตอำนาจที่ได้รับมอบหมายที่เป็นอยู่จริง (Actual) หรือที่เห็นได้ชัด (Apparent) หรือที่คาดคะเนได้ (Presumed) ตัวการก็ไม่อาจเข้าถือประโยชน์จากการฟ้องหรือถูกฟ้องตามสัญญาที่ตัวแทนทำกับบุคคลภายนอกได้แต่อย่างใด

3. อำนาจโดยการแสดงออกของตัวการ (His apparent authority)

ในกรณีที่ตัวแทนเชิดบุคคลใดเป็นตัวแทนของตน ตัวการจะต้องผูกพันและรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอก ในกิจการทั้งหลายซึ่งเกิดจากอำนาจโดยการแสดงออกของตัวแทน กรณีดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นเรื่องตัวแทนกระทำการเกินขอบเขตอำนาจที่ให้ไว้โดยชัดแจ้ง หรือเป็นกรณีที่ความจริงแล้ว ตัวแทนไม่มีอำนาจที่จะกระทำการแทนตัวการเลยก็ตาม (อัญชลี อนันต์โท หน้า 32)

อย่างไรก็ดี ตัวการอาจปฏิเสธการกระทำที่ไม่มีอำนาจของตัวแทนต่อผู้รับประกันภัย แต่ต้องปฏิเสธโดยทันทีและก่อนที่บุคคลที่สามจะได้รับความเสียหาย หลังจากเกิดความเสียหายแล้ว บริษัทประกันภัยจะปฏิเสธความรับผิดชอบโดยอ้างว่าตัวแทนออกกรมธรรม์ประกันภัยโดยทำเกินขอบเขตอำนาจที่ได้รับมอบหมายโดยชัดแจ้งไม่ได้

ประเทศอังกฤษ² ได้แบ่งตัวแทนของผู้เอาประกันภัย (agents of insurers) ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ตัวแทนทั่วไป (General Agents) คือกรรมการของบริษัทประกันภัย (directors) ซึ่งมีอำนาจเข้าทำสัญญาประกันภัยโดยทำเป็นลายลักษณ์อักษร

2. ตัวแทนพิเศษหรือตัวแทนท้องถิ่น (Special or Local Agents) คือตัวแทนที่บริษัทประกันภัยมอบหมายให้ทำการชักชวน (solicits) บุคคลผู้ให้คำขอเอาประกันภัยและมีหน้าที่เรียกเบี้ยประกันภัย นอกจากนั้น ตัวแทนประเภทนี้ยังมีอำนาจอื่น อย่างกว้างขวางขึ้นอยู่กับว่าได้รับมอบอำนาจให้ไปทำอะไร โดยปกติตัวแทนประกันภัย (insurers agents) จะไม่มีหน้าที่ออกกรมธรรม์ประกันภัย แต่ถ้าออกกรมธรรม์ประกันภัยโดยไม่ได้รับมอบอำนาจเป็นพิเศษ ก็จะไม่ผูกพันบริษัท โดยทั่วไปหน้าที่จะถูกจำกัดอยู่กับการรับและเสนอคำขอเอาประกันภัย

นอกจากนี้ ในอังกฤษได้มีธรรมเนียมปฏิบัติของ Lloyd's ที่ให้บริษัทประกันภัยทำการรับประกันภัยโดยผ่านผู้พิจารณารับประกันภัย (underwriters) ที่รวมตัวกันเป็นสมาคมอาชีพ (syndicate) ส่วนผู้ที่ขอเอาประกันภัยก็ต้องติดต่อผ่านนายหน้าประกันภัยจะติดต่อกับผู้พิจารณารับประกันภัย (underwriters) โดยตรงไม่ได้

² อัญชลี อนันต์โท. (2537). มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมและส่งเสริมตัวแทนนายหน้าประกันภัย. หน้า 35.

จากการศึกษาของ อัญชลี อนันต์โท (2537) พบว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการควบคุมและส่งเสริมการขายหน้าประกันภัยตามกฎหมายอังกฤษ (การจดทะเบียน) ค.ศ. 1977 (Insurance Brokers Registration Act. 1977)³ ที่กระทำในลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายนี้
2. การควบคุมและส่งเสริมการขายหน้าประกันภัย
3. การควบคุมความรู้ความสามารถของนายหน้าประกันภัย
4. ควบคุมด้านความประพฤติของนายหน้าประกันภัย
5. ควบคุมการดำเนินธุรกิจของนายหน้าประกันภัย
6. ควบคุมเพื่อบรรเทาความเสียหายที่บุคคลใด ๆ ได้รับ
7. ควบคุมทางด้านวินัยของผู้ประกอบวิชาชีพนายหน้าประกันภัย
8. ควบคุมโดยกำหนดหลักเกณฑ์การลบนายหน้าประกันภัยออกจากทะเบียน เนื่องจากการประกอบวิชาชีพนายหน้าประกันภัยหรือบริษัทประกันภัย
9. ควบคุมโดยการกำหนดโทษบุคคลอื่นแอบอ้างใช้คำนำและคำพรรณานายหน้าประกันภัยและบริษัทนายหน้าประกันภัย
10. ควบคุมการกระทำผิดของนิติบุคคล

1. การแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายนี้

ให้มีการแต่งตั้ง “หน่วยงาน” (Body) ซึ่งเรียกว่า The Insurance Brokers Registration Council หรือคณะกรรมการ โดยให้มีอำนาจและหน้าที่ดังนี้

1.1 อำนาจของคณะกรรมการ

1.1.1 จัดทำและดูแลรักษาทะเบียนนายหน้าประกันภัย คณะกรรมการมีอำนาจออกหนังสือรับรองว่าบริษัทใดเป็นผู้ประกอบธุรกิจนายหน้าประกันภัย รวมทั้งการควบคุมดูแลบัญชีรายชื่อบริษัทเหล่านี้ด้วย หนังสือรับรองนี้ต้องปรากฏชื่อ ที่ตั้งของสำนักงานใหญ่และรายละเอียดอื่นๆ ตามที่กำหนด

³ กฎหมายประกันภัยของสหรัฐอเมริกาข้อมูลทั่วไปทางกฎหมายทางอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับการประกันภัย.
จาก <http://www.naic.org/legal> และ <http://public.leginfo.state.ny.us>.

1.1.2 อนุมัติให้ตั้งสถาบันการอบรมและกำหนดคุณสมบัติของนายหน้าประกันภัย
ดังนี้

- คณะกรรมการมีอำนาจรับรองวิทยฐานะของบุคคล ซึ่งผ่านการอบรมจากสถาบันนายหน้าประกันภัย เมื่อเห็นว่ามีความรู้และความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่เพียงพอ
- คณะกรรมการมีอำนาจอนุมัติคุณสมบัติ ของผู้ที่ผ่านการทดสอบตามมาตรฐานการสอบที่กำหนด เมื่อเห็นว่ามี ความรู้และความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่เพียงพอ

1.1.3 ร่างและแก้ไขปรับปรุงข้อกำหนดการกระทำและการละเว้นการกระทำ ซึ่งได้กระทำขึ้นโดยนายหน้าและบริษัทนายหน้าประกันภัยที่จดทะเบียน รวมทั้งนายหน้าประกันภัย และบริษัทนายหน้าประกันภัยที่จดทะเบียนเป็นภาวะกรณีพิเศษในการก่อตั้งตามความประสงค์ของกฎหมายนี้

1.1.4 ออกกฎเกณฑ์แก่นายหน้าประกันภัยและบริษัทนายหน้าประกันภัย ซึ่งประกอบด้วยธุรกิจประกันภัยเพื่อให้แน่ใจว่า

- ธุรกิจประกันภัยนั้นมีเงินทุนไม่น้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้
- มูลค่าของทรัพย์สินมากกว่าหนี้สินที่ต้องรับผิดชอบ และต้องไม่น้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้

- ให้จำนวนบริษัทประกันภัยที่บรรดานายหน้าประกันภัย และบริษัทนายหน้าประกันภัย ซึ่งจดทะเบียนมีธุรกิจอยู่ด้วย และจำนวนรายการธุรกิจประกันภัยซึ่งพวกเขาส่งให้บริษัทประกันภัยแต่ละบริษัทนั้น จะไม่กลายเป็นธุรกิจที่ไปขึ้นกับบริษัทประกันภัยรายใดเกินควร

1.1.5 ออกกฎเกณฑ์แก่นายหน้าประกันภัยและบริษัทนายหน้าประกันภัย ซึ่งประกอบธุรกิจประกันภัยเพื่อ

- เปิดบัญชีธนาคาร สำหรับเงินที่ได้รับจากบุคคลเกี่ยวกับธุรกิจประกันภัย
 - เก็บรักษาเงินไว้ตามลักษณะที่กฎหมายกำหนด
 - เก็บรักษาเอกสารที่บันทึกไว้ เพื่อแสดงและอธิบายถึงการประกอบธุรกิจ
 - เตรียมและยื่นเอกสารเกี่ยวกับผลกำไร ขาดทุนแก่คณะกรรมการให้
- ได้ข้อมูลที่แท้จริงและการตรวจสอบที่ถูกต้องเพื่อเสนอแก่รัฐ

1.1.6 ให้นายหน้าประกันภัยและบริษัทนายหน้าประกันภัย ส่งรายชื่อที่กระทำ โดยสมุห์บัญชี ที่มีคุณสมบัติถูกต้อง โดยแสดงข้อมูลที่กำหนดไว้ในกฎหมายเพื่อที่จะแน่ใจว่าได้มีการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือไม่

1.1.7 กำหนดให้มีการชดใช้ค่าเสียหาย กรณีนายหน้าประกันภัยหรือคือนายหน้าประกันภัย บริษัทนายหน้าประกันภัยหรืออดีตบริษัทนายหน้าประกันภัยได้ก่อให้เกิดขึ้น

1.2 หน้าที่ของคณะกรรมการ

1.2.1 ร่างข้อกำหนดซึ่งก่อตั้งเรื่องความประพฤติที่ไม่เข้าข่ายวิชาชีพเพื่อเป็นแนวทางให้นายหน้าประกันภัยและบริษัทนายหน้าประกันภัยปฏิบัติตาม

1.2.2 ดูแลควบคุมหลักสูตรของสถาบันที่ได้รับอนุญาต และตรวจสอบคุณสมบัติของนายหน้าประกันภัยตามที่กฎหมายกำหนด

1.2.3 จ่ายค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติตามกฎหมายแก่บุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามบทบัญญัตินี้ตามที่กำหนดไว้

2. การควบคุมและส่งเสริมนายหน้าประกันภัยตามกฎหมายอังกฤษ

โดยจะแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายเพื่อควบคุมการจดทะเบียนและรายละเอียดอื่นๆ เช่น การควบคุมด้านบัญชีรายชื่อของผู้ได้รับการจดทะเบียน

3. การควบคุมความรู้ความสามารถของนายหน้าประกันภัย

3.1 อนุมัติให้ตั้งสถาบันการอบรมและกำหนดคุณสมบัติ

3.1.1 สถาบันอบรมเกี่ยวกับการเป็นนายหน้าประกันภัย อาจได้รับการรับรองจากคณะกรรมการเมื่อเห็นว่า สถาบันนั้นให้ความรู้และทักษะเพียงพอแก่การประกอบอาชีพนายหน้าประกันภัย

3.1.2 ผู้สอบผ่านการทดสอบคุณสมบัติของการเป็นนายหน้าประกันภัยอาจได้รับการรับรองจากคณะกรรมการเมื่อเห็นว่าผู้นั้นมีความรู้และทักษะเพียงพอแก่การประกอบอาชีพนายหน้าประกันภัย

3.1.3 กรณีที่คณะกรรมการปฏิเสธการรับรองตามที่กล่าวไว้ข้างต้นรัฐมนตรีมีสิทธิกลับคำตัดสินได้หลังจากพิจารณาอุทธรณ์ และปรึกษาคณะกรรมการแล้ว โดยมีคำสั่งให้คณะกรรมการรับรอง

3.2 ดูแล ควบคุมตรวจสอบสถาบันอบรมและสอบคุณสมบัติของนายหน้าประกันภัย

3.2.1 มีการดูแล ควบคุมหลักสูตรของสถาบันที่ได้รับอนุญาตแล้ว และมีการตรวจสอบการสอบเป็นนายหน้าประกันภัย

3.2.2 มีการแต่งตั้งบุคคลเข้าไปตรวจสอบสถาบันที่ได้รับอนุญาตและอาจมีการส่งบุคคลเข้าร่วมดูแลการอบรมด้วย

3.2.3 บุคคลที่ได้รับแต่งตั้ง มีหน้าที่รายงานไปยังคณะกรรมการในเรื่องการเรียนการสอนของสถาบัน ว่าเพียงพอหรือไม่ เกี่ยวกับการสอบหรือตามที่กำหนดไว้ แต่ไม่มีสิทธิรบกวนการเรียนการสอนหรือการสอบ

3.2.4 เมื่อปรากฏว่าการเรียนการสอนไม่สามารถให้ความรู้และทักษะที่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพนายหน้าประกันภัยและด้วยเหตุผลอื่น สถาบันและการสอบที่ได้รับการรับรอง ควรถูกถอนใบอนุญาต ให้คณะกรรมการมีหนังสือแจ้งความเห็นของคณะกรรมการไปยังสถาบัน และองค์กรที่จัดสอบ พร้อมด้วยสำเนารายงานและความเห็นของคณะกรรมการ

3.2.5 ภายในเวลาที่กำหนดให้สถาบันหรือองค์กรที่จัดสอบนั้นทำข้อสังเกตหรือข้อคัดค้านรายงาน หรือความเห็นของคณะกรรมการ

3.2.6 หลังจากที่ได้รับการคัดค้านหรือพ้นระยะเวลาที่กำหนดไว้แล้ว ให้คณะกรรมการตัดสินใจว่าจะเพิกถอนการรับรองอนุญาตสถาบันหรือองค์กรที่จัดสอบหรือไม่ โดยพิจารณาถึงข้อสังเกต และข้อคัดค้านนั้นด้วย

3.2.7 ให้คณะกรรมการมีหนังสือแจ้งการตัดสินใจไปถึงสถาบันและองค์กรที่จัดสอบ หากตัดสินใจให้เพิกถอน คำสั่งจะไม่มีผลจนกว่าจะพ้นหนึ่งเดือน นับแต่วันแจ้งหรือจนกว่าอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรี คำสั่งนี้จะเป็นที่สุด

3.2.8 การอุทธรณ์คำสั่งให้เพิกถอนสามารถอุทธรณ์ได้ภายใน 1 เดือนนับแต่วันแจ้ง โดยอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรี

3.2.9 ให้คณะกรรมการจ่ายค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติการตามกฎหมายนี้แก่ผู้รับการแต่งตั้งไปตรวจสอบควบคุม

4. ควบคุมด้านความประพฤติของนายหน้าประกันภัย

5. ควบคุมการดำเนินธุรกิจของนายหน้าประกันภัย

5.1 คณะกรรมการอาจออกกฎเกณฑ์กำหนดให้นายหน้าประกันภัย และบริษัทนายหน้าประกันภัยจดทะเบียนให้ความมั่นใจในธุรกิจประกันภัยของตนได้โดย

5.1.1 ให้มีเงินทุนดำเนินการไม่น้อยกว่าจำนวนที่กำหนดไว้

5.1.2 ให้มีทรัพย์สินมากกว่าหนี้สินไม่น้อยกว่าจำนวนที่กำหนดไว้

5.1.3 ผู้ประกอบธุรกิจต้องให้คณะกรรมการแน่ใจว่า จำนวนบริษัทประกันภัยที่นายหน้าหรือบริษัทนายหน้าประกันภัยมีธุรกิจอยู่ด้วย ไม่กลายเป็นธุรกิจของบริษัทนายหน้าประกันภัยอื่นมากเกินไปจนเกินไป

5.2 คณะกรรมการอาจออกกฎเกณฑ์ กำหนดให้นายหน้าประกันภัยและบริษัท นายหน้าประกันภัยจดทะเบียนต้องปฏิบัติตามดังนี้

- 5.2.1 เปิดบัญชีกับธนาคาร เพื่อเงินที่ได้จากการประกอบอาชีพนายหน้าประกันภัย
- 5.2.2 เก็บรักษาเงินที่ได้จากธุรกิจประกันภัยตามที่กำหนดไว้
- 5.2.3 เก็บรักษาเอกสารการลงบัญชีที่สามารถแสดง และอธิบายถึงธุรกิจของตนได้
- 5.2.4 จัดเตรียมและยื่นเอกสารบุคคลต่อคณะกรรมการตามเวลาที่กำหนดเพื่อใช้ในการตรวจสอบข้อมูลและความถูกต้องของรัฐ
- 5.2.5ให้นายหน้าประกันภัยและบริษัทประกันภัย ส่งรายงานที่ออกโดยนักบัญชี ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในระยะเวลาที่กำหนด โดยให้รายงานนั้นแสดงถึงข้อมูลที่ต้องกำหนดไว้ โดยวัตถุประสงค์เพื่อให้แน่ใจว่าได้มีการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือไม่

6. ควบคุมเพื่อบรรเทาความเสียหาย

6.1 กรณีที่นายหน้าประกันภัย อดีตนายหน้าประกันภัย บริษัทนายหน้าประกันภัย เนื่องจากการประกอบวิชาชีพนายหน้าประกันภัยหรือบริษัทประกันภัย การกระทำการให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของตนหรือลูกจ้าง จะต้องชดเชยค่าเสียหายทางแพ่งที่เกิดขึ้น

6.2 กรณีความเสียหายที่เกิดจากการประมาทเลินเล่อ หรือการฉ้อฉล หรือความไม่ซื่อสัตย์อื่นๆ หรือไม่ได้ลงรายการเงินที่ได้รับจากการประกอบธุรกิจโดยความผิดของพวกเขาเอง นั้น อาจมีการออกกฎเกณฑ์สำหรับการให้ความช่วยเหลือ หรือการจ่ายเงินสำหรับการบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น

7. ควบคุมทางด้านวินัยของผู้ประกอบวิชาชีพนายหน้าประกันภัย

7.1 ให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นเกี่ยวกับคดีความผิดทางวินัยได้

7.1.1 นายหน้าประกันภัยหรือบริษัทนายหน้าประกันภัย ที่ถูกกล่าวหาว่าต้องรับผิดชอบจะต้องถูกถอนชื่อออกจากทะเบียน

7.1.2 มีการฟ้องร้องต่อคณะกรรมการ โดยในนามของสมาชิกของสาธารณชน เกี่ยวกับนายหน้าประกันภัยหรือบริษัทนายหน้าประกันภัย หรือลูกจ้างของพวกเขา

7.2 คดีความผิดทางวินัยจะถูกส่งไปให้คณะกรรมการที่ถูกแต่งตั้งขึ้นสอบสวนข้อเท็จจริง และกำหนดวิธีการตามที่กำหนด

8. ความคุ้มครองโดยกำหนดหลักเกณฑ์การลบชื่อนายหน้าประกันภัยออกจากทะเบียน

8.1 หากปรากฏว่าบุคคลใดได้รับการจดทะเบียนมาโดยการฉ้อฉล หรือข้อมูลไม่เป็นจริง ให้คณะกรรมการมีอำนาจเพิกถอนชื่อได้ อย่างไรก็ตามบุคคลหรือบริษัทอาจขอจดทะเบียนได้อีก แม้ว่าจะถูกถอนชื่อไปแล้ว แต่ถ้าถูกถอนชื่อกรณีฉ้อฉล คณะกรรมการมีอำนาจที่จะไม่รับจดทะเบียนได้อีก หรือแม้ว่าจะให้พ้นกำหนดระยะเวลาที่กำหนดไว้ก่อนก็ได้

8.2 หากกรณีที่นายหน้าประกันภัยหรือบริษัทนายหน้าประกันภัย ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ หรือขาดคุณสมบัติ ซึ่งทำให้ไม่เหมาะสมที่จะได้รับอนุญาตต่อไป ก็อาจถูกลบชื่อออกจากทะเบียนได้ เมื่อนายหน้าประกันภัยถึงแก่ความตายขณะที่เป็นกรรมการของบริษัท นายหน้าประกันภัย จะถือว่าเขาเป็นกรรมการจนกว่าจะหมดอายุเวลา 6 เดือน เริ่มต้นนับตั้งแต่วันที่ถึงแก่กรรมจนกระทั่งกรรมการคนใหม่ได้รับการแต่งตั้งเข้ามาแทนผู้ตาย และเมื่อนายหน้าประกันภัยหรือบริษัทนายหน้าประกันภัยใด ถูกพิจารณาให้ถอนชื่อออกแล้ว ให้นายทะเบียนแจ้งบุคคลเหล่านั้นพร้อมด้วยเหตุแห่งการนั้น

9. ความคุ้มครองโดยการกำหนดโทษบุคคลอื่นแอบอ้างใช้คำนำและคำพรรณานายหน้าประกันภัยและบริษัทนายหน้าประกันภัย

9.1 มีการกำหนดให้ใช้ค่าเสียหายในกรณีที่แอบอ้างว่าเป็นนายหน้าประกันภัยที่ได้รับการจดทะเบียนแล้ว ดังนี้

9.1.1 บุคคลใดใช้คำนำหรือพรรณนา โดยเจตนาที่จะแสดงออกอย่างชัดแจ้งว่าตนเป็นนายหน้าประกันภัยที่จดทะเบียน โดยตนยังไม่ได้มีการจดทะเบียน

9.1.2 บุคคลใดใช้คำนำ ชื่อหรือคำพรรณนาอันเป็นการหลอกลวงโดยปริยายหรือกระทำการแอบอ้างประการอื่นว่าตนเป็นนายหน้าประกันภัยที่จดทะเบียนแล้ว มีโทษปรับหรือต้องถูกฟ้องร้องให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

9.2 มีการกำหนดให้ใช้ค่าเสียหายในกรณีที่แอบอ้างว่าเป็นบริษัทนายหน้าประกันภัยที่ได้รับการจดทะเบียนแล้ว ดังนี้

9.2.1 นิติบุคคลที่ใช้คำนำหน้าหรือคำพรรณนาโดยเจตนาที่จะแสดงออกอย่างชัดแจ้งว่าตนเป็นบริษัทนายหน้าประกันภัยที่จดทะเบียน โดยตนยังไม่ได้มีการจดทะเบียน

9.2.2 นิติบุคคลใดใช้คำนำหน้า ชื่อหรือคำพรรณนา อันเป็นการหลอกลวงโดยปริยายหรือกระทำการแอบอ้างประการอื่นว่า ตนเป็นบริษัทนายหน้าประกันภัยที่จดทะเบียนแล้ว มีโทษปรับ หรือต้องถูกฟ้องร้องให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

9.3 ในมาตรานี้ คำว่า “นายหน้าประกันภัย” รวมถึง “นายหน้าประกันชีวิต นายหน้าประกันภัยต่อ และนายหน้าประกันชีวิตต่อ”

10. ควบคุมการกระทำความผิดของนิติบุคคล

เมื่อมีการกระทำความผิดซึ่งเกิดจากนิติบุคคลไม่ว่าจะเกิดโดยความยินยอมอย่างชัดแจ้ง หรือโดยปริยาย หรือโดยความประมาทเลินเล่อของผู้อำนวยการ ผู้จัดการ เลขานุการ หรือพนักงานอื่นๆ เช่นที่กล่าวมานี้ บุคคลซึ่งมีความสามารถกระทำการในนามบริษัทต้องรับผิดชอบในการถูกฟ้องร้องเพื่อการลงโทษ

ในประเทศอังกฤษ นายหน้าประกันภัยจะดำเนินธุรกิจภายใต้ Insurance Broker Registration Act 1977 และมีบทบัญญัติกฎหมายพิเศษควบคุมไว้โดยเฉพาะเหมือนกับการควบคุมการประกอบอาชีพอื่น เช่น ทนายความ แพทย์ วิศวกร เป็นต้น โดยกำหนดให้นายหน้าประกันภัยมีองค์กรควบคุมการประกอบวิชาชีพนายหน้าประกันภัย ในการออกใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันภัย การออกกฎระเบียบข้อบังคับสำหรับการปฏิบัติงานของนายหน้าประกันภัย การเพิกถอนใบอนุญาตนายหน้าประกันภัย

สภาของสถาบันลอยด์ ในประเทศอังกฤษ นายหน้าประกันภัยของสถาบันลอยด์ต้องมีผู้รับประกันภัยในจำนวนเพียงพอเพื่อให้บริการลูกค้าผู้เอาประกันภัย และนายหน้าประกันเลือกผู้รับประกันภัยที่มีความมั่นคง และให้ผลประโยชน์ต่อลูกค้าที่ดีที่สุด

คณะกรรมการของสมาคมบริษัทประกันภัยแห่งประเทศอังกฤษ⁴ (The Board of the Association of British Insurers : ABI) ส่งเสริมให้ธุรกิจประกันภัยมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องโดยเน้นการสร้างเชื่อมั่นของภาคประชาชนที่มีอย่างต่อเนื่อง และสร้างเชื่อมั่นของผู้เอาประกันภัยที่มีต่อธุรกิจประกันภัยได้แก่

⁴ อัญชลี อนันต์โท. (2537). มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมและส่งเสริมตัวแทนนายหน้าประกันภัย. หน้า 116.

(1) สร้างมาตรฐานประกันวินาศภัย (General Insurance Standards Councils : GISC) จุดประสงค์ในการจัดตั้ง เพื่อแทนที่กฎระเบียบต่างๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน และมีความซ้ำซ้อนกันในการกำกับดูแลการขายกรมธรรม์ประกันวินาศภัย เช่น Insurance Broker (Registration) Act กฎระเบียบของ Lloyds ที่เกี่ยวข้องกับนายหน้าประกันภัย

(2) การกำกับดูแลภาคธุรกิจประกันภัย ได้รับพลังสนับสนุนจากองค์กรที่คุ้มครองผู้บริโภค และการเพิ่มขึ้นของอำนาจในการต่อรองของผู้บริโภค และให้มีการกำกับดูแลกันเอง ดังนั้นสมาคมบริษัทประกันภัยของประเทศไทยจึงมีความเข้มแข็ง และวางมาตรการในการกำกับดูแลได้อย่างเหมาะสม

3.1.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเภทของตัวแทน (Classification of agents) ตามกฎหมายของประเทศสหรัฐฯ โดยทั่วไปแบ่งเป็น 3 ประเภทคือ

1. Universal agent หมายถึง ตัวแทนที่มีอำนาจดำเนินการทุกอย่างของตัวแทน ตามที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งการดำเนินการอื่นใดที่ต่อเนื่องและเกี่ยวกับการบริการที่ได้รับมอบหมายทุกอย่าง
2. General agent หมายถึง ตัวแทนที่มีอำนาจดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมาย จากตัวแทนรวมทั้งการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับกิจการที่ได้รับมอบหมาย เช่น การดำเนินการของผู้จัดการทั่วไป (General Manager) หรือตัวแทนจัดซื้อ (Purchasing agent) เป็นต้น
3. Special agent หมายถึง ตัวแทนที่ได้รับการมอบหมายให้ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะไม่รวมถึงการที่เกี่ยวเนื่องกับการบริการ เช่น ตัวแทนที่ได้รับมอบหมายให้ขายสินค้าชนิดหนึ่งชนิดใดโดยเฉพาะ เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการแบ่งแยกประเภทตัวแทนนั้น เพื่อกำจัดความรับผิดชอบของตัวแทนสำหรับการกระทำที่อยู่นอกขอบเขตของการเป็นตัวแทนในแต่ละประเภท ซึ่งอำนาจของตัวแทน (agent's authority) อำนาจของตัวแทนในการกระทำการสามารถแบ่งได้เป็นอำนาจแท้จริง ซึ่งแสดงออกโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยายกับอำนาจที่ปรากฏ (apparent)⁵

⁵ Roger Leroy Miller & Gaylord A. Jentz. **Business Law Today** (4 th ed.). p.603.

1. ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยตามกฎหมาย

เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกาแบ่งออกเป็นมลรัฐต่างๆ จำนวน 50 มลรัฐ ดังนั้น ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยจึงอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายทั้งของมลรัฐและของสหพันธรัฐ ในกรณีที่เกิดปัญหาเกี่ยวกับธุรกิจประกันภัยนั้น กฎหมายของมลรัฐจะมีอำนาจเหนือกว่ากฎหมายของสหพันธรัฐ สหรัฐอเมริกามี The Model Act หรือกฎหมายแม่แบบเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตตัวแทนและนายหน้า (Agents and Brokers Licensing Model Act) เพื่อให้มลรัฐต่างๆ นำมาใช้เป็นรูปแบบเดียวกัน อำนาจของมลรัฐในการออกกฎข้อบังคับเกี่ยวกับธุรกิจประกันภัยนั้น รวมถึงอำนาจในการอนุญาตและควบคุมบุคคลซึ่งกระทำการหาประกัน ทุกมลรัฐมีกฎหมายเกี่ยวกับการให้ใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย ซึ่งมีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป มีเพียง 2 รัฐเท่านั้นที่นำมาเป็นแบบอย่างคือ รัฐนิวยอร์ก และรัฐแคลิฟอร์เนีย

บุคคลที่ประกอบอาชีพเกี่ยวข้องกับการประกันภัยนั้นมีหลายประเภท แต่บุคคลซึ่งจะต้องขอรับใบอนุญาตก่อนดำเนินธุรกิจของตนนั้น ประเภทแรกคือ “ตัวแทนประกันภัย” และ “นายหน้าประกันภัย” จึงทำให้ความหมายของบุคคลดังกล่าวครอบคลุมกว้างขวาง

กฎหมายของ มลรัฐนิวยอร์ก ได้นิยามคำว่า ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยไว้ดังนี้

“ตัวแทนประกันภัยอิสระ” (independent insurance agent) หมายถึง ตัวแทนประกันภัยซึ่งไม่เป็นเจ้าของ หรือถูกควบคุมโดยบริษัทประกันภัย และข้อตกลงของสำนักงานตัวแทนที่ไม่ทำการเสนอของของบริษัทประกันภัยอื่น ตัวแทนอิสระจะต้องแสดงต่อสาธารณะเพื่อเป็นตัวแทนประกันภัยอิสระหรือสำนักงานตัวแทน

“นายหน้าประกันภัย” (Insurance broker) หมายถึง บุคคลใด บริษัท ซึ่งดำเนินการเพื่อให้ได้ค่าชดเชย, ค่านายหน้า หรือสิ่งมีค่าอื่น จากการกระทำการหรือชักชวน, เจริญหรือขายสัญญาประกันภัย ในฐานะของผู้เอาประกันภัยที่ไม่ใช่ตนเอง หรือในฐานะของนายหน้าประกันภัยที่ได้รับอนุญาต

“ตัวแทนประกันภัยแบบไม่มีที่พำนักอาศัย” (non-resident insurance agent) หมายถึง บุคคลซึ่งไม่มีที่พำนักอาศัยอยู่ในรัฐนิวยอร์ก แต่ได้รับอำนาจหรืออนุญาตให้กระทำการเป็นตัวแทนประกันภัยในรัฐที่ตนอาศัยอยู่ หรือที่ตนเป็นพนักงาน

“นายหน้าประกันภัยที่ไม่มีที่พำอาศัย” (non-resident insurance broker) หมายถึง บุคคลซึ่งไม่มีที่พำอาศัยอยู่ในรัฐนิวยอร์ก และได้รับอนุญาต หรืออำนาจให้กระทำการเป็นนายหน้าในรัฐที่ตนอาศัยอยู่

“ที่ปรึกษาด้านประกันภัย” (Insurance consultants) หมายถึง บุคคลที่รับค่าธรรมเนียมจากลูกค้าเพื่อตอบแทนในการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการพิจารณากรรมธรรม์ประกันภัย

กฎหมายของ มลรัฐแคลิฟอร์เนีย ได้นิยามคำว่า ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยไว้ดังนี้

“ตัวแทนประกันภัย” (Insurance agent) หมายถึง บุคคลหรือตัวแทนประกันภัยที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทประกันภัย ให้ทำการชักชวนเพื่อขอทำประกันภัยในนามของบริษัทประกันภัยที่ได้รับอำนาจ

“นายหน้าประกันภัย” (Insurance broker) หมายถึง บุคคลที่กระทำการเพื่อค่าตอบแทนค่าชดเชย ค่านายหน้า จากกระทำหรือชักชวน ชี้ช่อง หรือขายสัญญา ในฐานะของนายหน้าประกันภัยที่ได้รับอนุญาต

นอกจากนั้น The Model Act ยังกำหนดให้มีการออกใบอนุญาตสำหรับตัวแทนประกันภัยที่มีขอบเขตจำกัด กล่าวคือตัวแทนเหล่านี้จะดำเนินธุรกิจประกันภัย โดยการขายประกันภัยที่ระบุประเภทไว้แน่นอน เช่น การประกันภัยหีบห่อ การประกันภัยอุบัติเหตุจากการเดินทางที่มีขอบเขตจำกัด

นอกจากตัวแทนประกันภัย และนายหน้าประกันภัย ซึ่งจะต้องได้รับใบอนุญาตก่อนการปฏิบัติหน้าที่แล้ว ยังมีบุคคลอีกประเภทหนึ่ง คือ **“ที่ปรึกษาด้านประกันภัย” (Insurance Consultants)** ซึ่งอาจต้องขอรับใบอนุญาตในบางมลรัฐ

“ที่ปรึกษาด้านประกันภัย” (Insurance Consultants) คือ บุคคลที่รับค่าธรรมเนียมจากลูกค้าเพื่อตอบแทนในการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการพิจารณากรรมธรรม์ประกันภัย

The NAIC Agents and Brokers Licensing Model Act⁶ กำหนดให้ที่ปรึกษาด้านประกันภัยต้องขอรับใบอนุญาต และที่ปรึกษาด้านประกันภัยที่ได้รับใบอนุญาตแล้วไม่สามารถถือใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันภัย หรือใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันภัยได้อีก นอกจากนั้นยังไม่สามารถรับเงินตอบแทนจากตัวแทนประกันภัย นายหน้าประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยได้ และในการดำเนินธุรกิจนั้นจะต้องมีสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษรซึ่งลงนามโดยคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย ระหว่างที่ปรึกษาด้านประกันภัยและลูกค้าก่อนการให้บริการ

โดยสรุปคือ ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย จะตกอยู่ภายใต้บังคับการออกใบอนุญาตของทุกมลรัฐ ซึ่งตนกระทำการเกี่ยวข้องกับธุรกิจประกันภัย ไม่ว่าจะเป็นการชักชวน การเจรจาตกลง การมอบสัญญา การเก็บรวบรวมเบี้ยประกันภัย หรือมีสำนักงานเพื่อดำเนินธุรกิจ ในกรณีที่มีข้อสงสัย ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยที่มีความรอบคอบจะขอรับใบอนุญาตสำหรับผู้ไม่อยู่ในมลรัฐ (Nonresident Agent)

“คนกลางประกันภัยต่อ” คือ ผู้กระทำการชักชวนให้กระทำสัญญาประกันภัยต่อ⁷ ลักษณะทั่วไปของกฎหมายประกันภัยรัฐนิวยอร์กว่าด้วยตัวแทนประกันภัยซึ่งมีลักษณะดังนี้

(1) ตัวแทนทั่วไป (General Agents) คือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้พิจารณาเข้ารับเสี่ยงภัย ทำการตกลงเข้ารับเสี่ยงภัย ทำการตกลงและกำหนดข้อสัญญาประกันภัย ออกกรมธรรม์ประกันภัย ต่ออายุหรือเปลี่ยนแปลงกรมธรรม์ประกันภัย เพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงกรมธรรม์ประกันภัย เพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงสัญญาประกันภัย ทั้งนี้การพิจารณาว่าเป็นตัวแทนประกันภัยหรือไม่นั้น ก็ให้พิจารณาจากสัญญาระหว่างบริษัทกับผู้ที่ได้รับมอบอำนาจ ดังนั้นผู้พิจารณารับประกันภัย (underwriters) จึงเป็นตัวแทนทั่วไปเช่นกัน

(2) ตัวแทนท้องถิ่น (Local Agents) คือ ผู้ที่กระทำการแทนผู้รับประกันภัยในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งหรือภายในเขตพื้นที่อันจำกัด ถ้าได้รับมอบอำนาจให้ทำสัญญาประกันภัยได้ด้วย ก็ถือว่าเป็นตัวแทนทั่วไป แต่ถ้าไม่มีอำนาจทำสัญญาประกันภัย ก็เป็นเพียงตัวแทนหาประกันภัยเท่านั้น

⁶ อัญชลี อนันต์โท. (2537). มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมและส่งเสริมตัวแทนนายหน้าประกันภัย. หน้า 44.

⁷ กฎหมายประกันภัยของสหรัฐอเมริกาข้อมูลทั่วไปทางกฎหมายทางอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับการประกันภัย. จาก <http://www.naic.org/legal> และ <http://public.leginfo.state.ny.us>.

(3) ตัวแทนหาประกันภัย (Soliciting Agents) คือผู้ที่รับคำขอเอาประกันภัยแล้วส่งต่อให้กับเจ้าหน้าที่ของบริษัทผู้รับประกันภัย เรียกเก็บเบี้ยประกันภัยและนำค่าธรรมเนียมประกันภัยส่งมอบให้แก่ผู้เอาประกันภัย

(4) ตัวแทนพิเศษ (Special Agents) คือ ผู้ที่ได้รับมอบอำนาจให้ทำการ สิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นการเฉพาะเจาะจงหรือภายในขอบเขตอันจำกัด

(5) ตัวแทนช่วง (Sub-agents) คือ ผู้ที่ได้รับมอบอำนาจช่วงมาจากตัวแทนให้กระทำการภายในขอบอำนาจของตัวแทนผู้รับมอบอำนาจ

(6) ผู้ช่วย ลูกจ้าง และเสมียนของตัวแทน (Assistants Employees and Clerks of Agents) เมื่อสัญญาตัวแทนได้ห้ามตัวแทนประกันภัยแต่งตั้งตัวแทนช่วงซึ่งจะไม่เกินความถึงกรณีของบริษัท ตัวแทนที่จะจ้างบุคคลธรรมดาให้ดำเนินงานของบริษัท และบริษัทประกันภัยจะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของบรรดาผู้ช่วยและลูกจ้างทั้งหลายของตัวแทนเช่นเดียวกับการกระทำของตัวแทนเอง กล่าวคือ ถ้าตัวแทนประกันภัยติดต่อธุรกิจโดยผ่านลูกจ้าง การกระทำของลูกจ้างภายในขอบอำนาจย่อมผูกพันผู้รับประกันภัย

2. ข้อกำหนดของการออกใบอนุญาต

ในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น นอกจากบุคคลธรรมดาจะสามารถขอรับใบอนุญาตการเป็นตัวแทนประกันภัยได้แล้ว องค์กรต่าง ๆ ก็สามารถขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันภัยได้เช่นเดียวกัน ซึ่งรวมถึงห้างหุ้นส่วนบริษัท สมาคม ห้างร้านต่าง ๆ

บุคคลธรรมดาที่จะขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันภัย ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (1) อายุไม่ต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด โดยปกติไม่ต่ำกว่า 18 ปี
- (2) ได้รับการศึกษาตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด
- (3) ในบางกรณีจะต้องมีชั่วโมงเรียนเกี่ยวกับวิชาการประกันภัยตามที่กฎหมายกำหนด และใน The Model Act ได้วางข้อกำหนดว่าผู้ขอรับใบอนุญาตจะต้องได้รับการรับรอง จากคณะกรรมการว่าเป็นผู้มีความสามารถ มีความซื่อสัตย์น่าไว้วางใจ มีความรับผิดชอบทางการเงินที่ดีและมีชื่อเสียงทางด้านธุรกิจเป็นที่ยอมรับแก่คนทั่วไป
- (4) ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันภัย หรือนายหน้าประกันภัยต้องเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสม

3. ประเภทของใบอนุญาต

ใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย ในประเทศสหรัฐอเมริกา แบ่งออกได้ดังนี้คือ⁸

ก. ใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัย ซึ่งมีที่พำนักอาศัยในมลรัฐ ที่ออกใบอนุญาต (Resident Licenses) คือใบอนุญาตที่ออกให้ตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัย ซึ่งมีที่พำนักอาศัยและประกอบธุรกิจภายในมลรัฐที่ออกใบอนุญาต ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

ข. ใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัย ซึ่งมีที่พำนักอาศัยต่างมลรัฐ (Nonresident Licenses) คือใบอนุญาตที่ออกให้กับตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัย ซึ่งมีที่พำนักอาศัยต่างมลรัฐ เพื่อให้สามารถขายประกันภัยภายในมลรัฐที่ออกใบอนุญาตนั้น และต้องกระทำการเพื่อบริษัทประกันภัยซึ่งได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจภายในมลรัฐที่ออกใบอนุญาตนั้น ด้วย

ค. ใบอนุญาตชั่วคราว (Temporary Licenses) เป็นใบอนุญาตซึ่งบางมลรัฐออกใช้เพื่อวัตถุประสงค์บางประการ อาทิเช่น ในขณะที่ผู้ขอรับใบอนุญาตเข้าศึกษาเพื่อขอรับใบอนุญาตที่ถาวร หรือออกให้แก่ผู้ปกครองหรือผู้แทนของตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัย ที่พิการ หรือตาย หรือออกให้แก่บุคคลที่ได้รับแต่งตั้งจากตัวแทนประกันภัย ซึ่งต้องเข้ารับราชการทหาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ธุรกิจของตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัยที่ไม่สามารถกระทำการต่อไปรวมทั้งดำเนินการในสิ่งจำเป็นจนสำเร็จเป็นต้น ซึ่งผู้ขอรับใบอนุญาตชั่วคราวนี้ไม่จำเป็นต้องผ่านการฝึกอบรมเพื่อขอรับใบอนุญาต

ง. ใบอนุญาตจำกัดประเภท (Limited Licenses) ใบอนุญาตประเภทนี้ใช้ในหลายมลรัฐ อีกทั้งยังมีบัญญัติไว้ใน The Agents and Brokers Licensing Model Act ดังต่อไปนี้คือ “ผู้แทนขายประกันภัยที่ถูกจำกัดอำนาจ” ได้แก่ บุคคล ห้างหุ้นส่วน นิติบุคคลหรือสมาคมซึ่งได้รับอนุญาตจากนายทะเบียน (The Commissioner) ให้ชักชวนหรือกระทำการเจรจาตกลงเงื่อนไขในสัญญาประกันภัยประเภทใดประเภทหนึ่งโดยเฉพาะซึ่งผู้ที่ขอรับใบอนุญาตประเภทนี้ ไม่จำเป็นต้องมีความสามารถตามวิชาชีพตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย

⁸ กฎหมายประกันภัยของสหรัฐอเมริกาข้อมูลทั่วไปทางกฎหมายทางอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับการประกันภัย.

จาก <http://www.naic.org/legal> และ <http://public.leginfo.state.ny.us>.

4. การระงับ เพิกถอน และไม่ออกใบอนุญาต

บุคคลผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัย ที่ปรึกษา ด้านประกันภัย ผู้ไกล่เกลี่ยประกันภัยหรือคนกลางประกันภัยต่อ อาจถูกระงับ เพิกถอนใบอนุญาต หรือปฏิเสธการต่อใบอนุญาตได้ เมื่อบุคคลเหล่านั้นถูกลงโทษในความผิดอาญา หรือกระทำการละเมิดต่อจรรยาบรรณในการประกันภัย

เจ้าพนักงานสามารถเพิกถอน หรือพักใบอนุญาตของตัวแทน นายหน้าประกันภัย⁹ ที่ปรึกษาประกันภัย ผู้ไกล่เกลี่ยการประกันภัยหรือคนกลางประกันภัยต่อ ถ้าปรากฏว่า

1. ผ่าฝืนกฎหมายการประกันภัยใดๆ หรือฝ่าฝืนระเบียบ หมายศาล หรือคำสั่งของ เจ้าพนักงาน
2. ให้ข้อมูลเท็จ ไม่ถูกต้อง ทำให้เข้าใจผิด ไม่สมบูรณ์ ในการสมัครใบอนุญาต
3. ใช้ตัวแทนที่ผิด หรือปลอม ในการขอรับใบอนุญาต
4. การดำเนินการที่หลอกลวง บิดเบือน บังคับ หรือไม่สุจริต โดยแสดงถึงความไม่เหมาะสม ความไม่น่าเชื่อถือ
5. การหน่วงที่ไม่เหมาะสม หรือ ได้รับเงินหรือทรัพย์สินมาจากธุรกิจที่ไม่เหมาะสม
6. กระทำผิดทางอาญาร้ายแรง
7. การดำเนินการค้าเกี่ยวกับการประกันภัยที่ไม่ซื่อสัตย์ หรือหลอกลวง
8. ปลอมแปลงชื่อผู้อื่น หรือเอกสารที่ต้องใช้ในการสมัครเกี่ยวกับการประกันภัย
9. ใช้ข้อความหรือสิ่งที่อ้างถึงอย่างไม่เหมาะสม เพื่อผ่านการตรวจสอบการทำใบอนุญาต การประกันภัย

การเก็บเบี้ยประกันภัย ผู้รับประกันภัยอาจอนุญาตให้ตัวแทนประกันภัยของตน เก็บ เบี้ยประกันภัยเริ่มแรก (Initial Premium) หรือเบี้ยประกันภัยต่ออายุ (Renewal Premium) ด้วยการ อนุญาตให้ตัวแทนประกันภัยเก็บเบี้ยประกันภัย ซึ่งต้องจ่ายให้แก่ผู้รับประกันภัยนั้น เนื่องจากการ จ่ายให้แก่ตัวแทนภายในขอบเขตอำนาจของตัวแทนก็คือการจ่ายให้แก่ตัวการ และในหลักการ เดียวกันนี้ นายหน้าประกันภัยก็ถือว่าเป็นตัวแทนของผู้รับประกันภัยในการเก็บเบี้ยประกันเช่นเดียวกัน

⁹ กฎหมายประกันภัยของสหรัฐอเมริกาข้อมูลทั่วไปทางกฎหมายทางอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับการประกันภัย. จาก <http://www.naic.org/legal> และ <http://public.leginfo.state.ny.us>.

โดยทั่วไปตัวแทนประกันชีวิตมีอำนาจเฉพาะในการเก็บเบี้ยประกันภัยเริ่มแรก ถ้ากรมธรรม์ประกันภัยมีข้อความแสดงว่าการจ่ายเบี้ยประกันภัยต่ออายุต้องจ่ายที่สำนักงาน หรือแก่ตัวแทนผู้รับมอบอำนาจ โดยมีใบเสร็จรับเงินชนิดพิเศษนั้น ทำให้การจ่ายเบี้ยประกันภัยต่อตัวแทนประกันภัยที่ไม่ได้รับมอบอำนาจไม่ถือว่าเป็นการจ่ายเงินต่อผู้รับประกันภัย เว้นแต่ผู้รับประกันภัยจะได้ออมรับเอาเบี้ยประกันภัยนั้นโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย

5. การควบคุมด้านการดำเนินธุรกิจของตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย

นอกจากกฎหมายทั่วไปที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ในเรื่องตัวแทนและนายหน้าประกันภัยแล้ว ยังมีกฎหมายและระเบียบอื่นที่นำมาใช้ในการควบคุมการดำเนินธุรกิจของตัวแทนและนายหน้าประกันภัยด้วย ดังนี้

5.1 หลักปฏิบัติของกฎหมายการเป็นตัวแทนประกันภัย¹⁰

ทางกฎหมายของรัฐแคลิฟอร์เนีย ตัวแทนประกันภัยเป็นบุคคลซึ่งกระทำการเพื่อบุคคลอื่นโดยดำเนินการทางสัญญาต่อกับกลุ่มบุคคลที่สาม นิยามนี้เป็นแนวคิดของอำนาจซึ่งตัวแทนที่ได้รับอำนาจจะผูกตัวการต่อสัญญา (และต่อสิทธิและความรับผิดชอบของสัญญานั้น) หลักปฏิบัติของกฎหมายการเป็นตัวแทนที่สำคัญคือ การกระทำของตัวแทน ภายในขอบเขตของอำนาจ เป็นการกระทำในส่วนของสัญญาประกันภัย การชำระเงินให้แก่ตัวแทนประกันภัยถือว่าเป็นการชำระเงินให้แก่บริษัทประกันภัย และความรู้ของตัวแทนประกันภัยต้องเกี่ยวกับธุรกิจประกันภัย

5.2 อำนาจของตัวแทนประกันภัย

อำนาจของตัวแทนที่ได้รับมอบอำนาจให้กระทำในฐานะของบริษัทนั้น เป็นแนวคิดของกฎหมายการเป็นตัวแทน แต่ในทางปฏิบัติ การกระทำเหล่านี้สำหรับตัวแทนประกันภัยแล้วถือเป็นการได้รับมอบอำนาจที่แท้จริงเพื่อให้สามารถผูกพันบริษัทประกันภัย อย่างไรก็ตามอำนาจของตัวแทนประกันภัยรัฐแคลิฟอร์เนีย สามารถแบ่งออกได้ค่อนข้างกว้าง ซึ่งมีด้วยกัน 3 ประเภทคือ

1. อำนาจในการแสดงชัดแจ้ง (Express authority) เป็นอำนาจที่ตัวการมอบอำนาจให้แก่ตัวแทนของตน อำนาจในการแสดงออกจะได้รับสิทธิตามวิธีการของสัญญาของตัวแทน เช่น ตัวแทนมีอำนาจในการแสดงออก ในการเขียนหนังสือเพื่อชักชวนการสมัครประกันภัยในฐานะของบริษัท

¹⁰ California Life and Health Insurance. pp.38-39.

2. อำนาจในการแสดงโดยปริยาย (Implied authority) เป็นอำนาจที่ไม่ได้รับสิทธิให้แสดงออก แต่ตัวแทนกระทำได้โดยให้มีการดำเนินธุรกิจของตัวการ อำนาจในการแสดงโดยปริยายเป็นอำนาจในการแสดงออกที่เกิดขึ้นโดยปฏิบัติเมื่ออำนาจของตัวแทนในการตกลงเป็นลายลักษณ์อักษรบางอย่างไม่สามารถกำหนดได้ เช่น สัญญาของตัวแทนจะต้องไม่ระบุเจาะจงว่าเขาสามารถพิมพ์นามบัตรที่ลงชื่อของบริษัทได้ แต่อำนาจในการกระทำนี้เป็นโดยปริยาย

3. อำนาจหน้าที่ตามที่ปรากฏ (Apparent authority) เป็นการปรากฏของอำนาจตามการกระทำหรือถ้อยคำของตัวการ หรือสถานการณ์ที่ตัวการได้สร้างขึ้น เช่น การจัดหาเอกสารต่างๆ ที่ทำให้บริษัทสร้างความประทับใจต่อความสัมพันธ์ของการเป็นตัวแทน และบริษัทยังคงรักษาความสัมพันธ์นั้นไว้ต่อไป

นัยสำคัญของอำนาจเหล่านี้ คือการจำกัดบริษัทในการกระทำกับตัวแทนของตน กฎหมายจะพิจารณาตัวแทนและบริษัทในทำนองเดียวกัน

5.3 ตัวแทนที่ได้รับมอบอำนาจ

ผู้ได้รับมอบอำนาจ เป็นบุคคลในฐานะที่ให้ความไว้วางใจและเชื่อถือได้ตามมาตรฐานของกฎหมายในการดำเนินธุรกิจ ตัวแทนจะเป็นผู้ได้รับมอบอำนาจเมื่อเขาขอรับเบี้ยประกันในฐานะของบริษัทประกันภัย หรือเสนอคำแนะนำที่มีผลต่อความมั่นคงทางการเงินของบุคคล ตัวแทนมีความรับผิดชอบต่อผู้ได้รับมอบอำนาจทั้งต่อผู้เอาประกันภัยและบริษัทประกันภัยที่ได้ทำหน้าที่แทน

การกระทำเป็นผู้ได้รับมอบอำนาจนั้น ตัวแทนประกันภัยจะต้อง มีความเหมาะสม มีความซื่อสัตย์และน่าไว้วางใจ มีชื่อเสียงทางธุรกิจที่ดี มีคุณสมบัติในการปฏิบัติหน้าที่ประกันภัย มีความรู้ตามกฎหมายและระเบียบของรัฐแคลิฟอร์เนีย เช่น เบี้ยประกันซึ่งตัวแทนประกันภัยได้รับในธุรกิจที่มาจากการเป็นผู้รับมอบอำนาจ ตัวแทนประกันภัยที่ได้รับใบอนุญาตซึ่งถ่ายโอนเบี้ยประกันภัยให้แก่ตนเองจะมีความผิดฐานลักทรัพย์ และได้รับบทลงโทษตามที่กฎหมายกำหนด

นอกจากนี้เงินสะสมของผู้ได้รับมอบอำนาจเพื่อใช้จ่ายเบี้ยประกันล่วงหน้า และกันไว้เพื่อจ่ายค่าเสียหายคืน หรือเหตุฉุกเฉินที่อาจเกิดขึ้นได้ในกระบวนการรับและส่งเบี้ยประกันล่วงหน้า - ตัวแทนประกันภัยและอุบัติเหตุ หรือนายหน้าแบบส่วนเกิน จะต้องใช้เงินสะสมของผู้เอาประกัน ในการคืนเบี้ยประกันเป็นจำนวนเงินตามที่ผู้เอาประกันเดิมไม่ได้จ่ายเบี้ยประกันตามกรรมธรรม์

ตัวแทนประกันภัยที่ได้รับการแต่งตั้งจากกรรมการประกันภัย จะถือว่าผู้ขอใบอนุญาตนั้นเป็นที่ยอมรับมีชื่อเสียงที่ดีและสมควรได้รับใบอนุญาต ผู้ขอใบอนุญาตตัวแทนประกันชีวิต และใบอนุญาตนายหน้า-ตัวแทนประกันอสังหาริมทรัพย์และอุบัติเหตุ จะต้องได้รับการแต่งตั้ง ผู้ขอใบอนุญาตตัวแทนนายหน้าประกันอสังหาริมทรัพย์และอุบัติเหตุเพื่อกระทำการเป็นผู้ชักชวน จะต้องมียกข้อเห็นชอบในการจ้างและแต่งตั้งผู้ขอตามที่เห็นสมควรได้รับอนุญาต เพื่อเป็นลูกจ้างภายในรัฐ ตัวแทน-นายหน้า ที่ได้รับใบอนุญาตจะถือว่าเป็นตัวแทนประกันภัยสำหรับบริษัทประกันภัยที่ได้ยื่นหนังสือการแต่งตั้งไว้กับกรรมการ นอกจากนั้น ตัวแทนประกันชีวิตจะต้องได้รับใบอนุญาตให้ดำเนินธุรกิจประกันทุกพลานานเท่าที่บริษัทประกันภัยได้เสนอชื่อ และยื่นหนังสือการแต่งตั้งต่อกรรมการ (commissioner) เพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าว

โดยสรุป การดำเนินธุรกิจเพื่อเป็นตัวแทนหรือผู้ชักชวน จะต้องมิขึ้นตอนพื้นฐาน 2 อย่าง คือ ได้รับการแต่งตั้งจากบริษัทประกันภัยและได้รับใบอนุญาตของรัฐ ส่วนการดำเนินธุรกิจเพื่อเป็นนายหน้านั้นจะต้องได้รับใบอนุญาตจากรัฐ

การแต่งตั้งจะมีผลตามวันที่หนังสือแต่งตั้งได้ลงนามโดยบริษัทประกันภัย และมีผลบังคับจนกว่าจะมีการยกเลิกหรือหมดอายุของใบอนุญาตที่ใช้ในช่วงเวลาที่แต่งตั้ง หรือ ผู้แต่งตั้ง หรือผู้ได้รับแต่งตั้งยื่นหนังสือขอยุติ

5.4 การระงับใบอนุญาต

ผู้ได้รับใบอนุญาตที่ละทิ้งใบอนุญาตประกันภัยเวลาใด จะถือว่าถูกยกเลิก การละทิ้งใบอนุญาตจะสมบูรณ์โดยการส่งหนังสือในเรื่องนี้ให้แก่กรรมการ หรือจัดหาหนังสือที่เป็นลายลักษณ์อักษรให้แก่กรรมการที่พิจารณาการยกเลิกของผู้ได้รับใบอนุญาต

ใบอนุญาตทั้งหมดที่ถูกระงับ เนื่องจากการเสียชีวิตของบุคคลที่ได้รับใบอนุญาต ในกรณีนี้องค์กรที่ขาดคุณสมบัติในการถือครองใบอนุญาต จะถือว่าเป็นการสิ้นสุดของหุ้นส่วนร่วม หรือการเปลี่ยนแปลงของสมาชิกในหุ้นส่วนร่วม การยุติของสมาคม การสิ้นสุดของบริษัท

ถ้าองค์กรเป็นหุ้นส่วน หุ้นส่วนร่วมที่ยังคงอยู่จะต้องดำเนินธุรกิจประกันภัยต่อ ภายใต้ใบอนุญาตจนกว่าการกระทำได้ถูกกำหนดภายใต้ข้อเรียกร้องของกรรมการ ดังนั้น หุ้นส่วนร่วมที่ยังอยู่ให้ยื่นการขอจดทะเบียนการเปลี่ยนแปลงสมาชิก, ชำระค่าธรรมเนียมที่ได้

กำหนดไว้ ภายใน 30 วัน และอย่างน้อยที่สุดบุคคลหนึ่งที่มีอำนาจการเป็นตัวแทนหรือนายหน้าของหุ้นส่วนร่วมเดิม ให้ดำเนินการดังกล่าวต่อสำหรับการเป็นหุ้นส่วนร่วมที่ยังอยู่

ใบอนุญาตขององค์กรที่ได้ใบอนุญาตเพื่อเป็นนายหน้า-ตัวแทนประกันอสังหาริมทรัพย์ และอุบัติเหตุ หรือตัวแทนประกันชีวิต จะไม่ได้ผลตามการเพิกถอนหรือการยุติของบุคคลสุดท้ายที่มีชื่ออยู่ หรือเมื่อบุคคลสุดท้ายที่ไม่สมควรมีชื่ออยู่

5.5 การออกใบอนุญาตอื่นๆ

กระทำการใดๆ โดยไม่มีใบอนุญาตบุคคลที่ไม่มีใบอนุญาต ซึ่งต้องกระทำการโดยมีใบอนุญาต จะมีความผิดอาญาประเภทเบา ยกเว้นเมื่อถูกดำเนินการโดยนายหน้าแบบส่วนเกิน การกระทำที่เป็นอาญาประเภทเบาในแคลิฟอร์เนีย ได้แก่ การ กระทำการเป็นตัวแทนประกันภัยสำหรับบริษัทประกันภัยที่ไม่ได้รับการยินยอมให้ดำเนินธุรกิจประกันภัยในแคลิฟอร์เนีย การโฆษณาบริษัทประกันภัยที่ได้รับการยินยอมในแคลิฟอร์เนียช่วยบริษัทประกันภัยที่ไม่ได้รับการยินยอมให้ดำเนินธุรกิจประกันภัยในรัฐแคลิฟอร์เนีย

นอกจากนี้ บทลงโทษสำหรับอาญาประเภทเบานั้น บุคคลที่ละเมิดกฎหมายนี้จะต้องจ่าย 500 เหรียญสหรัฐต่อบทลงโทษ และเพิ่มอีก 100 เหรียญสหรัฐในแต่ละเดือน หรือตามอัตราส่วนของเดือนระหว่างที่ยังคงละเมิดอยู่

การต่อใบอนุญาต

การต่อใบอนุญาตในรัฐแคลิฟอร์เนีย ใบอนุญาตประกันภัยต้องมีการต่อใหม่หรือหมายถึงใบอนุญาตหมดอายุ การยื่นขอต่อใบอนุญาตใหม่สามารถทำได้ก่อนวันสุดท้ายของช่วงเวลาที่ได้ออกใบอนุญาต พร้อมกับค่าธรรมเนียมในการต่อใหม่ โดยให้สิทธิผู้ขอในการดำเนินธุรกิจภายใต้ใบอนุญาตนี้เป็นเวลา 60 วันหลังจากวันที่หมดอายุ หรือจนกว่าได้รับแจ้งจากหน่วยงานว่าไม่ได้รับการต่อใหม่ เรื่องนี้ไม่สามารถใช้ได้กับใบอนุญาตที่ถูกพักหรือเรียกคืน

ใบอนุญาตที่ไม่เคลื่อนไหว

ในการยุติการแต่งตั้งทั้งหมด หรือการรับรองใบอนุญาตที่มีชื่อของผู้ได้รับใบอนุญาต และการยกเลิกข้อผูกมัดที่กำหนดถ้าการเป็นนายหน้า ใบอนุญาตถาวรจะไม่ถูกยกเลิก แต่อยู่ในสถานะที่ไม่เคลื่อนไหว การต่อใหม่เพื่อให้ใช้งานได้ตลอดเวลาก่อนที่จะหมดอายุ

โดยยื่นเสนอการแต่งตั้งใหม่ ใบอนุญาตที่ไม่เคลื่อนไหวนี้จะไม่สามารถให้ถือครองเพื่อดำเนินธุรกิจ ประกันภัยที่ถูกต้องได้ ดังนั้นใบอนุญาตจะต้องใช้งานได้จริง

5.6 การแถลงข้อความเป็นเท็จ

การดำเนินธุรกิจประกันภัยถูกคาดหวังเพื่อให้ทำหน้าที่แทนด้วยความซื่อสัตย์ต่อ กรมธรรม์ การแถลงข้อความเป็นเท็จ หรือการแจ้งกรมธรรม์ที่ผิด ถือว่าผิดกฎหมาย

บริษัทประกันภัยและผู้แทนของบริษัท จะต้องไม่ออกหนังสือเวียน หรือใช้การ แถลงข้อความเป็นเท็จในเรื่อง ข้อกำหนดของกรมธรรม์, ผลประโยชน์ หรือสิทธิประโยชน์ ส่วนแบ่ง การชำระเงินในอนาคตภายใต้กรมธรรม์

นอกจากนี้ ผู้ออกประกันภัยที่ได้รับใบอนุญาต หรือบริษัทประกันภัย จะต้อง ไม่แถลงข้อความเป็นเท็จแก่นายหน้าแบบส่วนเกิน ซึ่งเกี่ยวข้องกับสาระความคุ้มครองการประกันภัย, อัตรา หรือกฎ ในการเสนอหรือสมคบเพื่อจัดการการประกันภัยที่ไม่ได้รับอนุญาต

5.7 การสับเปลี่ยนกรมธรรม์

การสับเปลี่ยนกรมธรรม์ คือ การกระทำที่ผิดกฎหมายด้วยการแถลงข้อความเป็นเท็จ เพื่อโน้มน้าวบุคคลใดให้ละทิ้งกรมธรรม์อันหนึ่ง เพื่อไปซื้ออีกอันหนึ่ง หรือเปลี่ยน กรมธรรม์ไป เรื่องนี้เป็นข้อห้าม โดยเฉพาะกฎหมายประกันภัยของแคลิฟอร์เนีย ระบุไว้ว่า บุคคล จะต้องไม่แถลงข้อความเป็นเท็จ หรือชี้นำการแทนหรือเปรียบเทียบที่ผิด กล่าวคือ ชักนำบุคคลใดให้ซื้อ กรมธรรม์ ประกันภัย หรือปฏิเสธการรับกรมธรรม์ที่ออกให้ และรับกรมธรรม์จากบริษัทประกันภัย อื่นแทน หรือชักนำผู้ถือกรมธรรม์ให้ละเลย, สูญเสีย หรือละทิ้งการประกันภัย

5.8 บทลงโทษสำหรับผู้ออกประกัน

บุคคลใดที่แถลงข้อความเป็นเท็จ หรือสับเปลี่ยนกรมธรรม์ จะมีความผิดทางอาญา ประเภทเบา โดยได้รับโทษปรับ 200 เหรียญสหรัฐ หรือจำคุกเป็นเวลา 6 เดือน

หลังการพิจารณาแล้ว กรรมการจะต้องพักใบอนุญาตของตัวแทน นายหน้า หรือผู้ชักชวน ที่แถลงข้อความเป็นเท็จ หรือสับเปลี่ยนกรมธรรม์ เป็นระยะเวลา 3 ปี

6. การส่งเสริมตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยในสหรัฐอเมริกา

ในประเทศสหรัฐอเมริกานั้นมีการส่งเสริมการหาประกันภัย โดยให้การอบรมและการศึกษาแก่ผู้หาประกันภัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับตัวแทนประกันชีวิต ทั้งนี้เนื่องจากองค์ความรู้ในสาขาประกันภัยมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ตัวแทนประกันภัยก็เช่นเดียวกับผู้ประกอบวิชาชีพในสาขาอื่น ต้องมีการศึกษาหาความรู้ให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงในวิชาชีพของตน ระหว่างปี 1970-1979 ในมลรัฐต่างๆ เริ่มจะผ่านกฎหมายซึ่งกำหนดให้ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยต้องได้รับการอบรมในสาขาประกันภัยทุกปี

ในปี 1978 The NAIC ได้ร่างแบบแห่งบทบัญญัติเกี่ยวกับการศึกษาต่อเนื่องของตัวแทนประกันภัย บทบัญญัตินี้ได้นำมาใช้กับตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย ซึ่งมีที่พักอาศัยในมลรัฐ โดยกำหนดให้ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยเหล่านั้นต้องผ่านการสอบภายใต้บทบัญญัตินี้แล้ว ผู้ได้รับอนุญาตรายใหม่จะต้องผ่านโปรแกรมการอบรมอย่างน้อยเป็นเวลา 25 ชั่วโมง ในแต่ละปีเป็นเวลา 4 ปีติดต่อกัน หลังจากนั้นจึงอบรมเป็นเวลา 15 ชั่วโมง ทุกๆ ปี

การฝึกอบรมตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยนั้น ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของความรับผิดชอบขั้นพื้นฐานในการประกอบวิชาชีพ การฝึกอบรมนี้ จะทำให้บริษัทต่างๆ เกิดความสนใจในระดับความสามารถขั้นต่ำของผู้ทำประกันภัย

นอกจากการพัฒนาการฝึกอบรมแล้ว บรรดาตัวแทนประกันภัยในบริษัทของตน ยังมีองค์กรหรือสถาบันต่างๆ ที่ให้บริการเกี่ยวกับการให้ความรู้แก่บรรดาตัวแทนนายหน้าประกันภัยที่ปรึกษาประกันภัย ผู้ใกล้ชิดการประกันภัยหรือคนกลางประกันภัยต่อของกฎหมายประกันภัย รัฐนิวยอร์กกำหนดไว้ชัดเจน อาทิเช่น¹¹

- (1) The Life Underwriter Training Council (LUTC).
- (2) The National Association of Health Underwriters (NAHU).
- (3) The Life Insurance Marketing and Research Association (LIMRA).
- (4) The American College.
- (5) Chartered Life Underwriter (C.L.U)
- (6) Chartered Financial Consultant (Ch.F.C)

¹¹ กฎหมายประกันภัยของสหรัฐอเมริกาข้อมูลทั่วไปทางกฎหมายทางอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับการประกันภัย.
จาก <http://www.naic.org/legal> และ <http://public.leginfo.state.ny.us>.

กฎหมายไทย คือตัวแทนประกันชีวิตและตัวแทนประกันวินาศภัยตามบทนิยามในพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ตามลำดับ หากเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศแล้วก็จะยังเป็นประเภทเดียวกันกับตัวแทนพิเศษหรือตัวแทนท้องถิ่น (Special or Local Agents) ตามกฎหมายอังกฤษและตัวแทนประกันภัย (Soliciting Agents) ตามกฎหมายสหรัฐอเมริกา มาตรการทางกฎหมายต่างประเทศในการควบคุมและส่งเสริมตัวแทนประกันภัยเพื่อนำมาเป็นหลักในการปฏิรูปหรือร่างกฎหมายไทย ในส่วนที่เกี่ยวกับการควบคุมและส่งเสริมธุรกิจประกันภัย

3.1.3 ประเทศสิงคโปร์

องค์ประกอบของธุรกิจประกันภัย¹² ธุรกิจประกันภัยของประเทศสิงคโปร์ประกอบด้วย 2 ฝ่าย คือฝ่ายเอกชน และฝ่ายราชการ ดังนี้

1. ฝ่ายเอกชน ได้แก่ บริษัทประกันภัย ตัวแทน นายหน้า

- 1.1 สมาคมนายหน้าประกันภัย (Singapore Insurance Brokers Association :SIBA)
- 1.2 สมาคมประกันชีวิต (Life Insurance Association : ILA)
- 1.3 สมาคมประกันวินาศภัย (General Association of Singapore : GIA)
- 1.4 สมาคมประกันภัยต่อ (Singapore Reinsurers Association : SRA)
- 1.5 สมาคมนายหน้าประกันภัยต่อ (Reinsurance Brokers Association (Singapore) : RBA (S))
- 1.6 คณะอนุญาโตตุลาการ (Insurance Ombudsm Bureau : IOB)
- 1.7 วิทยาลัยประกันภัย (Singapore college of Insurance Limited : SCI)
- 1.8 สถาบันประกันภัย (Singapore Insurance Tnstitute : SII)

2. ฝ่ายราชการ ได้แก่ กรมทะเบียนประกันภัย (Insurance Commissioner's Department :ICD) ผู้ที่เกี่ยวข้องในการประกอบธุรกิจประกันภัย

- 2.1 สำนักงานตัวแทน
- 2.2 ตัวแทนและนายหน้าแห่งลอร์ด

¹² รายงานการศึกษาฐาน การประกันภัย ณ ประเทศสิงคโปร์ 8-19 เมษายน 2539, กรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์ และ รายงานการศึกษาฐานประกันภัย ณ ประเทศสิงคโปร์ 6-9 กันยายน 2537.

- 2.3 นายหน้าประกันวินาศภัย
- 2.4 ตัวแทนประกันวินาศภัย
- 2.5 ตัวแทนประกันชีวิต
- 2.6 บริษัทจัดการประกันภัยธุรกิจในเครือ

1. การฝึกอบรมและบทบาทผู้ดำเนินการฝึกอบรม

1.1 การฝึกอบรม

การฝึกอบรมเกี่ยวกับเรื่องประกันภัยของประเทศสิงคโปร์ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญอย่างหนึ่งของสถาบันประกันภัย (Singapore Insurance Institute : SIT) และวิทยาลัยประกันภัยแห่งสิงคโปร์ (Singapore College of Insurance Limited : SCI) ซึ่งเป็นบริษัทจำกัดที่ก่อตั้งขึ้นโดยการรับรอง (Company limited by guarantee) เป็นวิทยาลัยที่จัดตั้งขึ้นโดยไม่หวังผลกำไร แต่เพื่อตอบสนองความต้องการการฝึกอบรม และการศึกษาด้านการประกันภัยของธุรกิจประกันภัยในสิงคโปร์ นายทะเบียนประกันภัยเป็นประธานคณะกรรมการวิทยาลัย วิทยาลัยจะมอบวุฒิบัตรการศึกษา ดังนี้

- (1) Certificate in Life Insurance (CLI)
- (2) Certificate in General Insurance (CGI)
- (3) Certificate in Reinsurance (CRI)
- (4) Certificate in Life Insurance (Investment-linked Life Insurance policies : ILP)
- (5) Diploma in General Insurance (DGI)
- (6) Chartered Life Underwriters/Singapore (CLU/S)

วิทยาลัยแห่งนี้นอกจากจะเปิดสอนวิชาการประกันภัยแล้วยังเป็นศูนย์กลางสอบความรู้ด้านการประกันภัยของสถาบันต่างประเทศหลายแห่ง นอกจากนั้น ยังมีความทันสมัยในเรื่องห้องสมุด และการจัดระบบคลังข้อสอบ ระบบคลังข้อสอบมีลักษณะเป็นระบบข้อสอบทางคอมพิวเตอร์ ผู้ที่ต้องการสมัครสอบความรู้กับวิทยาการสามารถขอสอบได้ตามวันเวลาที่สะดวก โดยผู้สมัครทำข้อสอบชุดที่อยู่ในเครื่องคอมพิวเตอร์ เมื่อผู้สอบทำข้อสอบเสร็จ เครื่องคอมพิวเตอร์ก็จะตรวจข้อสอบนั้นและประกาศให้ทราบได้ทันทีว่าสอบผ่านหรือไม่

การจัดตั้งวิทยาลัยประกันภัยแห่งสิงคโปร์ก็เช่นเดียวกับการจัดตั้งสถาบันประกันภัยไทย แต่ความสำเร็จของวิทยาลัยสิงคโปร์อยู่ที่ความร่วมมือระหว่างเอกชนและราชการในการกำหนดให้ วุฒิบัตรและประกาศนียบัตรที่ได้รับจากวิทยาลัยเป็นคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้ที่ประสงค์จะดำเนิน อาชีพในธุรกิจประกันภัย โดยเฉพาะสำหรับตัวแทนและนายหน้าประกันภัย สำหรับประเทศไทย ได้มีการโอนบทบาทในการวัดความรู้หรือการอบรมความรู้ให้แก่สถาบันประกันภัยไทยเช่นเดียวกับ ที่ปฏิบัติในสิงคโปร์แล้ว สถาบันประกันภัยไทยได้ตอบสนองตามประกาศนายทะเบียน เรื่อง กำหนดหลักสูตรการอบรมและวิธีการสอบความรู้เพื่อขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกาศ ณ วันที่ 9 มีนาคม 2547

1.2 บทบัญญัติในการฝึกอบรม

สมาชิกแต่ละคนจะต้องจัดการและจัดหาหลักสูตรการอบรมให้กับตัวแทนและผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นตัวแทนของตัวแทน เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามข้อเรียกร้องของการพัฒนาทาง อาชีพอย่างต่อเนื่อง The Continuouns Professional Development (CPD)¹³ ได้ ถ้าตัวแทนหรือผู้ที่ได้รับ แต่งตั้งให้เป็นตัวแทนของตัวแทนไม่สามารถปฏิบัติตามข้อเรียกร้องของ CPD ได้ตามที่คณะกรรมการได้กำหนดไว้ ตัวแทนของสมาชิกจะต้องรายงานความผิดพลาดแก่คณะกรรมการเพื่อ กระทำการภายใต้ข้อกำหนดนี้

ประเทศสิงคโปร์เริ่มมีกฎหมายคนกลางประกันภัย (Insurance Intermediaries General 1999) และมีผลบังคับเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2002¹⁴

ประเทศสิงคโปร์ เป็นประเทศที่ได้บัญญัติกฎหมายประกันภัยไว้ใน (Insurance Act Chapter 142) และได้บัญญัติไว้ชัดเจนในเรื่องของคนกลางประกันภัย ในส่วนที่สอง (PART IIB Insurance Intermediaries General) จะเห็นว่าการเป็นคนกลางประกันภัยของประเทศสิงคโปร์ กำหนด สิทธิและหน้าที่จะเหมือนกับนายหน้าประกันภัยของประเทศไทย ซึ่งเป็นตัวแทนได้ทั้งฝ่าย ผู้เอาประกันภัยและฝ่ายผู้รับประกันภัย ขณะเดียวกันคนกลางประกันภัยก็สามารถเป็นตัวแทนของ บริษัทประกันภัยได้มากกว่าหนึ่งแห่ง ฉะนั้นปัญหาของคนกลางประกันภัยในการยกเลิกการเป็น

¹³ ข้อมูลทั่วไปและกฎหมายทางอินเทอร์เน็ต. จาก [http : //www.mas.gov.sg/masmmcm/bin/Pt.1](http://www.mas.gov.sg/masmmcm/bin/Pt.1)
subsidiary Legislation Administered.

¹⁴ ข้อมูลทั่วไปและกฎหมายทางอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับคนกลางประกันภัยของประเทศสิงคโปร์. จาก <http://agcvldb4.agc.gov.sg>.

ตัวแทนของบริษัทประกันภัยไปเป็นตัวแทนของอีกบริษัทหนึ่ง จึงไม่เกิดขึ้นกับผู้เอาประกันภัย ผู้รับประโยชน์หรือประชาชน ตลอดจนความรับผิดชอบโดยกำหนดให้การกระทำเป็นลักษณะของมืออาชีพซึ่งในประเทศสิงคโปร์ ได้ให้ความหมายของคำเรียกต่างๆ แยกออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. ส่วนของตัวแทนประกันภัย
2. ส่วนของนายหน้าประกันภัย

1. ในส่วนของตัวแทนประกันภัย

ประเทศสิงคโปร์ ได้ให้ความหมายของตัวแทนประกันภัยไว้ดังนี้

“ตัวแทนประกันภัย” (insurance agent) หมายถึงบุคคลที่กำลังดำเนินธุรกิจการประกันภัยในประเทศสิงคโปร์ โดยเป็นตัวแทนสำหรับบริษัทประกันภัย 1 แห่งหรือมากกว่า และรวมถึงตัวแทนของบริษัทต่างชาติที่กำลังดำเนินธุรกิจการประกันภัยในประเทศสิงคโปร์ภายใต้แผนของบริษัทประกันภัยต่างชาติ ภายใต้ข้อ 2A

“คนกลางในการประกันภัย” (insurance intermediary) หมายถึงบุคคลที่เป็นตัวแทนสำหรับบริษัทประกันภัย 1 แห่งหรือมากกว่า หรือเป็นตัวแทนของผู้เอาประกันหรือผู้เอาประกันโดยเจตนาโดยจัดการสัญญาการประกันภัยในประเทศสิงคโปร์

บริษัทประกันภัยต้องปฏิบัติตามกฎหมาย โดยมีสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษรกับตัวแทนประกันภัย การกำกับตัวแทนประกันภัยเป็นเรื่องของแต่ละบริษัทที่รับผิดชอบแต่ตัวแทนประกันชีวิต ซึ่งจะถูกกำกับโดยฝ่ายราชการ นอกจากนี้พนักงานของธนาคารที่ทำหน้าที่ตัวแทนประกันภัยต้องผ่านการสอบความรู้ เพื่อเป็นผู้ขายประกันภัยจากวิทยาลัยประกันภัยก่อนที่จะรับหน้าที่เป็นตัวแทนประกันภัย

ตัวแทนและนายหน้าประกันชีวิต กฎหมายกำหนดให้ตัวแทนและนายหน้าประกันชีวิตต้องผ่านการสอบด้านวุฒิปัตรสาขาประกันชีวิต (Certificate in Life Insurance) ภายใน 2 ปี นับแต่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นตัวแทนและนายหน้าประกันชีวิต เพื่อให้แน่ใจว่า ตัวแทนประกันชีวิตมีความรู้พื้นฐานในการประกันชีวิต และมีข้อบังคับว่าตัวแทนที่เลื่อนระดับเป็นหัวหน้าจะต้องได้รับประกาศนียบัตรด้านประกันชีวิต (Diploma in Life Insurance) จากสถาบันประกันภัยสิงคโปร์ (Singapore Insurance Institute)

คุณสมบัติของตัวแทนหรือผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นตัวแทนที่เป็นบุคคลธรรมดา

ผู้ที่จะเป็นตัวแทนประกันภัย จะต้องมີคุณสมบัติตามที่กำหนดโดยคณะกรรมการทะเบียนตัวแทน (Agents Registration Board)¹⁵ ดังนี้

(1) ห้ามบุคคลต่างชาติประกอบอาชีพเป็นตัวแทน ต้องเป็นพลเมืองสิงคโปร์ หรือมีถิ่นฐานถาวรในสิงคโปร์ หรือชาวต่างชาติที่ถือใบอนุญาตการทำงานที่ถูกต้องหรือใบอนุญาตพนักงาน ที่ออกโดยกระทรวงแรงงาน

(2) ห้ามบุคคลล้มละลายเป็นตัวแทน

(3) อายุ 21 ปีขึ้นไป มีการศึกษาอย่างน้อยระดับมัธยม (General Certificate in Education Level) และผ่านการสอบ pre-contract exam จากวิทยาลัยประกันภัย

ก. ผ่านการศึกษาระดับวุฒิปริญญาตรีด้านการประกันวินาศภัยจากวิทยาลัยประกันภัย หรือมีประสบการณ์ในธุรกิจประกันวินาศภัยก่อนได้รับการแต่งตั้งเป็นตัวแทน หรือได้รับประกาศนียบัตร All / All หรืออื่นๆ ที่เท่าเทียมกัน

ข. การเป็นตัวแทนของบริษัทประกันภัยได้ไม่เกิน 3 บริษัท

ค. การดำรงไว้ซึ่งบัญชีรับรองเบี้ยประกันภัย (Premium trust account)

ง. การจดทะเบียนทุกๆ 12 เดือน

จ. คุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับการเลื่อนระดับเป็นหัวหน้า และผู้บริหารตัวแทนประกันภัย

2. เกณฑ์ปฏิบัติสำหรับการเป็นตัวแทนประกันภัย¹⁶

2.1 จะต้องจัดเป็นส่วนหนึ่งของข้อกำหนดการจดทะเบียนของตัวแทนการประกันภัยทั่วไป (General Insurance Agents Registration Regulations) GIARR

2.2 ได้มีการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติและภาระหน้าที่ โดยที่ตัวแทนต้องเป็นผู้นำธุรกิจทั่วไปของตัวแทนในการเป็นสมาชิกของสมาคมประกันภัยทั่วไปของสิงคโปร์

2.3 ตัวแทนจะต้องนำพาธุรกิจของตัวแทนโดยซื่อสัตย์และสมบูรณ์ที่สุด

2.4 ถ้าผู้ถือกรรมสิทธิ์หรือผู้เอาประกันภัยกระทำการร้องเรียนว่าไม่พอใจกับการบริการของตัวแทน ตัวแทนจะต้องให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่กับหัวหน้าของตัวแทนในการตรวจสอบ

¹⁵ ข้อมูลทั่วไปและกฎหมายทางอินเทอร์เน็ตจาก <http://www.gia.org.sg/AMF.cfm>.

¹⁶ แหล่งเดิม.

2.5 ตัวแทนจะต้องแจ้งผู้ถือกรรมธรรม์ประกันภัยหรือผู้เอาประกันภัยว่า ถ้าไม่พอใจกับการบริการของตัวแทน หรือถ้าต้องการกระทำการร้องเรียนตัวแทนแล้ว ผู้ถือกรรมธรรม์ประกันภัยจะต้องกระทำเป็นลายลักษณ์อักษรแก่หัวหน้าของตัวแทนที่เกี่ยวข้อง

2.6 ตัวแทนจะต้องปฏิบัติตามและยินยอมทำตาม นอกเหนือจากบทบัญญัติของกฎเกณฑ์การปฏิบัติการประกันภัยทั่วไปของสิงคโปร์และบทบัญญัติของ GIARR ตามที่สามารถแก้ไขได้โดย GIA

2.7 ถ้าไม่มีการกำหนดเจาะจงไว้ หรือไม่มีสาระที่เรียกร้องเป็นอย่างอื่น คำที่ใช้ในกฎเกณฑ์นี้จะต้องมีความหมายเดียวกับที่นิยามไว้ใน GIARR

2.8 ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นตัวแทนจะต้องปฏิบัติตามและยินยอมทำตามและบทบัญญัติทั้งหมดในเรื่องนี้ที่อ้างถึงตัวแทน จะต้องรวมการอ้างถึงผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นตัวแทนด้วย จนกว่าจะมีสาระที่เรียกร้องเป็นอย่างอื่น

2. ในส่วนของนายหน้าประกันภัย

นายหน้าประกันภัย (Conduct of Insurance Broking Business)¹⁷ ของประเทศสิงคโปร์อยู่ในกฎหมายส่วนที่สองของคนกลางในการประกันภัยทั่วไป (Insurance Intermediaries General 1999) ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

“นายหน้าประกันภัย” (insurance broker) หมายถึงบุคคลที่กำลังดำเนินธุรกิจการประกันภัยในประเทศสิงคโปร์ โดยเป็นตัวแทนของผู้เอาประกัน หรือผู้เอาประกันโดยเจตนา

“นายหน้าประกันภัยตรง” (direct insurance broker) หมายถึง บุคคลที่ได้จดทะเบียนภายใต้มาตรา 35X ตามกรรมธรรม์ประกันภัย ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจทั่วไป และกรรมธรรม์อุบัติเหตุและสุขภาพระยะยาว รวมถึงกรรมธรรม์ประกันภัยที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการประกันภัยต่อ

“นายหน้าประกันภัยต่อทั่วไป” (general reinsurance broker) หมายถึงบุคคลที่ได้จดทะเบียนภายใต้มาตรา 35X ที่เกี่ยวข้องกับการประกันความรับผิดชอบต่อทรัพย์สินภายใต้กรรมธรรม์ประกันภัยที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจทั่วไป

¹⁷ แหล่งเดิม.

“นายหน้าประกันภัยที่จดทะเบียนแล้ว” (registered insurance broker) หมายถึง นายหน้าประกันภัยที่ได้จดทะเบียนภายใต้มาตรา 35X

สมาคมนายหน้าประกันภัยแห่งสิงคโปร์ (Singapore Insurance Broker's Association : SIBA) ได้ร่วมมือกับสมาคมประกันวินาศภัยแห่งสิงคโปร์ ในการยกระดับความเป็นมืออาชีพของนายหน้าประกันภัย กล่าวคือ ผู้บริหารของบริษัทนายหน้าที่เป็นสมาชิกของสมาคม ต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในธุรกิจประกันวินาศภัยไม่น้อยกว่า 5 ปี ในระดับบริหาร หรือ 10 ปี ในระดับทั่วไป และต้องเป็นผู้ที่มีการศึกษาระดับ Acll / Aall หรือ CIP หรืออื่นๆ ที่เทียบเท่า สำหรับนายหน้าประกันภัยทั่วไปต้องมีการศึกษาระดับวุฒิปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และบริษัทสมาชิกต้องมีรายงานการว่าจ้างบุคคลเพื่อให้เป็นนายหน้า หรือการแต่งตั้งผู้บริหารของบริษัทนายหน้าให้สมาคมทราบ

สถาบันตัวแทนและนายหน้าของ Lloyd

ตัวแทนและนายหน้าประกันภัยที่เป็นสมาชิกของ Lloyd นับว่าเป็นผู้รับประกันภัยประเภทหนึ่งที่ต้องได้รับใบอนุญาตจากราชการในการประกอบอาชีพในสิงคโปร์ตามกฎหมายประกันภัย ตามมาตรา 34 ซึ่งกำหนดให้ตัวแทนนายหน้าฝากเงินไว้กับส่วนราชการไม่น้อยกว่าร้อยละ 55 ของเบี้ยประกันภัยสำหรับธุรกิจในสิงคโปร์ในปีปฏิทินที่ผ่านมาของสำนักงานตัวแทนของบริษัทประกันภัยต่างประเทศ (Representative offices of Overseas Insurance Companies)

สำนักงานตัวแทนของบริษัทประกันภัยต่างประเทศในสิงคโปร์¹⁸ จะไม่ได้รับอนุญาตให้ทำธุรกิจประกันภัย นอกจากให้บริการแก่ลูกค้าเดิม การติดต่อสื่อสารแทนสำนักงานใหญ่ และการวิจัยตลาด ฉะนั้นการยกระดับความรู้ของตัวแทนและนายหน้าประกันภัยของสิงคโปร์ เป็นความร่วมมือกันในสามฝ่ายคือ กรมทะเบียนประกันภัย สมาคมประกันภัยต่างๆ และวินาศภัยประกันภัย รวมทั้งสถาบันประกันภัย ซึ่งหน่วยงานทั้งสามด้านพร้อมใจกันยกระดับการศึกษา ทำให้ประสบความสำเร็จ

¹⁸ แหล่งเดิม.

ประเทศสิงคโปร์มีความพอใจที่จะกล่าวว่าตนเปิดตลาดเสรี สำหรับธุรกิจประกันภัย อยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม พื้นฐานการเปิดเสรีก็มาจากการวางระบบที่ดีของราชการในการดูแลธุรกิจ และศักยภาพทางการศึกษาของประชากรซึ่งรวมถึงบุคลากรของธุรกิจประกันภัย ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถดูแลธุรกิจ เฉพาะในส่วนที่จำเป็นและขณะเดียวกันก็สามารถพัฒนาความรู้ ความชำนาญ เฉพาะด้านจากการทำงาน จนสามารถยกระดับของบุคลากรในธุรกิจได้ หากประเทศไทยจะเปิด ตลาดเสรีสำหรับธุรกิจประกันภัย ก็จำเป็นต้องเน้นการกระจายความรู้เรื่องการประกันภัยให้ เสมอภาคทั่วประเทศ เพื่อยกระดับบุคลากรที่มีอยู่ในธุรกิจและเตรียมพื้นฐานสำหรับผู้ที่จะเป็น บุคลากรของธุรกิจในอนาคต

3. การควบคุม การกำกับ ดูแลคนกลางประกันภัย ตัวแทนและนายหน้าประกันชีวิตประเทศสิงคโปร์

ในการควบคุมดูแลธุรกิจประกันชีวิตของกรมทะเบียนประกันภัย (Insurance Commissioner's Department (ICD))¹⁹ ได้มีกฎหมายกำหนดให้บริษัทปฏิบัติตามรายละเอียดในเรื่อง ต่างๆ มากพอสมควรและมีบทกำหนดที่เข้มงวด ประกอบกับธุรกิจประกันภัยในสิงคโปร์มีการแข่งขัน กันสูง แต่ละบริษัทพยายามที่จะสร้างชื่อเสียงและปฏิบัติตามกฎหมาย

กฎหมายที่ใช้ในการควบคุมดูแลธุรกิจประกันชีวิตของสิงคโปร์ คือ

1. การควบคุมการจ่ายค่านายหน้า และการควบคุมการจ่ายเงินให้แก่ตัวแทนประกัน ชีวิตและกรรมกรประกันภัยที่ซัดเซยค่าเสียหายตามวิชาชีพโดยกรมทะเบียนประกันภัย
2. การควบคุมอัตราความคงอยู่ของกรรมกรประกันชีวิตได้มีข้อกำหนดเกี่ยวกับการ ควบคุมอัตราความคงอยู่ของกรรมกรประกันชีวิต ไว้ในประเภทตัวแทนประกันชีวิต
 - ก. บริษัทจะต้องถูกควบคุมการเพิ่มจำนวนตัวแทนประกันชีวิต ถ้าหากบริษัทไม่ สามารถรักษ้อัตราตามที่เป็นอย่าง 2 ปีแรก ของการออกกรรมกรประกันชีวิตรายใหม่ โดยการ วิเคราะห์จากเบี้ยประกันภัย ไว้ให้ต่ำกว่า 80% มิฉะนั้นบริษัทจะต้องถูกควบคุมจำนวนตัวแทน ประกันชีวิต โดยไม่ให้มีจำนวนตัวแทนประกันชีวิตเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา
 - ข. ตัวแทนประกันชีวิตที่มีอัตราความคงอยู่ของกรรมกร 2 ปีแรกเท่ากับ 50% หรือ ถ้าต่ำกว่า 50 % จะต้องถูกออกจากการเป็นตัวแทน

¹⁹ แหล่งเดิม.

ค. การให้สิทธิผู้เอาประกันภัยดูรายละเอียดกรมธรรม์ 14 วัน ผู้เอาประกันภัยจะได้รับสิทธิในการตรวจสอบข้อความและเงื่อนไขต่าง ๆ ของกรมธรรม์เป็นเวลา 14 วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับกรมธรรม์ ถ้าหากผู้เอาประกันภัยได้พบว่าแบบประกันชีวิตนั้น มีเงื่อนไขในการจ่ายเงินไม่เป็นไปตามที่ต้องการ ผู้เอาประกันภัยสามารถขอยกเลิกกรมธรรม์ และขอรับเบี้ยประกันภัยคืนได้ภายในระยะเวลาดังกล่าว และบริษัทสามารถขอรับเงินค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จากการพิจารณารับประกันภัยคืนจากผู้เอาประกันภัยได้

ง. การจ่ายเงินปันผล ในประเทศสิงคโปร์ กำหนดให้มีการแบ่งส่วนเกินหรือกำไรจากธุรกิจประกันชีวิตที่มีส่วนร่วมในการแบ่งเงินปันผล โดยสัดส่วนให้แก่ผู้ถือกรมธรรม์และผู้ถือหุ้น

นักคณิตศาสตร์ประกันภัยจะต้องส่งรายงานการจ่ายเงินปันผลให้กรมทะเบียนประกันภัย (Insurance Commissioner Department (ICD)) โดยแสดงรายละเอียด เพื่อวิเคราะห์จำนวนเงินส่วนเกินหรือกำไรที่เกิดขึ้นจากส่วนต่างๆ จากการบริหารงานของบริษัทว่าเป็นจำนวนเท่าใด คำนวณเป็นจำนวนเงินปันผลที่จะแบ่งให้แก่ผู้ถือกรมธรรม์ทั้งหมดเป็นจำนวนเท่าใด และจำนวนเงินปันผลที่จ่ายให้แก่ผู้ถือหุ้นเป็นจำนวนเท่าใด

ดังนั้น จึงมีกฎหมายกำหนดให้บริษัทแบ่งแยกธุรกิจประกันชีวิตออกเป็นประเภทที่มีส่วนร่วมในเงินปันผล (Participating) และประเภทที่ไม่มีส่วนร่วมในเงินปันผล (Non-participating) และวิเคราะห์กำไรที่เกิดขึ้นในระหว่างปีเพื่อนำไปแบ่งให้แก่ผู้ถือกรมธรรม์และผู้ถือหุ้นตามที่กฎหมายกำหนด

จ. กฎหมายกำหนดการควบคุมดูแลอัตราค่า โบนัสขอทำสัญญาประกันชีวิตตามกรมธรรม์ประกันชีวิต ตลอดจนใบโฆษณาชี้ชวนต่าง ๆ ให้กรมธรรม์ประกันชีวิตแบบต่าง ๆ

ฉ. อัตราเบี้ยประกันภัยจะต้องได้รับอนุมัติจากกรมทะเบียนประกันภัย ก่อนนำออกไปชี้ชวนประชาชน และมีกฎหมายกำหนดให้นักคณิตศาสตร์เป็นผู้รับผิดชอบในการคำนวณดอกเบี้ยประกันชีวิต โดยจัดแสดงรายละเอียดในการคำนวณให้ชัดเจนดังนี้

สูตรทางคณิตศาสตร์ประกันภัยที่ใช้ในการคำนวณเบี้ยประกัน

(1) ตารางที่ใช้ในการคำนวณ

(2) อัตราดอกเบี้ยที่ใช้ในการคำนวณ

(3) ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในในการคำนวณ

เจ้าหน้าที่ กรมทะเบียนประกันภัย จะพิจารณาอัตราเบี้ยประกันชีวิตว่ามีความยุติธรรมหรือไม่ พร้อมทั้งดูประสิทธิภาพในการบริหารงานในแต่ละด้านของแต่ละบริษัทประกอบการพิจารณาอนุมัติเบี้ยประกันภัย แต่ในประเทศไทย ไม่มีการกำหนดให้นักคณิตศาสตร์ต้องรับผิดชอบในการคำนวณเบี้ยประกันภัยและต้องแสดงรายละเอียดในการคำนวณต่อนายทะเบียน

ประเทศสิงคโปร์ มีการบัญญัติกฎหมายสำหรับผู้ประกอบการในธุรกิจประกันภัย พร้อมกับมีการติดต่อประสานงานกันอย่างใกล้ชิด อันนำไปสู่การกำกับดูแลกันเอง โดยมีการประกาศใช้กฎหมายประกันภัยอยู่ใน The Insurance Intermediaries General 1999 เพื่อกำกับดูแลคนกลางประกันภัย กล่าวคือตัวแทน นายหน้าประกันภัย และมีการแก้ไขกฎหมายประกันภัยในเดือนตุลาคม 2000 และเริ่มใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2002 โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการชำระเงินแก่คนกลางประกันภัย การเปิดเผยข้อมูลเพื่อทำการเสนอเข้าไปในสัญญาประกันภัย การควบคุมหนังสือการติดต่อที่ถูกใช้โดยคนกลางประกันภัย

สัญญาประกันภัยที่ถูกชักชวนหรือการเกิดขึ้นของสัญญา โดยคนกลางประกันภัยเมื่อมีการชำระเบี้ยประกันภัยให้กับคนกลางประกันภัยแล้ว (Insurance Intermediaries) เสมือนหนึ่งว่าได้มีการชำระเงินให้กับบริษัทประกันภัยแล้ว บริษัทประกันภัยได้ชำระเงินให้แก่คนกลางประกันภัยเพื่อที่จะนำไปมอบให้แก่ผู้เอาประกันภัย ฉะนั้นคนกลางประกันภัยจะไม่ชำระหนี้สินใดๆ ให้แก่บริษัทประกันภัยตามจำนวนเกินเหล่านั้น ซึ่งถ้าคนกลางประกันภัยกระทำการใดๆ ตามกฎหมายของประเทศสิงคโปร์ถือว่าเป็นโมฆะ

จึงได้มีกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมกำกับดูแลคนกลางประกันภัยในประเทศสิงคโปร์ ดังนี้

1. การควบคุมเอกสารของคนกลางประกันภัยที่ใช้ในการติดต่อกับผู้เอาประกันภัยหรือประชาชน ต้องผ่านความเห็นชอบจากพนักงานเจ้าหน้าที่ มิฉะนั้นคนกลางประกันภัยจะมีความผิดซึ่งมีโทษทั้งจำและปรับ
2. ในการประกอบอาชีพคนกลางประกันภัย ต้องมีคุณสมบัติและประสิทธิภาพในการอบรมเพื่อควบคุมระเบียบวินัยของคนกลางประกันภัย
3. เจ้าพนักงานของรัฐจะไม่ให้คนกลางประกันภัยดำเนินธุรกิจประกันภัยในประเทศสิงคโปร์ถ้าปรากฏว่าคนกลางประกันภัยกระทำการดังต่อไปนี้

3.1 ปลอมแปลงลายมือชื่อของผู้ถือกรมธรรม์

3.2 ยักยอกเบี้ยประกันภัยของผู้ถือกรมธรรม์

3.3 ละเมิดข้อกำหนดของ พ.ร.บ. นี้

3.4 ให้ข้อมูลที่ผิด ทำให้เข้าใจผิดหรือไม่ถูกต้องในการทำคำขอเอาประกันภัยแก่บริษัท
ประกันภัย

3.5 ให้ผู้เอาประกันภัยกรอกข้อความในแบบฟอร์มที่ไม่ถูกต้องในข้อสาระสำคัญ

3.6 ก่อให้เกิดความเสียหายที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน ซึ่งภายใต้กฎหมายของ
คนกลางประกันภัยของประเทศสิงคโปร์มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2545

การประกันวินาศภัย (General Insurance)

การประกันวินาศภัย อยู่ในการกำกับดูแลของธุรกิจประกันวินาศภัย ส่วนกรมทะเบียน
ประกันภัยควบคุมส่วนน้อย แต่จะให้ผู้ประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย มีความรับผิดชอบในตัวเอง
ให้มากที่สุด ในส่วนกรมธรรม์ประกันวินาศภัย ไม่มีกฎหมายกำหนดในการควบคุมดูแลแบบและ
ข้อความของกรมธรรม์ แต่สมาคมประกันวินาศภัยเป็นผู้ให้แนวทางเกี่ยวกับข้อความในกรมธรรม์²⁰

1. สมาคมประกันวินาศภัยสิงคโปร์ ได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ของสมาคมวินาศภัย เพื่อ
เป็นแนวทางของการพัฒนาธุรกิจประกันภัยให้เจริญก้าวหน้า ซึ่งประกอบด้วย

ก. ภาพพจน์ที่ดีต่อสาธารณะและมีความซื่อสัตย์สุจริต

ข. มีฐานะทางการเงินที่ดี และมั่นคง และเพื่อให้กรมธรรม์สอดคล้องกับความต้องการ
ของผู้เอาประกันภัย²¹

2. การดำเนินการ (Charting the course) ส่งเสริมให้มีการวางมาตรฐานในการขาย
ส่งเสริมให้มีการคุ้มครองด้านประกันภัยแก่สาธารณะการให้บริการด้านค่าสินไหมทดแทน

3. ระยะเวลาในการตรวจสอบกรมธรรม์ประกันภัย สำหรับกรมธรรม์ประกันภัยที่ออกให้
ผู้เอาประกันภัยจะมีระยะเวลาในการตรวจสอบกรมธรรม์ไม่น้อยกว่า 14 วันทำการ นับจากวันที่
ผู้เอาประกันภัยได้รับกรมธรรม์ประกันภัยระยะเวลาดังกล่าว หากผู้เอาประกันภัยไม่ต้องการความ
คุ้มครองตามกรมธรรม์สามารถยกเลิกได้ โดยจะได้รับเบี้ยประกันภัยที่ชำระลดแล้วทั้งหมดคืนภายใต้
เงื่อนไขที่ว่าภายในระยะเวลาดังกล่าว ผู้เอาประกันภัย ยังไม่ได้มีการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน

²⁰ Final Report. (2002, 15 October). **Enhancing Standards in General Insurance in Singapore**. pp.4-5.

²¹ Andrew Stoleer. (2543, ประจําไตรมาสที่ 4). **Self-Regulation for UK Insurer**.

- ก. มีการบริหารจัดการอย่างมืออาชีพ และมีความเป็นธรรมต่อผู้เอาประกันภัย
- ข. มีมาตรฐานในด้านการเสนอขายกรมธรรม์และด้านการให้บริการ
- ค. มีความโปร่งใส มีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการพัฒนาของสมาคมประกันวินาศภัยสิงคโปร์

4. การแจ้งต่ออายุ (Notice of renewal) จะแจ้งให้ผู้เอาประกันภัยทราบถึงวันครบชำระเบี้ยประกันงวดถัดไป หรือวันที่สัญญาประกันภัยจะกำหนดล่วงหน้าอย่างน้อย 30 วันทำการ

4. มาตรฐานการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย (IAIS / Insurance Core Principles)

มาตรฐานการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย²² (Insurance Core Principles) ได้พัฒนาขึ้นในปี ค.ศ. 2000 โดย International Association of Insurance Supervisors (IAIS) ซึ่ง IAIS มีสมาชิกประกอบไปด้วยหน่วยงานผู้กำกับดูแลธุรกิจประกันภัยจากหลายประเทศ มาตรฐานการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยนี้ได้พัฒนาขึ้นบนพื้นฐานของหลักการการควบคุมธุรกิจประกันภัย หลักการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยนานาชาติและการดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศ (Insurance Concordat) และหลักการจัดการธุรกิจประกันภัย โดยตระหนักถึงสิ่งที่ต้องสร้างความมั่นใจในเรื่องการคุ้มครองผู้ถือกรมธรรม์และความมั่นคงของภาคการเงิน

ทั้งนี้ มาตรฐานการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย (Insurance Core Principles: ICP) ที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็นมาตรฐานซึ่งได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมประจำปี ครั้งที่ 10 ของ IAIS ณ ประเทศสิงคโปร์ เมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ. 2003 โดยเป็นการปรับปรุงครั้งที่ 3 จากเดิมเมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ. 2000 และเดือนกันยายน ค.ศ. 1997 เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับหน่วยงานที่กำกับดูแลธุรกิจประกันภัยทั่วโลก ซึ่งมาตรฐานการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยฉบับปรับปรุงล่าสุดนี้ จะมี 7 หมวด คือ เงื่อนไขสำหรับความมีประสิทธิภาพของการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย ระบบการกำกับดูแล องค์การภายใต้การกำกับดูแล การดำเนินการในการกำกับดูแล ข้อกำหนดที่มีความรอบคอบ ตลาดและผู้บริโภค การต่อต้านการฟอกเงินและการต่อต้านการให้เงินอุดหนุนต่อการก่อการร้าย

ทั้งนี้ มาตรฐานการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยทั้ง 7 หมวดนี้ ผู้วิจัยขอศึกษาเฉพาะในส่วน of ตลาดและผู้บริโภค รายละเอียดสรุปได้ดังนี้

²² อรรถพล พิบูลชนพัฒนา. (2547, 24 มีนาคม). “มาตรฐานการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย.” วารสารการประกันภัย ฉบับพิเศษ ครอบรอบ 25 ปี กรมการประกันภัย. หน้า 76 – 134.

ICP 24 คนกลางประกันภัย (Intermediaries)

หน่วยงานที่กำกับดูแลต้องมีข้อกำหนด สำหรับการปฏิบัติของคนกลางประกันภัย เนื่องจากในหลายประเทศ คนกลางประกันภัยเป็นช่องทางการขายที่สำคัญของธุรกิจประกันภัย โดยทำหน้าที่เชื่อมต่อระหว่างผู้บริโภคและบริษัทประกันภัย ดังนั้น หน่วยงานที่กำกับดูแลจึงควร กำหนดให้คนกลางประกันภัยต้องมีการขึ้นทะเบียนหรือได้รับใบอนุญาตในการประกอบธุรกิจ มีการกำหนดให้คนกลางประกันภัยต้องมีความรู้ความสามารถอย่างเพียงพอ ทั้งในด้านทั่วไป ด้านธุรกิจ และด้านวิชาชีพ และมีการกำหนดให้คนกลางประกันภัยต้องให้ข้อมูลแก่ลูกค้าในส่วนที่เกี่ยวข้อง ฐานะของตน โดยเฉพาะเรื่องการเป็นคนกลางประกันภัยอิสระ หรือสังกัดบริษัทใด และเรื่องอำนาจ ในการเข้าทำสัญญาประกันภัยแทนบริษัทประกันภัย อีกทั้งควรมีการกำหนดให้คนกลางประกันภัย ที่รับเงินจากลูกค้า ต้องมีการป้องกันอย่างเพียงพอในการดูแลรักษาเงินนั้นๆ และหากกรณีที่มีความจำเป็น หน่วยงานที่กำกับดูแลอาจดำเนินการเข้าแก้ไข ซึ่งรวมถึงการใช้มาตรการแทรกแซง ต่างๆ ทั้งโดยตรงหรือผ่านบริษัทประกันภัย ตลอดจนอาจยกเลิกใบอนุญาตประกอบ ธุรกิจของคนกลางประกันภัยตามความเหมาะสม นอกจากนี้หน่วยงานที่กำกับดูแลหรือหน่วยงานอื่น ควรต้องมี อำนาจในการดำเนินการกับบุคคลหรือนิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจคนกลางประกันภัยโดยไม่ได้รับ อนุญาต

ICP 25 การคุ้มครองผู้บริโภค (Consumer protection)

หน่วยงานที่กำกับดูแลต้องมีข้อกำหนดขั้นต่ำสำหรับบริษัทประกันภัยและคนกลาง ประกันภัยในการติดต่อกับผู้บริโภค ซึ่งรวมถึงบริษัทประกันภัยต่างชาติที่ขายกรมธรรม์ข้ามพรมแดน โดยข้อกำหนดนี้อาจรวมถึงการนำเสนอข้อมูลปัจจุบันที่ครบถ้วนและเกี่ยวข้องแก่ผู้บริโภค ทั้งก่อน สัญญาเริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุดสัญญา โดยมีการดำเนินการสำหรับผู้ที่กำลังตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ ให้สามารถได้รับข้อมูลที่จำเป็นต่อการตัดสินใจเลือกซื้อก่อนเข้าทำสัญญาและรับทราบข้อมูลที่ เกี่ยวข้องกับสิทธิหน้าที่และภาระผูกพันของตนตลอดช่วงอายุสัญญา ดังนั้น หน่วยงานที่กำกับดูแลควร กำหนดให้บริษัทประกันภัยและคนกลางประกันภัยมีการปฏิบัติต่อลูกค้าโดยใช้ทักษะและให้การ ดูแลเอาใจใส่ตามสมควร มีการกำหนดให้บริษัทประกันภัยและคนกลางประกันภัยมีนโยบายใน การปฏิบัติต่อลูกค้าด้วยความเสมอภาคและยุติธรรม มีการสอบถามข้อมูลจากลูกค้าของตนตาม ความเหมาะสม เพื่อใช้สำหรับการประเมินความต้องการด้านประกันภัยของลูกค้าก่อนที่จะให้ คำปรึกษาหรือทำสัญญาใดๆ มีการกำหนดให้บริษัทประกันภัยและคนกลางประกันภัยปฏิบัติในส่วน ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาและเวลาของการให้ข้อมูลทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวกรมธรรม์ ซึ่งรวมถึงความเสี่ยง ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ผลประโยชน์ที่ได้รับ ข้อผูกพันต่างๆ และการคิดค่าธรรมเนียมต่างๆ และในเรื่องอื่นๆ

ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ผลประโยชน์ที่ได้รับ ข้อผูกพันต่างๆ และการคิดค่าธรรมเนียมต่างๆ และในเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการขาย ซึ่งรวมถึงความเป็นไปได้ในการจัดกันของผลประโยชน์ต่อผู้ถือกรรมธรรม์ในปัจจุบันหรือในอนาคต ตลอดจนกำหนดให้บริษัทประกันภัยและคนกลางประกันภัยปฏิบัติในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับค่าสินไหมทดแทนและข้อร้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และด้วยความเสมอภาค โดยใช้กระบวนการที่ไม่ยุ่งยาก ง่ายต่อการเข้าถึงและมีความเสมอภาค

ICP 26 ข้อมูล การเปิดเผยข้อมูล และความโปร่งใส (Information, disclosure & transparency towards the market)

หน่วยงานที่กำกับดูแลต้องกำหนดให้บริษัทประกันภัยเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญอย่างทันทั่วถึง เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ ทราบถึงการดำเนินการทางธุรกิจและฐานะทางการเงินของบริษัท และสภาพความเสี่ยงของบริษัท ดังนั้น บริษัทประกันภัยจำเป็นต้องเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ฐานะทางการเงินของตนและความเสี่ยงต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งข้อมูลที่เปิดเผยควรเกี่ยวข้องต่อการตัดสินใจของตลาด เป็นข้อมูลที่เป็นปัจจุบันสามารถหาได้ในเวลาที่ทำ การตัดสินใจ ตลาดสามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยปราศจากค่าใช้จ่ายหรือความล่าช้าอันเกินควร เป็นข้อมูลที่ครบถ้วนสามารถช่วยให้ตลาดเข้าใจสภาพและการดำเนินการของบริษัทประกันภัยได้ เป็นข้อมูลที่สามารถเชื่อถือได้ต่อการตัดสินใจ เป็นข้อมูลที่สามารถนำมาทำการเปรียบเทียบระหว่างบริษัทได้ และเป็นข้อมูลที่มีบรรทัดฐานสามารถคาดการณ์แนวโน้มได้ ทั้งนี้ ข้อมูลหลักรวมถึงข้อมูลในเรื่องฐานะทางการเงิน ผลการดำเนินงาน และมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพื้นฐาน วิธีการ และสมมติฐานในการจัดเตรียมข้อมูล ความเสี่ยงต่างๆ และวิธีการบริหารจัดการ ตลอดจนบรรษัทภิบาล นอกจากนี้บริษัทประกันภัยจำเป็นต้องจัดทำรายงานทางการเงินที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีอย่างน้อยปีละครั้ง และเผยแพร่ให้ผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ และหน่วยงานที่กำกับดูแลควรให้การดูแลกับข้อมูลที่บริษัทประกันภัยเป็นผู้เปิดเผยและดำเนินมาตรการที่จำเป็นเพื่อให้มีการปฏิบัติตามข้อกำหนดในเรื่องการเปิดเผยข้อมูล

ICP 27 การฉ้อฉล (Fraud)

หน่วยงานที่กำกับดูแลต้องกำหนดให้บริษัทประกันภัยและคนกลางประกันภัยมีมาตรการที่จำเป็นในการป้องกัน ตรวจสอบ และแก้ไขการฉ้อฉลที่เกี่ยวข้องกับการทำประกันภัย ซึ่งการฉ้อฉลนี้สามารถกระทำโดยบุคคลใดๆ เช่น บริษัทประกันภัย พนักงานและผู้บริหารของบริษัทประกันภัย คนกลางประกันภัย นักบัญชี ผู้สอบบัญชี ที่ปรึกษา ผู้ประเมินภัย รวมทั้งผู้ถือกรรมธรรม์ประกันภัย ดังนั้นหน่วยงานที่กำกับดูแลควรมีอำนาจและทรัพยากรในการกำหนดและบังคับใช้กฎระเบียบต่างๆ และยังสามารถติดต่อกับหน่วยงานที่เป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย และ

หน่วยงานกำกับดูแลอื่นได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อเป็นการยับยั้ง ตรวจสอบ บันทึก รายงาน และแก้ไข การฉ้อฉลในธุรกิจประกันภัย นอกจากนี้หน่วยงานที่กำกับดูแลควรกำหนดให้บริษัทประกันภัย และคนกลางประกันภัยมีมาตรฐานความน่าเชื่อถือในการดำเนินธุรกิจและมีการจัดสรรทรัพยากร และดำเนินการระบวนการและการควบคุม เพื่อยับยั้ง ตรวจสอบ บันทึก และรายงานการฉ้อฉลต่อ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยทันที และควรกำหนดให้บริษัทประกันภัยดำเนินมาตรการเพื่อป้องกันการฉ้อฉล ซึ่งรวมถึงการให้การฝึกอบรมเพื่อต่อต้านการฉ้อฉลให้แก่พนักงานและผู้บริหาร มีการ แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างบริษัทประกันภัยในเรื่องที่เกี่ยวกับการฉ้อฉล และหน่วยงานที่กำกับดูแล ควรให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่กำกับดูแลอื่น รวมทั้งหน่วยงานที่กำกับดูแลในต่างประเทศ ในการต่อต้านการฉ้อฉล

5. ข้อกำหนดในการจดทะเบียนเป็นตัวแทนประกันภัยทั่วไป General Insurance Agents Registration Regulations²³

ประเทศสิงคโปร์ ได้กำหนดมาตรการสำหรับดำเนินธุรกิจเป็นตัวแทนประกันภัยทั่วไป ให้เป็นไปตามมาตรฐานทางการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย (IAIS Insurance Core Principles) ข้อกำหนด ICP 24 คนกลางประกันภัย (Intermediaries) และ ICP 27 การฉ้อฉล (Fraud)

การควบคุมการประกอบวิชาชีพตัวแทนทั่วไป มีรายละเอียดดังนี้

1. ในเรื่องของคณะกรรมการการจดทะเบียนตัวแทน

- (1) คณะกรรมการอาจมาจากบุคคลธรรมดา ห้างหุ้นส่วนจำกัด สมาคม หรือสหกรณ์
- (2) บทบาทและหน้าที่ของสมาคม

1. กำหนดเนื้อหาในการจดทะเบียนของตัวแทน (Agent) และผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นตัวแทน (Nominee Agents) เพื่อทำธุรกิจประกันภัยทั่วไป หรือเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการแนะนำ การประกันภัยทั่วไป

2. กำหนดเนื้อหาในการลงโทษ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคคล เบี้ยประกันภัยตั้งอยู่ สมาชิกจะต้องรายงานงบดุลประกันภัยที่ตั้งอยู่ทุกกรณี, ตัวแทน (Agents) หรือผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นตัวแทน (Nominee Agents) ไม่ปฏิบัติตามการเรียกร้อง การพัฒนาทางอาชีพอย่างต่อเนื่อง (CPD)

²³ แหล่งเดิม.

3. รูปแบบสารสนเทศ ในการบริการฐานข้อมูล เพื่อเก็บและประมวลผลสารสนเทศเกี่ยวกับตัวแทน (Agents) หรือผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นตัวแทน (Nominee Agents)
4. การบริหารตัวแทน และผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นตัวแทน

2. นายทะเบียนตัวแทนประกันภัยทั่วไป

นายทะเบียนจะได้รับการแต่งตั้งจากตัวบุคคลหรือห้างหุ้นส่วนจำกัด อำนาจนายทะเบียนจะต้องควบคุมตัวแทนการประกันภัยทั่วไป โดยการเก็บรักษา ดูแล ปรับปรุงข้อมูลชื่อที่อยู่หรือปฏิบัติตามหน้าที่อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ

3. องค์ประกอบของคณะกรรมการ (Agents Registration Borad)

- (1) คณะกรรมการจะต้องประกอบด้วยสมาชิก 7 คน คณะกรรมการบริหารมาจากสมาคมประกันภัยทั่วไป จำนวน 2 คน
- (2) ประธานของคณะกรรมการ ดำรงตำแหน่งไม่น้อยกว่า 1 ปี สมาชิกของคณะกรรมการจะต้องดำรงตำแหน่งไม่เกิน 2 ปี
- (3) องค์ประชุมของการประชุม จะต้องมีส่วนของกรรมการอย่างน้อย 4 คน

4. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

- (1) กำหนดกฎเกณฑ์ แบบฟอร์ม การประชุม และการรับฟังของคณะกรรมการทางหน้าที่ของนายทะเบียน ค่าธรรมเนียมที่ต้องจ่ายในการสมัครการจดทะเบียนแบบฟอร์มและวิธีการที่จะนำมาใช้ในการไต่สวน, การแต่งตั้งที่ปรึกษาทางกฎหมายที่อาจถูกร้องขอโดยคณะกรรมการ

5. การไต่สวน

คณะกรรมการอาจจัดตั้งการไต่สวน ถ้าคณะกรรมการมีเหตุผลที่เชื่อได้หรือได้รับข้อมูลหรือการร้องเรียนว่า ตัวแทน(Agents) หรือผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นตัวแทน (Nominee Agent) ได้กระทำการละเมิดกฎ ข้อกำหนด แนวทางหรือคำสั่งที่ออกโดยสมาคมประกันภัยทั่วไปของสิงคโปร์ (General Insurance Association of Singapore) การจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อประสงค์ในการไต่สวนการกระทำความผิด คณะกรรมการจะต้องแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างน้อยที่สุด 14 วัน นับตั้งแต่ตัวแทน หรือผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นตัวแทน

6. การยกเลิก การพัก การจดทะเบียน หรือการตัดเตือน

(1) คณะกรรมการอาจยกเลิก การพัก การตัดเตือน การจดทะเบียน ถ้าคณะกรรมการพบว่าบุคคลที่จดทะเบียนแล้ว ได้จดทะเบียนโดยใช้ข้อความที่ผิด ไม่ถูกต้องหรือทำให้เข้าใจผิด ไม่สามารถเปิดเผยข้อเท็จจริงที่เป็นสาระ เพื่อสมัครการจดทะเบียน หรือการหลอกลวงในการจดทะเบียน

(2) คณะกรรมการอาจยกเลิกการจดทะเบียน ถ้าบุคคลที่จดทะเบียนแล้วได้รับการตัดสินว่าได้กระทำความผิดตามกฎหมายประกันภัย กระทำความผิดตามกฎหมายอาญา กระทำความผิดเกี่ยวกับการเงิน

(3) คณะกรรมการอาจยกเลิกการจดทะเบียนเป็นตัวแทนได้ ถ้าตัวแทนไม่แสดงสมาชิกให้เป็นหัวหน้าของตัวแทนในช่วงเวลา 3 เดือน

(4) ตัวแทนไม่ผ่านการอบรมการพัฒนาทางอาชีพอย่างต่อเนื่อง (The Continons Professional Development) ได้ก่อน 1 ตุลาคม ตามชั่วโมงขั้นต่ำที่กำหนดไว้โดยคณะกรรมการในทุกๆ ปี การจดทะเบียนของตัวแทนกับคณะกรรมการจะถูกยกเลิกในทันที จนกว่าตัวแทนจะส่งคำชี้แจงให้แก่คณะกรรมการเพื่อแสดงสาเหตุที่ไม่สามารถผ่านหรือสำเร็จตามจำนวนชั่วโมง

(5) ตัวแทน (Agents) หรือผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นตัวแทน ละเมิดข้อกำหนดการจดทะเบียนของตัวแทนประกันภัยทั่วไป

7. บทลงโทษ คณะกรรมการอาจลงโทษได้โดย

- (1) ยกเลิกการจดทะเบียน
- (2) ระงับการจดทะเบียนระยะหนึ่งตามแต่คณะกรรมการจะเห็นควรว่าเหมาะสม
- (3) การประณาม (ตัดเตือน)

8. การอุทธรณ์

ตัวแทน (Agents) หรือผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นตัวแทน (Nominee Agent) ยื่นอุทธรณ์จะต้องทำผ่านหัวหน้าอันดับแรกของตัวแทน การอุทธรณ์จะต้องยื่นเป็นลายลักษณ์อักษร และต้องยื่นอุทธรณ์ภายใน 3 เดือนนับจากวันที่มีคำสั่งหรือคำตัดสินของคณะกรรมการได้แจ้งไว้แล้ว

9. การพิจารณาการอุทธรณ์

คณะกรรมการบริหารของสมาคมประกันภัยทั่วไปของสิงคโปร์ (GIA) จะต้องพิจารณารายละเอียดของกรณีและบันทึกของกระบวนการพิจารณา คณะกรรมการการบริหารจะต้องให้ผู้อุทธรณ์มีโอกาสเสนอเหตุผล

การจดทะเบียนที่ถูกต้องโดยคณะกรรมการ ตัวแทน (Agent) หรือผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นตัวแทน (Nominee Agent) อาจสมัครขอจดทะเบียนภายหลัง 1 ปี นับแต่วันที่ยกเลิกการจดทะเบียน คณะกรรมการอาจใช้ดุลพินิจเห็นชอบหรือปฏิเสธการสมัครได้

3.2 มาตรการทางกฎหมายของประเทศไทย

กฎหมายไทย

พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ได้บัญญัติเรื่องเกี่ยวกับการควบคุมตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยในเรื่อง

3.2.1 การควบคุม กำกับดูแลคนกลางประกันภัยตามพระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับ และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

3.2.2 กฎหมายการควบคุมคนกลางในประเทศไทย

3.2.3 ลักษณะของการควบคุมและกำกับดูแลคนกลางประกันภัย

3.2.4 ขอบเขตของกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมคนกลางประกันภัย

3.2.5 เหตุผลและความจำเป็นในการควบคุมคนกลางประกันภัย

3.2.6 วัตถุประสงค์ในการศึกษาวิเคราะห์

3.2.1 การควบคุม กำกับ ดูแลคนกลางประกันภัย ตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

การควบคุมและกำกับดูแลคนกลางประกันภัยตามพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับดังกล่าวกำหนดไว้เพียงการควบคุมและกำกับเฉพาะการกำหนดคุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตและการรับเบี้ยประกันภัยกับการทำสัญญาประกันภัยแทนบริษัทซึ่งต้องได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัท หากคนกลางประกันภัยดำเนินงานทำให้เกิดหรืออาจทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัย ผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัยหรือประชาชน นายทะเบียนมีอำนาจเพียงเพิกถอนใบอนุญาตเท่านั้น หน้าที่และความรับผิดชอบระหว่างคนกลางประกันภัยกับผู้เอาประกันภัย

เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะตัวแทนและนายหน้า ในกรณีที่มีการชักออกหรือสื่อไต่ไปเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญา

การประกอบธุรกิจประกันชีวิตและประกันวินาศภัยไม่สามารถกระทำได้โดยเสรี เนื่องจากเป็นธุรกิจที่มีผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือความผาสุกของสาธารณชน กฎหมายจึงบัญญัติให้ผู้ที่จะประกอบธุรกิจประกันชีวิตและประกันวินาศภัยต้องได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรีฯ โดยอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี ก่อนที่รัฐมนตรีจะออกใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตและประกันวินาศภัยให้แก่บริษัท บริษัทต้องมีหลักทรัพย์วางเป็นหลักทรัพย์ประกันไว้กับนายทะเบียนตามจำนวนที่กำหนดในกฎกระทรวง

การควบคุมและกำกับบริษัทประกันชีวิตและวินาศภัยมีกฎหมายควบคุมอย่างรัดกุม ซึ่งต่างจากการควบคุมคนกลางประกันภัยซึ่งควบคุมและกำกับเฉพาะคุณสมบัติเท่านั้น กรณีการกระทำของของคนกลางประกันภัยต้องนำหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับ เช่น สัญญาตัวแทนนายหน้า เป็นต้น ส่วนกรณีการลงโทษก็ให้นำประมวลกฎหมายอาญามาพิจารณา เช่น กรณีการชักออก สื่อไต่ เป็นต้น

ตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 ได้ให้คำนิยามของคำว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่” ไว้ว่าผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินั้น

ปัจจุบันรัฐมนตรีได้แต่งตั้งให้ข้าราชการกรมการประกันภัย ตั้งแต่ระดับ 3 ถึงระดับ 9 และพาณิชย์จังหวัดทุกจังหวัด เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับนี้ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งนี้จะมีอำนาจตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 48 กล่าวคือ มีอำนาจตรวจสอบกิจการ และฐานะการเงินของบริษัท รวมตลอดถึงมีอำนาจกระทำการดังต่อไปนี้

1) นายทะเบียน

ตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 ได้ให้คำนิยาม “นายทะเบียน” ไว้ว่าหมายถึง อธิบดีกรมการประกันภัย หรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมการประกันภัยมอบหมาย

ส่วนใดที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของนายทะเบียน เช่น การให้ความเห็นชอบแบบและข้อความในกรมธรรม์ประกันภัย การออกประกาศหรือคำสั่งใดตามที่กฎหมายกำหนดไว้ การให้ใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาตตัวแทนประกันภัยชีวิตหรือนายหน้าประกันชีวิตและตัวแทนประกันวินาศภัย และนายหน้าประกันวินาศภัย เป็นต้น นายทะเบียนอาจเป็นผู้ใช้อำนาจตามที่กฎหมายกำหนดไว้หรือจะมอบหมายให้บุคคลใดทำหน้าที่เป็นนายทะเบียนเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็ได้ เช่น มอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นนายทะเบียนในเรื่องการเพิกถอนใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตหรือนายหน้าประกันชีวิต และตัวแทนประกันวินาศภัยหรือนายหน้าประกันวินาศภัย

2) รัฐมนตรี

พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 ได้ให้คำนิยามคำว่า “รัฐมนตรี” ไว้ว่าหมายถึง รัฐมนตรีผู้ซึ่งรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ คือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ รัฐมนตรีจะเป็นผู้ใช้อำนาจตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้เป็นอำนาจของรัฐมนตรี กล่าวคือเป็นผู้ออกกฎหมายและประกาศกระทรวง เช่น ออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมต่างๆ ออกประกาศกระทรวง กำหนดให้บริษัทประกันชีวิตและบริษัทประกันวินาศภัย สามารถลงทุนประกอบธุรกิจได้หลายประเภท หรือเป็นผู้พิจารณาอุทธรณ์ในการเพิกถอนใบอนุญาตคนกลางประกันภัย เป็นต้น

1.1 การควบคุม กำกับ ดูแลคนกลางประกันภัยเปรียบเทียบการควบคุมกำกับบริษัทประกันภัย

กรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์ เป็นผู้ควบคุมกำกับดูแลคนกลางประกันภัยตามหลักกฎหมายที่ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีอำนาจในการเพิกถอนใบอนุญาตเป็นตัวแทนและนายหน้าประกันชีวิตและวินาศภัยก็ต่อเมื่อตัวแทนประกันชีวิตและวินาศภัยหรือนายหน้าประกันชีวิตและนายหน้าประกันวินาศภัย กระทำการดังต่อไปนี้

(1) กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535

(2) ขาดคุณสมบัติการเป็นตัวแทนประกันชีวิตและวินาศภัยหรือนายหน้าประกันชีวิตและวินาศภัย

(3) ดำเนินงานทำให้เกิดหรืออาจทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบการ ผู้รับประโยชน์ตามกฎหมายประกอบกรรมประกันภัย หรือประชาชน

ทั้งนี้ผู้ถูกถอนใบอนุญาตมีสิทธิอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีได้ภายในกำหนดเวลาสิบห้าวัน นับแต่วันที่ทราบคำสั่งอนุมัติของรัฐมนตรี การฝ่าฝืนข้อห้ามเกี่ยวกับการใช้ชื่อ หรือคำแสดงชื่อในธุรกิจว่า “ประกันชีวิต” “ประกันวินาศภัย” หรือคำอื่นใดที่มีความหมายเช่นเดียวกัน กฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท และปรับไม่เกินวันละห้าพันบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่

ตัวแทนและนายหน้าประกันชีวิตและวินาศภัยจะต้องมีจรรยาบรรณ หากทุจริต หลอกลวง ผู้เอาประกันภัยหรือบุคคลภายนอก นอกจากจะถูกเพิกถอนใบอนุญาตแล้ว อาจต้องรับผิดชอบในโทษทางอาญา และต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งด้วย

พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 ได้บัญญัติขึ้นเพื่อใช้ในการกำกับดูแล การประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย หรือบริษัทมหาชน จำกัด ที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย วัตถุประสงค์ตามพระราชบัญญัตินี้เพื่อให้ธุรกิจประกันวินาศภัยมีความมั่นคง ให้การดำเนินงานของบริษัทอยู่ในขอบเขตที่กำหนดไว้ ป้องกันมิให้ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ตามกฎหมายประกอบกรรมประกันภัยถูกกระทำโดยทุจริตเพื่อหวังที่จะได้รับประโยชน์จากการประกันภัย และเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของผู้เอาประกันภัย และผู้รับประโยชน์ตามกฎหมายประกอบกรรมประกันภัย

กฎหมายจึงถูกบัญญัติให้ผู้ประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยต้องได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรี ในการขอใบอนุญาตรัฐมนตรีจะกำหนดเงื่อนไขให้ต้องมีทุนจดทะเบียนและชำระแล้วไม่น้อยกว่า 300 ล้านบาท (ตามมาตรา 6 และมาตรา 7) การเปิดสาขาก็ต้องได้รับอนุญาตจากนายทะเบียน ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีกำหนดไว้

เงินกองทุน หมายความว่า ทรัพย์สินส่วนที่เกินกว่าหนี้สินของบริษัทตามราคาประเมิน และหนี้สินที่ประเมิน (มาตรา 4) จำนวนเงินกองทุนไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของเงินกองทุน แต่ทั้งนี้ต้องไม่ต่ำกว่า 30 ล้านบาท

เงินสำรอง ได้มาจากเบี้ยประกันภัยที่ผู้เอาประกันภัยชำระให้แก่บริษัทเพื่อตอบแทนการที่บริษัทรับเสี่ยงภัยของผู้เอาประกันภัย เมื่อมีวินาศภัยเกิดขึ้น บริษัทจำเป็นต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทน ตามข้อคุ้มครองในกรมธรรม์ประกันภัยที่บริษัทได้รับประกันภัยไว้

การลงทุนประกอบธุรกิจอื่น หน้าที่หลักของบริษัทประกันวินาศภัย คือ การรับประกันวินาศภัย แต่เนื่องจากบริษัทประกันวินาศภัยจะมีเงินกองทุนมากกว่าบริษัทการค้าทั่วไป ดังนั้นพระราชบัญญัตินี้จึงได้บัญญัติให้บริษัทสามารถนำเอาเงินดังกล่าวไปลงทุนหาผลตอบแทน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตัวการของบริษัท โดยพระราชบัญญัตินี้ได้บัญญัติให้อำนาจแก่รัฐมนตรีออกประกาศกระทรวงในเรื่องของการลงทุนของบริษัทประกันวินาศภัย และยังได้ให้อำนาจแก่รัฐมนตรีที่จะกำหนดเงื่อนไขในการลงทุนให้บริษัทปฏิบัติด้วยก็ได้ เหตุผลก็เพื่อป้องกันมิให้บริษัทนำเงินไปใช้ในทางที่ผิด หรือนำเงินไปลงทุนในหลักทรัพย์หรือในกิจการที่มีความเสี่ยงสูงเกินไปซึ่งอาจมีผลกระทบต่อบริษัท การควบคุมกำกับดูแลการลงทุนของบริษัทมิใช่คำนึงถึงผลตอบแทนที่สูงเท่านั้น เพราะการลงทุนที่ให้ผลตอบแทนสูงย่อมมีความเสี่ยงสูงด้วย นอกจากนั้นแล้วยังต้องมีการกระจายการลงทุนอีกด้วย เช่น บริษัทจะซื้อหุ้นของบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัดได้ไม่เกินร้อยละ 10 ของจำนวนหุ้นที่ออกจำหน่ายทั้งหมด

มาตรการในการกำกับดูแล เพื่อให้การกำกับดูแลบริษัทมีประสิทธิภาพตามพระราชบัญญัตินี้ได้บัญญัติมาตรการไว้หลายประการ เช่น ให้บริษัทต้องจัดทำสมุดทะเบียนและสมุดบัญชี และเก็บรักษาสมุดทะเบียนและสมุดบัญชีไว้ไม่น้อยกว่าสิบปี (มาตรา 44 และมาตรา 45) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจในการตรวจสอบฐานะการเงินและกิจการของบริษัท (มาตรา 51) นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้บริษัทแก้ไขฐานะการเงิน ตั้งเพิ่มทุนหรือลดทุน หรือจะสั่งให้หยุดรับประกันวินาศภัยเป็นการชั่วคราวก็ได้ (มาตรา 52) มาตรการสุดท้ายก็คือการให้อำนาจรัฐมนตรีสั่งเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยได้ (มาตรา 59)

การเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจตามพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 กำหนดสาเหตุไว้ 5 ประการดังนี้

1. บริษัทมีหนี้สินเกินกว่าทรัพย์สิน หรือมีฐานะการเงินไม่มั่นคงอันอาจเกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยหรือประชาชน กรณีบริษัทมีหนี้สินเกินกว่าทรัพย์สินแสดงว่าบริษัทขาดเงินกองทุน (ตามกฎหมาย บริษัทสำรองเงินกองทุนไว้ร้อยละสิบของเงินสำรองประกันภัย แต่จัดไม่ต่ำกว่า 30 ล้านบาท)

2. บริษัทฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติ หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐมนตรี นายทะเบียน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งการตามพระราชบัญญัติ เช่น บริษัทไปลงทุนประกอบธุรกิจอื่นตามประเภทที่กำหนดไว้ในประกาศกระทรวง แต่ไม่เป็นไปตามเงื่อนไข แล้วก่อให้เกิดความเสียหายต่อฐานะการเงินของบริษัทเป็นจำนวนมาก เป็นต้น
3. บริษัทหยุดประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยโดยไม่มีเหตุอันสมควร
4. บริษัทประวิงการจ่ายเงินที่ต้องใช้ตามกรมธรรม์ประกันภัย หรือประวิงการคืนเบี้ยประกันภัยที่ต้องจ่าย หรือคืนโดยไม่มีเหตุอันควร หรือจ่ายคืนไปโดยไม่สุจริต
5. ถ้าบริษัทประกอบธุรกิจต่อไป จะทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยหรือประชาชน

พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 กฎหมายได้กำหนดความหมายไว้ว่า บริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด ที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันชีวิต ตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 และหมายความถึง สาขาของบริษัทประกันชีวิตต่างประเทศที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันชีวิตในราชอาณาจักรตามพระราชบัญญัติประกันชีวิตพ.ศ.2535

ผู้ใดประสงค์จะประกอบธุรกิจประกันชีวิต ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ แต่ได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี การจัดตั้งนิติบุคคลเช่นว่านั้นจะต้องจัดตั้งขึ้นในรูปของบริษัทจำกัด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือจัดตั้งขึ้นในรูปของบริษัทมหาชน จำกัด ตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด ก็ได้ (มาตรา 7 วรรคสอง) นอกจากบริษัทจะต้องยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตต่อรัฐมนตรีภายในเวลาที่กำหนดแล้ว ทั้งนี้ต้องไม่เกินหกเดือนนับแต่วันที่ได้จดทะเบียนจัดตั้งบริษัท บริษัทจะต้องมีหลักทรัพย์วางไว้กับนายทะเบียนเป็นหลักทรัพย์ประกันมีมูลค่าไม่เกินกว่า 20 ล้านบาท หลักทรัพย์ดังกล่าวนี้จะเป็นเงินสด พันธบัตรรัฐบาลไทย หรือทรัพย์สินอย่างอื่นตามที่รัฐมนตรีกำหนดไว้ก็ได้ นอกจากนี้แล้ว บริษัทยังจะต้องมีเงินกองทุนครบถ้วนเต็มจำนวนไม่น้อยกว่าห้าสิบล้านบาท และในการออกใบอนุญาตดังกล่าวจะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ โดยอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง (มาตรา 7 วรรค 3,4) ส่วนบริษัทประกันชีวิตในประเทศไทย จะต้องประกอบธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทย โดยการจัดตั้งเป็นสาขาของบริษัทประกันชีวิตต่อประเทศไทย และได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ โดยอนุมัติของรัฐมนตรี

การฝ่าฝืนข้อห้ามเกี่ยวกับการใช้ชื่อ หรือคำแสดงชื่อในธุรกิจว่า “ประกันชีวิต” หรือคำอื่นใดที่มีความหมายเช่นเดียวกัน กฎหมายกำหนดให้เป็นความผิด ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท และปรับไม่เกินวันละห้าพันบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่

การวางหลักทรัพย์ประกันของบริษัทประกันชีวิต

“หลักทรัพย์ประกัน” หมายความว่าอย่างไร ตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ไม่ได้ให้นิยามไว้ แต่ถ้าพิจารณาบทมาตราในพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ประกอบเข้าด้วยกันแล้ว จะได้ว่าความหมายว่า เป็นทรัพย์สินของบริษัท จะเป็นประเภทเงินสด พันธบัตรรัฐบาลไทย หรือทรัพย์สินอย่างอื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดก็ได้ ที่บริษัทต้องนำมาวางไว้กับนายทะเบียนตามมูลค่าที่กฎหมายกำหนด เพื่อเป็นหลักประกันการชำระหนี้ต่อเจ้าหน้าที่ที่มีสิทธิได้รับชำระหนี้อันเกิดจากการเอาประกันชีวิต เฉพาะแต่ในกรณีบริษัทเล็กกันหรือล้มละลาย หลักทรัพย์ได้รับชำระหนี้อันเกิดจากการเอาประกันชีวิตเฉพาะแต่ในกรณีบริษัทเล็กกัน กล่าวคือ เจ้าหน้าที่อื่นที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่เกิดจากการเอาประกันชีวิต ไม่อาจจะขอรับชำระหนี้โดยอาศัยเอาหลักทรัพย์ประกันหนี้ได้

พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ให้ความสำคัญแก่หลักทรัพย์ประกันโดยได้กำหนดไว้ให้ผู้ขอใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิต ต้องวางหลักประกันต่อนายทะเบียนให้ครบจำนวนก่อนจึงจะยื่นคำขอรับใบอนุญาตได้หรือให้ใบอนุญาตได้ (มาตรา 7 วรรค 1 และมาตรา 8 วรรค 4)

จำนวนของหลักทรัพย์ประกันชีวิตต้องวางไว้กับนายทะเบียน กฎหมายได้กำหนดว่าขั้นต่ำจะต้องมีมูลค่าไม่น้อยกว่า 20 ล้านบาท ฉะนั้นบริษัทประกันชีวิตสามารถนำหลักทรัพย์ประกันวางไว้กับนายทะเบียนเกินกว่า 20 ล้านบาทก็ได้

การควบคุมการดำเนินงานของบริษัทประกันชีวิต

ประเทศไทยถือว่าการประกอบธุรกิจประกันชีวิตจัดเป็นธุรกิจที่มีผลกระทบต่อความผาสุกและความปลอดภัยแห่งสาธารณชน ฉะนั้นในการดำเนินงานผู้ได้รับอนุญาต จึงควรต้องได้รับการควบคุมและให้มีฐานะการเงินที่มั่นคง และต้องไม่เอารัดเอาเปรียบต่อผู้บริโภค ในขณะที่เดียวกันก็ควรให้ธุรกิจสามารถดำเนินไปได้ด้วยดี พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 จึงได้มีการควบคุมการดำเนินงานของบริษัทที่สำคัญไว้ดังนี้

ก. การลงทุนประเภทธุรกิจอื่น

เมื่อถือว่าการประกันชีวิตเป็นการออมประเภทหนึ่ง ฉะนั้นการนำเบี้ยประกันภัยจำนวนมากมาเก็บรวมไว้ที่บริษัทเพื่อใช้แต่เฉพาะในธุรกิจประกันชีวิตเท่านั้น จะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อบริษัทและสังคมส่วนร่วม กฎหมายซึ่งได้เปิดช่องให้รัฐมนตรีมีสิทธิอนุญาตให้บริษัทประกันชีวิต สามารถนำเบี้ยประกันบางส่วนไปลงทุนประกอบธุรกิจประเภทอื่น

ข. แบบและข้อตกลงตามกรรมธรรม์ประกันภัย

ต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนก่อนออกให้แก่ผู้เอาประกันภัย ในกรณีที่บริษัทออกกรรมธรรม์ให้แก่ผู้เอาประกันภัย โดยใช้แบบหรือข้อความที่นายทะเบียนไม่ได้ให้ความเห็นชอบ ผู้เอาประกันภัยมีสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด คือเลือกให้บริษัทรับผิดชอบตามกรรมธรรม์ประกันที่ออกให้ หรือจะบอกเลิกสัญญาประกันชีวิตนั้นเสียก็ได้ อย่างไรก็ตามไม่ว่าผู้เอาประกันภัยจะใช้สิทธิดังกล่าวหรือไม่ บริษัทก็มีความผิดพลาดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท (มาตรา 95)

ค. การตรวจสอบกิจการและฐานะการเงินของบริษัท

ตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ได้กำหนดให้บริษัทปฏิบัติในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับกิจการและฐานะการเงิน เช่น การดำรงเงินกองทุน การวางเงินสำรองประกันภัยให้บริษัทส่งรายงานประจำปี แสดงฐานะการเงินและกิจการของบริษัทต่อนายทะเบียน

ง. การเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิต

ก่อนที่รัฐมนตรีจะเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตบริษัทใดก็ตาม นายทะเบียนต้องลงความเห็นของรัฐมนตรี จะสั่งให้แก้ไขฐานะการดำเนินการก่อนหากปรากฏว่าบริษัทมีฐานะหรือการดำเนินการที่อาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย โดยอาจจะสั่งให้เพิ่มทุนหรือลดทุน สั่งให้บริษัทลดถอนกรรมการหรือบุคคลที่รับผิดชอบการดำเนินการที่เป็นเหตุแห่งความเสียหาย และแจ้งต่อบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งแทน

เมื่อนายทะเบียน ด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีสั่งให้บริษัทปรับปรุงฐานะการเงินแล้วแต่ฐานะหรือการดำเนินการก็ยังไม่ดีขึ้น รัฐมนตรีจะสั่งควบคุมบริษัทนั้น หรือจะเพิกถอนใบอนุญาตเสียก็ได้ ซึ่งในการควบคุมนั้นรัฐมนตรีจะเป็นผู้สั่ง และจะตั้งคณะกรรมการเข้าควบคุมโดยเข้าดำเนินการกิจการในบริษัทได้ และหากปรากฏว่าบริษัทใดสามารถดำเนินการต่อไปได้ รัฐมนตรีก็อาจยกเลิกการควบคุมได้ แต่ถ้าเห็นว่าไม่อาจดำเนินการต่อไปได้ รัฐมนตรีก็จะสั่งเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจ

การเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 กำหนดสาเหตุไว้ 5 ประการดังนี้

1. บริษัทมีหนี้สินเกินกว่าทรัพย์สิน หรือมีฐานะการเงินไม่มั่นคงอันอาจเกิด ความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยหรือประชาชน กรณีบริษัทมีหนี้สินเกินกว่าทรัพย์สินแสดงว่า บริษัทขาดเงินกองทุน (ตามกฎหมายบริษัทสำรองเงินกองทุนไว้ร้อยละสองของเงินสำรองประกันภัย แต่จัดไม่ต่ำกว่า 50 ล้านบาท)
2. บริษัทฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติ หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐมนตรี นายทะเบียน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งการตามพระราชบัญญัติเช่นบริษัทไปลงทุนประกอบ ธุรกิจอื่นตามประเภทที่กำหนดไว้ในประกาศกระทรวง แต่ไม่เป็นไปตามเงื่อนไข แล้วก่อให้เกิด ความเสียหายต่อฐานะการเงินของบริษัทเป็นจำนวนมาก เป็นต้น
3. บริษัทหยุดประกอบธุรกิจประกันชีวิตโดยไม่มีเหตุอันสมควร
4. บริษัทประวิงการจ่ายเงินที่ต้องใช้ตามกรมธรรม์ประกันภัย หรือประวิงการคืน เบี้ยประกันภัยที่ต้องจ่าย หรือคืนโดยไม่มีเหตุอันควร หรือจ่ายคืนไปโดยไม่สุจริต
5. ถ้าบริษัทประกอบธุรกิจต่อไป จะทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยหรือ ประชาชน

1.2 คุณสมบัติของคนกลางประกันภัย ที่จะประกอบอาชีพคนกลางประกันภัย พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 69 นายหน้าประกันชีวิตมาตรา 72 และพระราชบัญญัติ ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 64 นายหน้าประกันวินาศภัยมาตรา 67 กำหนดให้ผู้ขอรับใบอนุญาต เป็นตัวแทนประกันชีวิตและวินาศภัย ต้องมีคุณสมบัติดังนี้

- (1) บรรลุนิติภาวะ
- (2) มีภูมิลำเนาในประเทศไทย
- (3) ไม่เป็นคนวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (4) ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด ให้จำคุกในความผิดเกี่ยวกับ ทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริต เว้นแต่ได้พ้นโทษแล้ว ไม่น้อยกว่าห้าปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต
- (5) ไม่เคยเป็นบุคคลล้มละลาย
- (6) ไม่เป็นนายหน้าประกันชีวิต
- (7) ไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิต หรือใบอนุญาตเป็น นายหน้า ประกันชีวิตในระยะเวลาสามปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต

(8) ได้รับการศึกษาวิชาประกันภัยจากสถาบันการศึกษาที่นายทะเบียนประกาศกำหนดหรือสอบความรู้เกี่ยวกับการประกันภัยได้ตามหลักสูตรและวิชาการที่นายทะเบียนประกาศกำหนด

หากผู้ใดฝ่าฝืนกระทำการเป็นตัวแทนประกันชีวิตหรือตัวแทนวินาศภัย โดยไม่ได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนต้องถูกลงโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 50,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ส่วนนายหน้าประกันชีวิตและวินาศภัย (Broker) หมายถึง ผู้ชี้ช่องหรือจัดการให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิตและวินาศภัยกับบริษัท โดยกระทำเพื่อบำเหน็จเนื่องจากการนั้น ซึ่งนายหน้าประกันชีวิตและวินาศภัยจะเป็นผู้กระทำการแทนผู้เอาประกันภัย และไม่ต้องสังกัดกับบริษัทประกันชีวิตและวินาศภัยใดๆ ต่างกับตัวแทนประกันชีวิตและวินาศภัยที่ต้องสังกัดบริษัทประกันชีวิตและวินาศภัย นายหน้าประกันชีวิตและวินาศภัยจะหาลูกค้าเพื่อให้ทำประกันชีวิตและวินาศภัยกับบริษัทประกันชีวิตและวินาศภัยใดๆ ก็ได้ ทั้งนี้ ก็เพื่อหวังค่าตอบแทนเป็นบำเหน็จจากการที่ได้ชี้ช่องหรือจัดการให้มีการทำสัญญาประกันชีวิตและวินาศภัยขึ้น การกระทำของนายหน้าประกันชีวิตและวินาศภัยจึงกระทบต่อผู้เอาประกันชีวิตและวินาศภัย และบริษัทประกันชีวิตและวินาศภัย หากนายหน้าประกันชีวิตและวินาศภัยไม่ยึดถือจรรยาบรรณ และมีความรู้ความสามารถไม่เพียงพอ กฎหมายจึงเข้ามาควบคุมนายหน้าประกันชีวิตและวินาศภัย โดยพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการเป็นนายหน้าประกันชีวิตและวินาศภัย เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน หากผู้ใดฝ่าฝืน กระทำการเป็นนายหน้าประกันชีวิตและวินาศภัยโดยไม่ได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 50,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

นายหน้าประกันชีวิตและวินาศภัยซึ่งได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้ สามารถกระทำการชี้ช่องหรือจัดการให้มีการทำสัญญาประกันต่อกับผู้ประกอบธุรกิจประกันชีวิตและวินาศภัยในต่างประเทศ ซึ่งต่างจากตัวแทนประกันชีวิตและวินาศภัยที่กฎหมายให้เฉพาะชักชวนแนะนำ หรือกระทำการใดๆ เพื่อให้บุคคลทำสัญญาประกันภัยกับบริษัทที่รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตตามพระราชบัญญัตินี้เท่านั้น

ผู้ที่ขอรับใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันภัย แบ่งออกได้ 2 ประเภทคือ

- **บุคคลธรรมดา** บุคคลธรรมดาจะเป็นนายหน้าประกันชีวิตและวินาศภัยได้ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (1) ต้องเป็นผู้บรรลุนิติภาวะ
- (2) มีภูมิลำเนาในประเทศไทย
- (3) ต้องไม่เป็นคนวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (4) ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริต เว้นแต่ได้พ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต
- (5) ไม่เคยเป็นบุคคลล้มละลาย
- (6) ไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตเป็นตัวแทนและนายหน้าประกันชีวิต หรือใบอนุญาตเป็นตัวแทนและนายหน้าประกันวินาศภัย ในระยะเวลา 3 ปี ก่อนวันขอรับใบอนุญาต
- (7) ได้รับการศึกษาวิชาประกันภัยจากสถาบันการศึกษาที่นายทะเบียนประกาศกำหนด หรือสอบความรู้เกี่ยวกับการประกันภัยได้ตามหลักสูตรและวิธีการที่นายทะเบียนประกาศกำหนด
- (8) ต้องไม่เป็นตัวแทนประกันชีวิต หรือตัวแทนประกันวินาศภัย
- (9) ต้องไม่เป็นกรรมการ ผู้จัดการ พนักงาน หรือลูกจ้างของบริษัทประกันภัยใดๆ

- **นิติบุคคล** นิติบุคคลจะเป็นนายหน้าประกันชีวิตและวินาศภัยได้ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (1) นิติบุคคลนั้นมีสำนักงานใหญ่ในประเทศไทย
- (2) นิติบุคคลนั้นมีวัตถุประสงค์ในการประกอบกิจการเป็นนายหน้าประกันชีวิตหรือวินาศภัย
- (3) มีพนักงานหรือลูกจ้างที่ได้รับใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันภัยตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นผู้ทำการแทนนิติบุคคลดังกล่าว
- (4) นิติบุคคลนั้นต้องไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันภัยในระยะเวลา 3 ปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต

3.2.2 กฎหมายการควบคุมคนกลางในประเทศไทย

3.2.2.1 การควบคุมคนกลางในประเทศไทย

เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการประกันชีวิตและวินาศภัยฉบับปัจจุบันที่ใช้บังคับอยู่มีบทบัญญัติหลายประการไม่เหมาะสมกับกาลสมัยและไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่กำลังขยายตัวในปัจจุบันและในอนาคต ดังนั้นเพื่อเป็นการรองรับการขยายตัวของธุรกิจประกันชีวิตและประกันวินาศภัย สมควรปรับปรุงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการดำเนินการประกอบธุรกิจประกันชีวิตและประกันวินาศภัยให้มีความสอดคล้องคล่องตัวและสามารถอำนวยความสะดวกแก่ผู้เอาประกันภัยเพิ่มขึ้น ตลอดจนควรกำหนดขอบเขตอำนาจและหน้าที่ของนายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่เสียใหม่ เพื่อให้สามารถควบคุมและกำกับดูแลกิจการธุรกิจประกันชีวิตและธุรกิจประกันวินาศภัยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงเห็นควรมีการปรับปรุงกฎหมายตราพระราชบัญญัติฉบับปัจจุบันให้มีทิศทางเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรมและไม่ให้อยู่ในสถานะที่เสียเปรียบผู้ประกอบธุรกิจประกันภัย ขณะเดียวกันก็เป็นการควบคุม และกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยในประเทศไทยให้มีความมั่นคงทางการเงินให้สามารถตรวจสอบได้เพื่อเป็นการป้องกันการทุจริตและเป็นการ ยกฐานะธุรกิจประกันภัยในประเทศให้ทัดเทียมนานประเทศด้วย

คนกลางประกันภัยในประเทศไทยยังไม่มีพระราชบัญญัติหรือกฎหมายของตนเอง แต่อยู่ภายใต้การควบคุมของพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 ซึ่งถือเป็นหน้าที่ของนายทะเบียนกรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์ โดยควบคุมกำกับดูแลด้านความประพฤติ หรือจรรยาบรรณของคนกลางประกันภัย หน่วยงานที่ดูแลนอกเหนือรัฐ คือสมาคมประกันชีวิต และสมาคมประกันวินาศภัย ซึ่งเป็นหน่วยงานเอกชน เป็นเพียงลักษณะของการรวมตัวของผู้ประกอบการวิชาชีพเดียวกันเท่านั้น ส่งผลให้การควบคุมกำกับดูแลยังไม่ครอบคลุมและรัดกุมเพียงพอ

จากแนวความคิดดังกล่าวจึงได้มีการนำตัวบทกฎหมายและวิถีทางการเคลื่อนตัวของกฎหมายประกันภัยมาปรับใช้ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันมากขึ้น กล่าวคือ มีการกำหนดบทบัญญัติห้ามไม่ให้กระทำการ การกำหนดหน้าที่ที่ต้องกระทำการ และการกำหนดบทลงโทษให้สูงขึ้นเมื่อมีการฝ่าฝืน แนวคิดดังกล่าวมีมูลเหตุมาจากความประพฤติของคนกลางประกันภัยที่เกิดขึ้นในสังคมการประกันภัยกันเอง รัฐในฐานะเป็นผู้ควบคุมดูแลความสงบเรียบร้อยของสังคมจำเป็นต้องออกกฎหมายต่างๆ เพิ่มขึ้น ทำให้ดูเหมือนหนึ่งผู้ประกอบธุรกิจประกันภัยต้องอยู่ในที่คับแคบยิ่งขึ้น ซึ่งคาดว่ากฎหมายธุรกิจประกันภัยไทยในอนาคตอาจจะ

ผ่านคลายลง การควบคุมได้หรือไม่ จำต้องย้อนไปถึงหลักฐานของการกำหนดกฎระเบียบ และความประพฤติดของคนกลางประกันภัยก็เพื่อให้สังคมเกิดความสงบสุขเรียบร้อย ดังนั้นกฎหมายธุรกิจประกันภัยไทยในอนาคตจะเป็นไปในทิศทางใดหรือจะมีการวิวัฒนาการอย่างไร ย่อมขึ้นอยู่กับสภาพของสังคมซึ่งน่าจะมีลักษณะที่เป็นการอำนวยความสะดวกต่อการประกอบธุรกิจมากยิ่งขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็จะมีคามเข้มงวดในสภาพบังคับของกฎหมายเพิ่มขึ้นไปด้วย อย่างไรก็ตามในการตรากฎหมายธุรกิจประกันภัยเห็นว่าไม่ควรตรากฎหมายที่มีลักษณะเป็นการดักหน้าการประกอบธุรกิจมากเกินไปจนไม่สามารถปรับบทกฎหมายให้เข้ากับสภาพเศรษฐกิจสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและไม่ควรให้กฎหมายอยู่ในสภาพที่อาจจะล้าสมัย²⁴

3.2.2.1.1 การลงโทษคนกลางประกันภัย กรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์ มีการกำหนดโทษเพียงเพิกถอนใบอนุญาตสถานเดียวซึ่งถือเป็นเรื่องวินัยของสังคม วัตถุประสงค์หลักของการลงโทษนั้นมีได้เพื่อลงโทษคนกลางประกันภัยที่กระทำผิดมารยาท หากแต่เพื่อที่จะปกป้องสาธารณชนและวงการธุรกิจประกันภัยให้รอดพ้นจากคนกลางประกันภัยที่ไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับของวิชาชีพ เหตุผลอีกประการที่สำคัญในการลงโทษคนกลางประกันภัย ก็เพื่อที่จะทำให้สาธารณชนทั่วไปเกิดความมั่นใจว่าในกรณีที่คนกลางประกันภัยได้ประพฤติผิดมารยาทอย่างร้ายแรงและเป็นเรื่องเสื่อมเสียในแง่ธุรกิจประกันภัย คนกลางประกันภัยผู้นั้นจะต้องถูกดำเนินการลงโทษ

3.2.2.1.2 การปฏิบัติหน้าที่ของคนกลางประกันภัย จำเป็นต้องดำเนินการให้สมประโยชน์ของผู้เอาประกันภัย และสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของกฎหมาย ดังนั้นคนกลางประกันภัยจะต้องควบคุมตนเองในการดำเนินงานของตนให้เป็นไปตามกฎหมาย ซึ่งถ้าหากดำเนินการไม่ถูกต้อง อาจจะเป็นผลเสียต่อสังคมและธุรกิจประกันภัย ในขณะที่จำนวนคนกลางประกันภัยเพิ่มขึ้น การควบคุมวินัยและหลักจรรยาบรรณของวิชาชีพเป็นสิ่งจำเป็น ฉะนั้นหลักเกณฑ์ ในเรื่องวินัย และหลักจรรยาบรรณของวิชาชีพคนกลางประกันภัย รวมทั้งการบังคับในด้านมาตรฐานของบุคคลในวิชาชีพได้สร้างขึ้น เพื่อผลประโยชน์คนกลางประกันภัยมากเกินไป ผู้เอาประกันภัยหรือสังคมก็จะถูกเอาเปรียบจากการผูกขาดวิชาชีพ

²⁴ ชีรพันธ์ ดวงพลอย. (2548). "วิวัฒนาการของกฎหมายธุรกิจประกันภัยประเทศไทย." วารสารประกันภัย.

ความแตกต่างระหว่างองค์กร²⁵ วิชาชีพกับสมาคมวิชาชีพและองค์กรวิชาชีพกับองค์กรของรัฐหรือส่วนราชการ กล่าวคือ ในแง่ของการจัดตั้งสมาคมวิชาชีพสามารถจัดตั้งได้โดยไม่จำเป็นต้องมีการออกกฎหมายเฉพาะรายขึ้นมารับรองและเป็นการจัดตั้งโดยสมัครใจของผู้ประกอบวิชาชีพนั่นเอง แต่สำหรับองค์กรวิชาชีพอาจมีตัวแทนของรัฐเข้าร่วมเป็นกรรมการบริหารองค์กรด้วย ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่สมาคมวิชาชีพ ไม่มีอำนาจฝ่ายเดียวเหนือสมาชิกเหมือนอย่างกรณีขององค์กรวิชาชีพ ความแตกต่างระหว่างองค์กรวิชาชีพกับองค์กรของรัฐหรือส่วนราชการในการจัดตั้งโดยกฎหมายเป็นกรณี ๆ ไป ในส่วนที่เกี่ยวกับองค์ประกอบองค์กรของรัฐหรือส่วนราชการไม่มีสมาชิกเหมือนอย่างองค์กรวิชาชีพและองค์กรที่ทำหน้าที่บริหารงานไม่มีที่มาจากการเลือกตั้งของสมาชิกและในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่องค์กรของรัฐหรือส่วนราชการไม่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของผู้ประกอบวิชาชีพ

3.2.3 ลักษณะของการควบคุมและกำกับดูแลคนกลางประกันภัย

การจัดตั้งองค์กร โดยเฉพาะในการควบคุมกำกับดูแลคนกลางประกันภัย เพื่อทำหน้าที่ในการช่วยสอดส่องดูแลเพื่อมิให้กระทำความผิด ในรูปแบบสภาหรือคณะกรรมการอันเป็นองค์กรในลักษณะเป็นกลุ่มบุคคล การประกอบวิชาชีพคนกลางประกันภัยจำเป็นต้องมีสถาบันหรือองค์กร (Organization) ซึ่งทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางคอยช่วยสอดส่องดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกให้ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

ในการศึกษา วิเคราะห์ปัญหากฎหมายการควบคุมคนกลางประกันภัย มีแนวคิดในเรื่องของการปรับปรุงแก้ไขหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจประกันภัย และกฎหมายการควบคุมคนกลางประกันภัยนั้น ควรมีลักษณะพื้นฐานดังนี้

(1) เป็นองค์กรที่มีหน้าที่รับผิดชอบในด้านการฝึกอบรมและพัฒนาจรรยาบรรณในการเป็นคนกลางประกันภัยที่ดี เพื่อความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบอาชีพ มิให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบ ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยตามกรมธรรม์ ทั้งยังเป็นการรองรับการขยายตัวทางด้านธุรกิจประกันภัยในอนาคต และยกระดับคนกลางประกันภัยให้ได้มาตรฐานทัดเทียมกับต่างประเทศ

²⁵ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525.

“องค์กร” หมายถึง ส่วนประกอบย่อยของหน่วยใหญ่ทำหน้าที่สัมพันธ์กันหรือ “ขึ้นต่อกันและกัน”

“องค์การ” หมายถึง ศูนย์รวมของกิจการที่ประกอบกันขึ้นเป็นหน่วยงานเดียวกัน (Organization).

(2) มีการพิจารณาทลงโทษให้ครอบคลุมและรัดกุมยิ่งขึ้น เพื่อควบคุมความประพฤติของคนกลางประกันภัย และคุ้มครองผู้บริโภครหรือผู้เอาประกันภัยให้ได้รับความเป็นธรรมจากการกระทำของคนกลางประกันภัย

(3) พิจารณาการขอรับใบอนุญาตการประกอบธุรกิจประกันภัยและการเป็นตัวแทนและนายหน้าประกันภัย เพื่อควบคุม และกำกับดูแลการประกอบอาชีพคนกลางประกันภัยให้ได้รับการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในเรื่องการประกันภัยที่จะเปลี่ยนแปลงไปตามระบบธุรกิจประกันภัยในอนาคต

(4) พิจารณาการระงับ การเพิกถอนใบอนุญาต หรือปฏิเสธการออกใบอนุญาตการประกอบธุรกิจประกันภัย และการเป็นคนกลางประกันภัย

(5) การกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะประกอบอาชีพการเป็นคนกลางประกันภัยให้เข้มงวดและรัดกุมยิ่งขึ้น เพื่อให้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมในการให้บริการแก่ประชาชนให้เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือของบุคคลทั่วไป

(6) การกำหนดขอบเขตและอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนและเจ้าพนักงานให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อสามารถควบคุมและกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยและคนกลางประกันภัยให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีความคล่องตัวและสามารถอำนวยความสะดวกให้กับผู้เอาประกันภัยได้รวดเร็วขึ้นกว่าอดีตที่ผ่านมา

3.2.4 ขอบเขตของกฎหมายที่ใช้ควบคุม

ตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มีการกำหนดคุณสมบัติของคนกลางประกันภัยไว้ในเรื่องการออกใบอนุญาต การเพิกถอนใบอนุญาตคนกลางประกันภัย และอำนาจหน้าที่ของคนกลางประกันภัย แต่ไม่ได้กำหนดมาตรฐานการกระทำความผิด อำนาจในการร้องทุกข์กล่าวโทษคนกลางประกันภัย และการสอบสวนการกระทำความผิดของคนกลางประกันภัยไว้

ดังนั้นวิธีการดำเนินงานด้านขอบเขตอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียน และเจ้าพนักงานของรัฐตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 และพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 จึงเป็นเรื่องเฉพาะบุคคลไม่มีการอิงคณะกรรมการในการสอบสวนการกระทำความผิดของคนกลางประกันภัย เป็นเรื่องของนายทะเบียนกรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์ ที่จะต้องใช้ดุลพินิจจึงทำให้มาตรฐานการควบคุม และกำกับดูแลคนกลางประกันภัยต่ำกว่ามาตรฐาน ซึ่งไม่สอดคล้องกับ

สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปในอนาคต ทำให้ผู้บริโภคไม่ได้รับความเป็นธรรม หรืออยู่ในสถานะที่เสียเปรียบผู้ประกอบการธุรกิจประกันภัย

ฉะนั้น เพื่อเป็นการยกระดับมาตรฐานคนกลางประกันภัย และธุรกิจประกันภัยให้ทัดเทียมนานาประเทศ จึงจำเป็นต้องศึกษาแนวทางการปรับปรุงแก้ไขและกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการควบคุม และกำกับดูแลคนกลางประกันภัยให้ครอบคลุมรัดกุมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยนำมาตรการการขับเคลื่อนทางกฎหมายและวิถีทางการเคลื่อนตัวของกฎหมายมาใช้ เช่นการกำหนดบทลงโทษให้สูงขึ้นเมื่อมีการฝ่าฝืนการกระทำความผิด การตั้งคณะกรรมการรับจดทะเบียนและออกใบอนุญาตให้เข้มงวดขึ้น ซึ่งผู้ยื่นคำขอต้องผ่านการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพทางความรู้ความสามารถ และมีจรรยาบรรณที่ดีในการเป็นคนกลางประกันภัยตามหลักสูตรที่คณะกรรมการกำหนดไว้ ดังนี้

1. แนวทางในการควบคุม ดูแลผู้ประกอบการอาชีพคนกลางประกันภัยในประเทศไทย

หลักเกณฑ์การออกใบอนุญาตสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพทางด้านธุรกิจประกันภัยมีสาระสำคัญคือผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทางด้านธุรกิจประกันภัยจะต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังนี้ คือ มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย ไม่เคยต้องโทษจำคุกในคดีที่ร้ายแรง เห็นว่าอาจนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพได้ ต้องมีวุฒิทางการศึกษาผ่านการอบรมมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี ซึ่งกรมการประกันภัยได้มอบหมายให้สถาบันประกันภัยไทย เป็นผู้จัดการฝึกอบรมความรู้แก่ผู้ที่ประสงค์ขอรับใบอนุญาตตามหลักสูตรที่นายทะเบียนกำหนดไว้ผู้ที่ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบอาชีพทางการธุรกิจประกันภัยต้องผ่านการอบรมหรือประเมินก่อนจึงจะมีสิทธิได้รับใบอนุญาตในการประกอบอาชีพคนกลางประกันภัยเพื่อทำให้องค์กรนั้นมีความเข้มแข็ง เนื่องจากผู้ประกอบการอาชีพนี้จำเป็นต้องใช้ทักษะความชำนาญ และความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ จึงจำเป็นต้องมีระยะเวลาในการอบรมทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติอย่างเพียงพอตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ เพื่อคาดหวังให้ผู้ประกอบอาชีพมีศีลธรรมจรรยาบรรณในหน้าที่ นำไปสู่ความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ในการแสวงหาแนวทางที่จะส่งเสริมผู้ประกอบการอาชีพให้มีความระมัดระวังในการทำงานไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

2. การกำกับดูแลของรัฐมนตรี

อำนาจการกำกับดูแลของรัฐมนตรี คือ การควบคุม กำกับดูแลการดำเนินงานของธุรกิจประกันภัย ให้มีความมั่นคงทางด้านการเงินให้สามารถตรวจสอบได้เพื่อป้องกันการทุจริต และกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรม หรือ

ไม่ให้ผู้บริโภคอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบผู้ประกอบการประกันภัย โดยการปรับปรุงแก้ไขหลักเกณฑ์ต่างๆ ให้เหมาะสมกับกาลสมัย และสอดคล้องกับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่กำลังขยายตัวในปัจจุบันและอนาคตให้มีความคล่องตัวและสามารถอำนวยความสะดวกแก่ผู้เอาประกันภัยมากขึ้น รวมถึงการกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนและเจ้าพนักงานให้ชัดเจนขึ้นเพื่อควบคุมดูแลความประพฤติของคนกลางประกันภัยให้ได้รับการยกระดับจนได้มาตรฐานการเป็นคนกลางประกันภัยที่ทัดเทียมกับต่างประเทศได้ รวมทั้งช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวอันเป็นการทำให้ผลการปฏิบัติงานดีขึ้น เพื่อให้บุคคลเหล่านี้มีความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานตลอดจนเป็นการเตรียมตัวให้พร้อมเพื่อที่จะสามารถเข้ารับตำแหน่งที่มีความรับผิดชอบสูงขึ้นจนกระทั่งก้าวไปสู่มาตรฐานการเป็นคนกลางประกันภัยมืออาชีพที่ได้รับการยอมรับและเชื่อถือจากบุคคลทั่วไปว่าเป็นอาชีพที่ควรได้รับการยกย่อง

3.2.5 เหตุผลและความจำเป็นในการควบคุมคนกลางประกันภัย

กรมการประกันภัยเป็นหน่วยงานของภาครัฐที่คอยควบคุม และกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยและคนกลางประกันภัยอย่างใกล้ชิด เทียบเท่ากับหน่วยงานต่างๆ ที่ต้องมีหน่วยงานภาครัฐเข้าไปแทรกแซง ทั้งนี้เพราะธุรกิจประกันภัยเป็นธุรกิจที่กระทบถึงความปลอดภัยและผาสุกแห่งสาธารณชนดังที่ได้กล่าวไปแล้ว เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคหรือผู้เอาประกันภัยให้ได้รับความเป็นธรรมจากการกระทำของคนกลางประกันภัย ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่กฎหมายจะต้องเข้าไปควบคุม เพราะบุคคลดังกล่าวมีความสำคัญต่อความเจริญและความน่าเชื่อถือของประชาชนต่อธุรกิจประกันภัย เนื่องจากมีเรื่องการเงินเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่การควบคุมไม่ได้มุ่งเน้นเรื่องการเงินเท่านั้น แต่เน้นหนักในด้านการมีคุณภาพและจรรยาบรรณเป็นสำคัญ เพราะปัญหาและอุปสรรคหลายๆ ประการที่ทำให้ธุรกิจประกันภัยไม่เจริญก้าวหน้าและไม่ได้มาตรฐานสากลเทียบเท่ากับต่างประเทศ ส่วนหนึ่งมาจากคนกลางประกันภัย อีกทั้งหน่วยงานของภาครัฐก็เป็นส่วนสำคัญ เราจะเห็นได้จากกฎหมายของประเทศอังกฤษซึ่งใช้ระบบกฎหมายแบบ Common Law ซึ่งให้ความสำคัญกับการควบคุมและส่งเสริมตัวแทนและนายหน้าประกันภัย จนกระทั่งได้บัญญัติกฎหมายโดยเฉพาะขึ้นนั่นก็คือ The Insurance Brokers (Registration) Act 1977 ขึ้น นอกจากนี้ในประเทศสหรัฐอเมริกา ยังมี The Model Act หรือกฎหมายแม่แบบเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตตัวแทนและนายหน้า (Agents and Brokers Licensing Model Act) เพื่อให้มลรัฐต่างๆ ของสหรัฐอเมริกา นำมาใช้เป็นรูปแบบเดียวกัน ส่วนประเทศสิงคโปร์ ก็ได้บัญญัติกฎหมาย Insurance Intermediaries General 1999 ซึ่งจะเห็นได้ว่าประเทศสิงคโปร์จะเน้นในเรื่องการพัฒนาความรู้ความสามารถ และหาหลักสูตรการพัฒนาฝึกอบรมคนกลางประกันภัยโดยเฉพาะ ซึ่งกฎหมายของประเทศสิงคโปร์จะค่อนข้าง

เข้มงวดและได้ผล เพื่อเป็นควบคุมคนกลางประกันภัย ให้ปฏิบัติตนภายใต้กรอบของจรรยาบรรณที่มีต่อผู้บริโภคหรือผู้เอาประกันภัย

ดังนั้น การควบคุมดูแลคนกลางประกันภัยเป็นเรื่องที่รัฐจะต้องเข้าไปควบคุมดูแล เพราะคนกลางประกันภัยเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องทางการเงินของผู้เอาประกันภัยไม่โดยตรงก็ทางอ้อม จึงควรมุ่งเน้นหนักในด้านการมีคุณภาพและจรรยาบรรณเป็นปัจจัยสำคัญ และหากพิจารณาถึงเหตุและปัญหาที่ทำให้ธุรกิจประกันภัยไม่เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร จะเห็นได้ว่าส่วนหนึ่งของปัญหานั้นเกิดจากคนกลางประกันภัย และในฐานะรัฐผู้ควบคุมและกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยเป็นสำคัญ การควบคุมคนกลางประกันภัยจึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ผู้เขียนต้องวิเคราะห์ปัญหาและความจำเป็นในการควบคุมคนกลางประกันภัย

เนื่องจากปัจจุบันผู้เขียนรับราชการในกรมการประกันภัย และทำหน้าที่ในการควบคุมและกำกับดูแลคนกลางประกันภัยโดยตรง ผู้เขียนได้ศึกษา และวิเคราะห์ถึงปัญหาต่างๆ ที่คนกลางประกันภัยกระทำการอันเป็นการเอารัดเอาเปรียบผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัยและประชาชนโดยแยกออกเป็นกรณีๆ ไปดังต่อไปนี้

1) ปัญหาที่เกิดจากคนกลางประกันภัยมิได้บอกความจริงไว้ชัดเจนถึงข้อคุ้มครองในกรมธรรม์ประกันภัย

ในการที่คนกลางประกันภัยจะได้รับค่าบำเหน็จก็ต่อเมื่อบุคคลที่เขาชักชวนซื้อหรือจัดการให้ทำสัญญาประกันภัยกับบริษัทตกลงรับขอเอาประกันภัยและบริษัทตกลงรับประกันภัยแล้ว อีกทั้งผู้เอาประกันภัยได้ชำระเบี้ยประกันภัยให้กับบริษัทแล้ว บริษัทจึงจะจ่ายค่าบำเหน็จให้แก่คนกลางประกันภัย ดังนั้น เพื่อให้ได้มาซึ่งค่าบำเหน็จ ในการชักชวน ซื้อหรือจัดการให้ทำสัญญาประกันภัย คนกลางประกันภัยอาจจะเว้นไม่บอกความจริงบางอย่าง เช่น อธิบายว่าการประกันภัยรถยนต์ประเภทหนึ่งที่ทำให้ความคุ้มครองต่อความเสียหายของรถยนต์ทุกกรณีและทุกสาเหตุ โดยไม่บอกให้ผู้เอาประกันภัยทราบว่าในกรมธรรม์ประกันภัยมีข้อยกเว้นการคุ้มครองอย่างไรบ้าง เป็นต้น เพราะเกรงว่าผู้เอาประกันภัยจะไม่ซื้อความคุ้มครองในระหว่างอายุสัญญาประกันภัย กรณีเช่นผู้เอาประกันภัยได้มอบหมายให้นุตรชายซึ่งมีอายุ 17 ปี ยังถึงไม่เกณฑ์ที่จะสอบรับใบอนุญาตขับขี่ยานยนต์ได้ แต่มีความสามารถในการขับรถยนต์พอสมควร ให้ขับรถยนต์คันเอาประกันภัยไปซื้อของที่ตลาด เพราะเชื่อว่าถ้าเกิดอุบัติเหตุจะได้รับการชดเชยจากบริษัท โดยเชื่อตามที่คนกลางประกันภัยบอกไว้ว่าการประกันภัยรถยนต์ประเภทที่หนึ่งจะให้ความคุ้มครองทุกกรณี

เมื่อรถยนต์เกิดอุบัติเหตุจึงทราบจากบริษัทว่าถ้าผู้ขับขี่รถยนต์ในขณะที่เกิดเหตุไม่มีใบอนุญาตขับขี่รถยนต์ จะไม่ได้รับการชดเชยจากบริษัท

ในกรณีของการประกันชีวิต คนกลางประกันภัยไปพบผู้มั่งหวัง แต่ผู้มั่งหวังแจ้งว่ายังไม่สามารถทำประกันชีวิตได้ในขณะนี้ เนื่องจากเงินที่มีอยู่ยังไม่เพียงพอที่จะนำไปลงทุนเปิดร้านอาหารได้ ขณะนี้อยู่ระหว่างหาแหล่งเงินกู้ คนกลางประกันภัยจึงแจ้งว่าเมื่อทำประกันชีวิตแล้วสามารถนำเงินกรมธรรม์ไปขอกู้ยืมเงินจากบริษัทโดยมีกรมธรรม์เป็นประกันได้ทันที โดยสามารถกู้ได้สูงสุดเท่ากับจำนวนเงินที่เอาประกันภัยไว้ ผู้เอาประกันภัยจึงตกลงทำประกันชีวิตในจำนวนเงินเอาประกันภัย 2 ล้านบาท เพราะต้องการนำเงินไปลงทุนเปิดร้านอาหารจำนวน 2 ล้านบาท และเมื่อนำกรมธรรม์ไปขอกู้เงินจากบริษัท จึงทราบว่าสามารถกู้เงินได้ก็ต่อเมื่อสิ้นปีที่สองของกรมธรรม์แล้ว และกู้ได้ไม่เกินจำนวนมูลค่าเงินสดที่มีอยู่ในกรมธรรม์ซึ่งน้อยกว่าเบี้ยประกันภัยที่ส่งไปแล้ว การกระทำของคนกลางประกันภัยดังกล่าว ถือว่ายังไม่ครบองค์ประกอบของความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 341 แต่เข้าข่ายเป็นการฉ้อฉลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 159 จะเห็นได้ว่าเป็นเพราะผู้เอาประกันภัยหลงเชื่อในคำบอกกล่าวของคนกลางประกันภัย จึงทำให้ไม่ได้รับการชดเชยค่าสินไหมทดแทนจากบริษัทประกันภัย

ในกรณีนี้ตัวผู้เอาประกันภัยเองก็มีส่วนบกพร่องด้วย เพราะเมื่อได้รับกรมธรรม์ประกันภัยแล้วไม่ได้อ่านข้อกเว้นการคุ้มครองในกรมธรรม์ประกันภัยให้ละเอียด จะเห็นได้ว่าการคุ้มครองความเสียหายต่อรถยนต์ มีข้อกเว้นว่าไม่คุ้มครองความเสียหายในกรณีที่ผู้ขับขี่รถยนต์ในเวลาเกิดเหตุไม่มีใบอนุญาตขับขี่รถยนต์

ในกรณีของการประกันชีวิตก็เช่นเดียวกัน เหตุที่ตกลงทำสัญญาประกันชีวิตในจำนวนเงินเอาประกันภัยสูงถึง 2 ล้านบาท เพื่อหวังว่าจะได้กู้เงิน 2 ล้านบาท จากการประกันชีวิตมาลงทุนเปิดร้านอาหาร

2) ปัญหาคนกลางประกันภัยให้ผู้เอาประกันภัยลงชื่อในคำขอเอาประกันภัย โดยไม่กรอกข้อความในคำขอเอาประกันภัย และกรอกข้อความในคำขอเอาประกันภัยแทนผู้เอาประกันภัย โดยให้ข้อความที่เป็นเท็จ

ในกรณีที่เป็นการประกันชีวิต คนกลางประกันภัยรู้ว่าผู้เอาประกันภัยมีสุขภาพไม่สมบูรณ์ หากให้ผู้เอาประกันภัยแถลงข้อความในคำขอเอาประกันภัยเอง โดยแถลงข้อความที่เป็นจริง บริษัทจะปฏิเสธการรับประกันชีวิตของผู้เอาประกันภัย เพราะเป็นภัยที่ต่ำกว่ามาตรฐาน หรือถ้ารับประกันได้ก็อาจต้องเพิ่มเบี้ยประกันภัยให้สูงขึ้น ด้วยเหตุนี้คนกลางประกันภัยจึงดำเนินการแถลงข้อความอันเป็นเท็จแทนผู้เอาประกันภัยว่าผู้เอาประกันภัยมีสุขภาพสมบูรณ์ ไม่เคยเจ็บป่วยด้วยโรคใดๆ ก่อนขอเอาประกันภัย บริษัทเชื่อด้อยแถลงในคำขอเอาประกันภัยจึง ตกลงรับประกันชีวิตของผู้เอาประกันภัย ทำให้คนกลางประกันภัยได้รับค่าบำเหน็จจากบริษัท ต่อมาผู้เอาประกันภัยเสียชีวิตในช่วงระยะเวลาไม่เกิน 2 ปี บริษัทสามารถบอกล้างเป็น โมฆียะได้ตามสัญญาประกันชีวิต หากตรวจสอบแล้วพบว่าผู้เอาประกันภัยเคยเจ็บป่วยมาก่อนที่จะขอเอาประกันภัย

ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เมื่อบริษัทได้บอกล้างสัญญาที่เป็นโมฆียะแล้ว ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 892 ได้บัญญัติให้บริษัทต้องคืนค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ประกันภัย ซึ่งถ้าการบอกล้างสัญญานั้นได้กระทำต่อเมื่อผู้เอาประกันภัยยังมีชีวิตอยู่ก็ให้คืนแก่ผู้เอาประกันภัย แต่หากการบอกล้างสัญญานั้นได้กระทำต่อเมื่อผู้เอาประกันภัยเสียชีวิตแล้ว ก็คืนแก่ทายาทของผู้เอาประกันภัย

ค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ประกันภัย ขอมต้องมีจำนวนน้อยกว่าเบี้ยประกันภัยที่ส่งไปแล้ว เพราะเบี้ยประกันภัยที่ส่งไปแล้ว บริษัทได้นำไปจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่าใช้จ่ายในการออกกรมธรรม์ และค่าใช้จ่ายในสำนักงานอื่นๆ เป็นต้น

การกระทำของคนกลางประกันภัยดังกล่าวทำให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชน เพราะเงินที่ได้รับคืนมามีจำนวนน้อยกว่าเบี้ยประกันภัยที่จ่ายไป อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันนายทะเบียนตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 ได้กำหนดไว้ในกรมธรรม์ประกันภัยว่าให้บริษัทต้องคืนเบี้ยประกันภัยที่ชำระมาแล้วทั้งจำนวน กระนั้นก็ตามความเสียหายก็ยังคงมีอยู่ เพราะผู้เอาประกันภัยอาจนำเงินจำนวนที่ชำระเป็นเบี้ยประกันภัยไปลงทุนอย่างอื่นได้ เช่น ให้กู้ยืมโดย มีอสังหาริมทรัพย์จำนองเป็นประกัน เป็นต้น ผลประโยชน์ที่ขาดหายไปจึงมีจำนวนเท่ากับดอกเบี้ยที่จะได้รับจากการให้กู้ยืมเงิน

3) ปัญหาคนกลางประกันภัยรับเบี้ยประกันภัยจากผู้เอาประกันภัยแล้วไม่นำส่งบริษัท

ปัญหาคนกลางประกันภัยเก็บเบี้ยประกันภัยจากผู้เอาประกันภัยแล้วไม่นำส่งบริษัท เป็นปัญหาที่สำคัญยิ่ง เพราะอาจส่งผลกระทบต่อผู้เอาประกันภัยทำให้ไม่ได้รับการคุ้มครอง เพราะบริษัทไม่ทราบถึงการขอเอาประกันภัย เนื่องจากคนกลางประกันภัยไม่ส่งค่าขอเอาประกันภัย และเบี้ยประกันภัยแก่บริษัท

ปัญหาคนกลางประกันภัยเก็บเบี้ยประกันภัยแล้วไม่นำส่งบริษัทนี้ ผู้เขียนจะแยกวิเคราะห์โดยแยกออกเป็นประเด็นตามข้อเท็จจริงที่แตกต่างกัน ซึ่งทำให้ผลในทางกฎหมายแตกต่างกัน ดังนี้คือ

กรณีที่ 1 คือกรณีที่บริษัททำหนังสือมอบอำนาจให้คนกลางประกันภัยรับเบี้ยประกันภัยแทนบริษัท และมอบใบเสร็จรับเงินของบริษัทเพื่อให้คนกลางประกันภัยออกให้แก่ผู้เอาประกันภัยเมื่อมีการชำระเบี้ยประกันภัยให้แก่บริษัท ผลในทางกฎหมายถือว่าบริษัทได้รับเบี้ยประกันภัยจากผู้เอาประกันภัยแล้ว (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 820 มาตรา 315 มาตรา 318) แม้ว่าคนกลางประกันภัยจะยังไม่นำเงินเบี้ยประกันภัยที่ได้รับจากผู้เอาประกันภัยส่งให้แก่บริษัทก็ตาม

หากคนกลางประกันภัยมีเจตนาทุจริตนำเงินที่ได้รับมาจากผู้เอาประกันภัยไปใช้เป็นประโยชน์ส่วนตัว ย่อมถือเป็นความผิดฐานลักยอกตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 341 ผู้เสียหายได้แก่บริษัทที่รับประกันภัย เมื่อบริษัทเป็นผู้เสียหาย บริษัทสามารถที่จะดำเนินคดีแก่คนกลางประกันภัยได้ ทั้งในทางแพ่งและทางอาญา เพราะบริษัทมีบุคลากรด้านกฎหมายอยู่พร้อมกรณีเช่นนี้ย่อมไม่มีผลกระทบต่อผู้เอาประกันภัย

อย่างไรก็ตาม หากบริษัทเห็นว่าไม่มีทางจะไล่เบี้ยเอาจากคนกลางประกันภัยได้ ในบางครั้งบริษัทอาจยกขึ้นเป็นข้อต่อรองกับผู้เอาประกันภัยเพื่อให้ผู้เอาประกันภัยชำระเบี้ยประกันภัยซ้ำสอง ในกรณีเช่นนี้หากผู้เอาประกันภัยร้องขอให้กรมการประกันภัยช่วยเหลือ กรมการประกันภัยสามารถให้ความเป็นธรรมแก่ผู้เอาประกันภัยได้ในฐานะที่เป็นผู้กำกับดูแลการประกอบธุรกิจของ

บริษัท เคยมีผู้เอาประกันภัยนำคดีไปฟ้องร้องต่อศาล และผู้คดีจนถึงชั้นศาลฎีกาและพิพากษาให้ผู้เอาประกันภัยเป็นฝ่ายชนะคดี²⁶.

กรณีที่ 2 คือกรณีที่บริษัทไม่ได้มอบอำนาจให้คนกลางประกันภัยรับเบี้ยประกันภัยแทนบริษัท อาจเป็นเพราะไม่ไว้วางใจหรือด้วยเหตุผลอื่นใดก็ตาม กรณีนี้บริษัทจะไม่มีการมอบใบเสร็จรับเงินของบริษัทให้แก่คนกลางประกันภัย คนกลางประกันภัยที่ต้องการนำเงินค่าเบี้ยประกันภัยไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว เมื่อไปเก็บเบี้ยประกันภัยแล้วมักเขียนข้อความในกระดาษเปล่ามีข้อความว่าได้รับเบี้ยประกันภัยจากผู้เอาประกันภัยแล้ว โดยอ้างว่าใบเสร็จที่เบิกมาจากบริษัทได้ใช้ออกให้กับผู้เอาประกันภัยรายอื่นไปหมดแล้ว วันหลังจะนำใบเสร็จตัวจริงมาให้ ในกรณีเช่นนี้บริษัทสามารถยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้กับผู้เอาประกันภัยได้

เคยมีคนกลางประกันภัยขอยืมใบเสร็จรับเงินจากคนกลางประกันภัยคนอื่นไปถ่ายเอกสาร แล้วออกให้แก่ผู้เอาประกันภัย กรณีเช่นนี้ศาลฎีกาพิพากษาว่าไม่ผูกพันเจ้าหนี้ ยังถือไม่ได้ว่าเจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้แล้ว เพราะผู้รับเงินไม่ใช่บุคคลเดียวกันกับผู้ถือใบเสร็จเป็นสำคัญตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 318

คำว่า “ผู้ถือใบเสร็จ²⁷” หมายถึง บุคคลที่เจ้าหนี้ใช้ให้ถือใบเสร็จของเจ้าหนี้เพื่อไปรับชำระหนี้จากลูกหนี้ เช่น เจ้าหนี้ที่เป็นนิติบุคคล ถือใบเสร็จของบริษัทไปเก็บเงินจากลูกหนี้ของบริษัท หรือพนักงานเก็บค่าไฟฟ้า นำประปา เป็นต้น

“ใบเสร็จ²⁸” หมายถึง เอกสารอันเป็นหลักฐานแสดงว่าเจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้แล้ว ซึ่งต้องมีลายมือชื่อของเจ้าหนี้ หรือผู้มีสิทธิได้รับชำระหนี้เป็นสำคัญ และใบเสร็จนั้นต้องเป็นใบเสร็จที่ถูกต้อง ถ้าเป็นใบเสร็จปลอมผู้ชำระหนี้จะอ้างมาตรา 318 มิได้

²⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1806/2500

²⁷ ปรียา วิชาลเวทย์. (2540). เอกสารการสอนชุดวิชา กฎหมายแพ่ง 2 : หนี้ ละเมิด. หน้า 92.

²⁸ เสนีย์ ปราโมทย์,ม.ร.ว. ม.ป.ป. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้. หน้า 1350.

คนกลางประกันภัยที่ได้รับมอบอำนาจให้รับเบี้ยประกันภัยแทนบริษัท ต่อมา ถูกบอกเลิกสัญญาจากบริษัท โดยทั่วไปบริษัทจะมีหนังสือแจ้งไปยังลูกค้าเพื่อให้ทราบว่าบุคคลผู้นี้ ไม่ได้เป็นคนกลางประกันภัยของบริษัทแล้ว เพื่อจะได้ไม่ชำระเบี้ยประกันภัยให้กับคนกลางประกันภัย คนดังกล่าวอีก แต่หากคนกลางประกันภัยไม่ยอมคืนใบเสร็จรับเงินให้กับบริษัทและได้นำใบเสร็จรับเงินของบริษัทไปเก็บเบี้ยประกันภัยจากผู้เอาประกันภัยรายอื่นที่เป็นลูกค้าของตน การชำระเบี้ยประกันภัยในกรณีเช่นนี้จะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อผู้เอาประกันภัยได้กระทำไปโดยสุจริต เช่น บริษัทไม่ได้แจ้งให้ทราบเพราะความบกพร่องของพนักงานบริษัท เป็นต้น

แต่ถ้าผู้เอาประกันภัยรู้ว่าคนกลางประกันภัยคนดังกล่าวถูกบริษัทบอกเลิกสัญญาไปแล้วยังยืนยันที่จะชำระเบี้ยประกันภัยอีก หรือไม่รู้เพราะความประมาทเลินเล่อของตนเอง กรณีเช่นนี้ ถือว่าเป็นการชำระเบี้ยประกันภัยโดยชอบมิได้

เมื่อยังไม่ถือว่าบริษัทได้รับเบี้ยประกันภัย ผู้เอาประกันภัยจำต้องชำระเบี้ยประกันภัยอีกครั้ง และจะถือว่าไม่ได้ว่าเป็นการชำระซ้ำสอง และหากคนกลางประกันภัยชักชวนเงินของผู้เอาประกันภัยไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว จะเข้าข่ายกรณีความผิดฐานยักยอกเงินของผู้เอาประกันภัย ซึ่งเป็นผู้เสียหาย แต่ผู้เอาประกันภัยไม่สามารถเอาผิดกับคนกลางประกันภัยได้

ในทางแพ่งหากจะฟ้องร้องเรียกเงินคืนจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี คือค่าธรรมเนียมศาล ค่าทนายความ และค่าใช้จ่ายอื่นๆ อีกทั้งยังเป็นการเสียเวลาอีกด้วย

ในทางอาญา ผู้เอาประกันภัยบางคนไม่กล้าไปร้องทุกข์ บางคนกลัวร้องทุกข์ แต่พนักงานสอบสวนลงบันทึกประจำวันในคดีแล้วแต่ไม่มีการดำเนินคดีต่อ และไม่มีการออกหมายจับ บางครั้งพนักงานสอบสวนก็พยายามประนีประนอมและให้ถอนคำร้องทุกข์ เนื่องจากเห็นว่า เป็นคดีความผิดส่วนตัว เพื่อจะได้ไม่ต้องทำคดีต่อไป เพราะเจ้าหน้าที่ตำรวจอาจมีคดีมากไม่สามารถดำเนินการให้ได้ จึงพยายามที่จะลดคดีให้น้อยลง ทำให้คนกลางประกันภัยลอยนวลไปและไม่หลบจำกับความผิดที่เกิดขึ้น ความเสียหายทั้งหลายจึงตกแก่ผู้เอาประกันภัย

4) ปัญหาคนกลางประกันภัยดำเนินการให้ผู้เอาประกันภัยปิดกรมธรรม์ประกันชีวิตของบริษัทหนึ่งแล้วไปขอเอาประกันชีวิตกับอีกบริษัทหนึ่ง

ปัญหาในกรณีนี้เกิดขึ้นเนื่องจากคนกลางประกันภัยไปชักชวนชี้ช่องหรือจัดการให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัทที่ตนเองเป็นตัวแทนประกันชีวิตอยู่ แต่บุคคลที่ถูกชักชวน ชี้ช่องหรือจัดการแจ้งว่าตนเองมีกรมธรรม์ประกันชีวิตอยู่ที่บริษัทอื่นแล้ว และมีภาระที่จะต้องจ่ายเบี้ยประกันภัยตามกรมธรรม์เดิมอยู่จึงไม่สามารถที่จะซื้อกรมธรรม์กับบริษัทใหม่ได้อีก หรืออาจเกิดขึ้นเนื่องจากคนกลางประกันภัยลาออกหรืออาจถูกบริษัทบอกเลิกการเป็นตัวแทน แล้วไปสมัครเป็นตัวแทนของบริษัทอื่น จึงไปชักชวนให้ลูกค้าของตนปิดกรมธรรม์เดิมและทำกรมธรรม์ใหม่กับบริษัทที่ตนเองเป็นตัวกลางประกันภัยอยู่

การปิดกรมธรรม์เก่าเพื่อทำกรมธรรม์ใหม่อาจใช้วิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(1) บอกเลิกสัญญาประกันชีวิต ถ้ากรมธรรม์เดิมยังชำระเบี้ยประกันภัยไม่ครบสองปี กรมธรรม์จะยังไม่มีมูลค่าเงินสด การบอกเลิกสัญญาในกรณีนี้จึงไม่จำเป็นต้องแสดงเจตนาไปยังบริษัท เพียงแต่ไม่ชำระเบี้ยประกันภัยงวดต่อไป ก็ถือเป็นการบอกเลิกสัญญาประกันชีวิตแล้ว นับแต่สิ้นปีที่สองของกรมธรรม์เป็นต้นไป แต่ถ้ากรมธรรม์มีมูลค่าเป็นเงินสดเกิดขึ้น ถ้าผู้เอาประกันภัยต้องการบอกเลิกสัญญาประกันชีวิตจะต้องแสดงเจตนาไปยังบริษัท โดยนำกรมธรรม์ไปคืนบริษัท และบริษัทจะจ่ายมูลค่าเงินสดที่ปรากฏในตารางมูลค่ากรมธรรม์ประกันภัยคืนให้แก่ผู้เอาประกันภัย

(2) เปลี่ยนเป็นมูลค่าใช้เงินสำเร็จ การใช้สิทธิในกรณีนี้จะทำให้ผู้เอาประกันภัยไม่ต้องชำระเบี้ยประกันภัยต่อไป กรณีนี้จำนวนเงินเอาประกันภัยจะลดลง แต่สัญญายังคงมีผลบังคับใช้อยู่ตามระยะเวลาประกันภัยเดิม ถ้าผู้เอาประกันภัยเสียชีวิต ผู้รับประโยชน์จะได้รับเงินประกันชีวิตตามจำนวนเงินเอาประกันภัยที่ลดลง ซึ่งคนกลางประกันภัยจะแนะนำให้ผู้เอาประกันภัยเลือกใช้สิทธิดังกล่าวนี้ เมื่อคนกลางประกันภัยเห็นว่าผู้เอาประกันภัยได้ชำระเบี้ยมาหลายปีแล้ว ทำให้มูลค่าเงินสดมีจำนวนสูงมากพอสมควร

(3) เปลี่ยนเป็นมูลค่าขยายเวลา การขอสิทธิขยายระยะเวลาประกันภัย มีผลทำให้ผู้เอาประกันภัยไม่ต้องชำระเบี้ยประกันภัยต่อไป การขยายระยะเวลาประกันภัยก็คือการที่บริษัทนำมูลค่าเงินสดตามกรมธรรม์มาซื้อการประกันชีวิตแบบชั่วระยะเวลา ซึ่งการประกันชีวิตแบบนี้มีอัตราเบี้ยประกันภัยต่ำมาก เนื่องจากเป็นการซื้อความคุ้มครองการเสียชีวิตอย่างเดียว เช่นเดียวกับการประกันวินาศภัย ถ้าผู้เอาประกันภัยเสียชีวิตในระหว่างขยายเวลา ผู้รับประโยชน์

จะได้รับจำนวนเงินเต็มตามจำนวนเงินเอาประกันภัยเดิม ซึ่งจะแตกต่างกับการเปลี่ยนเป็นมูลค่าใช้เงินสำเร็จ แต่ในกรณีที่เป็นการประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ มูลค่าเงินสดที่นำไปจ่ายเป็นเบี้ยประกันภัยอาจยังมีเหลืออยู่เมื่อสัญญาครบกำหนด กรณีนี้หากผู้เอาประกันภัยยังมีชีวิตอยู่บริษัทก็จะจ่ายเงินให้แก่ผู้เอาประกันภัย

การปิดกรมธรรม์เดิมเพื่อขอซื้อกรมธรรม์ใหม่ทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยเพราะเมื่ออายุของผู้เอาประกันภัยสูงขึ้นเบี้ยประกันภัยตามกรมธรรม์ใหม่ย่อมสูงขึ้นด้วย เพราะคนที่อายุมากย่อมมีความเสี่ยงมากกว่าคนที่อายุน้อย ข้อสำคัญคือ ผู้เอาประกันภัยบางรายที่ปิดกรมธรรม์เดิมไปแล้วแต่ไม่สามารถซื้อกรมธรรม์ใหม่ได้ เพราะมีสุขภาพแย่ง บริษัทจึงปฏิเสธการรับประกันภัย หลังจากนั้นผู้เอาประกันภัยเกิดประสบอุบัติเหตุจากแผ่นดินไหวคลื่นสึนามิ ผู้ที่อยู่ในอุปการะของเขาก็จะได้รับความเดือดร้อน เพราะหากไม่มีการปิดกรมธรรม์ ผู้รับประโยชน์ย่อมจะไม่ได้รับเงินประกันชีวิตเพื่อบรรเทาความเดือดร้อน

5) ปัญหาคนกลางประกันภัยเป็นตัวแทนบริษัทไม่จ่ายเงินตามกรมธรรม์เมื่อผู้เอาประกันภัยเสียชีวิตแต่จัดให้ผู้รับประโยชน์เอาประกันชีวิตใหม่โดยเอาเงินที่บริษัทจ่ายชำระเป็นเบี้ยประกันภัยตามกรมธรรม์ใหม่

ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากคนกลางประกันภัยเห็นว่าผู้เอาประกันภัยที่เป็นลูกค้านของตนเสียชีวิต ตนจึงจะขอรับเช็คที่ต้องจ่ายตามกรมธรรม์ประกันภัยเพื่อนำไปให้กับผู้รับประโยชน์ ซึ่งโดยมากได้แก่คู่สมรสและบุตรของผู้เอาประกันภัย แต่เมื่อไปถึงบ้านของผู้เอาประกันภัยคนกลางประกันภัยก็พยายามให้ผู้รับประโยชน์ของผู้เอาประกันทำประกันชีวิตใหม่เพื่อตนเองจะได้ค่านำเงินจากบริษัทอีกหากว่าผู้รับประโยชน์ตอบตกลง ซึ่งในบางครั้งเงินตามกรมธรรม์จะถูกจ่ายเป็นค่าเบี้ยประกันภัยไปทั้งหมด เช็คที่นำมาจ่ายจะได้ถูกนำกลับไปเพื่อหักล้างกับเบี้ยประกันภัยที่จะต้องชำระ ทั้งที่ผู้รับประโยชน์คือภรรยาของผู้เอาประกันภัยมีความจำเป็น ต้องนำเงินที่ได้รับจากบริษัทไปใช้จ่ายเป็นค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรของตน แต่ที่นำไปเพราะทนต่อความโน้มน้าวของคนกลางประกันภัยไม่ไหวทำให้เกิดความลำบากแก่ภรรยาและบุตรของผู้เอาประกันภัยที่ยังมีชีวิตอยู่ เพราะการที่ผู้เอาประกันภัยเสียชีวิตไปรายได้ที่เคยได้รับก็ไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงดูครอบครัว ย่อมทำให้ครอบครัวของผู้เอาประกันภัยเดือดร้อนไปกับด้วย แทนที่จะได้รับเงินจากการประกันชีวิตเพื่อมาทดแทนรายได้ที่ขาดหายไปกลับต้องมาจ่ายเป็นค่าเบี้ยประกันภัยตามกรมธรรม์ที่ทำใหม่

3.2.6 วัตถุประสงค์ในการศึกษาวิเคราะห์

เนื่องจากการประกอบธุรกิจประกันภัย เป็นธุรกิจที่มีผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือความผาสุกแห่งสาธารณชน ดังนั้นการศึกษาวิเคราะห์ปัญหากฎหมายการควบคุมคนกลางประกันภัย ก็เพื่อส่งเสริมธุรกิจของคนกลางประกันภัย โดยกำหนดและควบคุมมาตรฐานคนกลางประกันภัย มิให้มีการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากบุคคลซึ่งไม่มีความรู้ความสามารถอันก่อให้เกิดภัยและความเสียหายแก่ประชาชนจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้เพื่อ

- (1) ส่งเสริมการศึกษาและการประกอบวิชาชีพคนกลางประกันภัย
- (2) ควบคุม กำกับดูแล และกำหนดมาตรฐานการให้บริการของคนกลางประกันภัย
- (3) ควบคุมความประพฤติคนกลางประกันภัยให้ถูกต้องตามหลักจรรยาบรรณตัวแทนและนายหน้าประกันภัย
- (5) ส่งเสริมและจัดสวัสดิการคนกลางประกันภัยให้ได้มาตรฐานสากล
- (6) ควบคุมการออกใบอนุญาต พักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตคนกลางประกันภัย
- (7) รับรองประกาศนียบัตรให้แก่คนกลางประกันภัยของสถาบันการฝึกอบรมต่างๆ เพื่อยกระดับมาตรฐานคนกลางประกันภัยให้ทัดเทียมนานาชาติ
- (8) กำหนดบทลงโทษคนกลางประกันภัยเพื่อมิให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ
- (9) ส่งเสริมช่วยเหลือแนะนำเผยแพร่และให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการประกันภัยเพื่อมิให้ถูกเอารัดเอาเปรียบจากคนกลางประกันภัย
- (10) การคุ้มครองประชาชนในการควบคุมมรรยาทคนกลางประกันภัย

การที่ผู้เอาประกันภัยให้ความไว้วางใจแก่คนกลางประกันภัยในเรื่องธุรกิจการเงิน อาจเกิดปัญหาขัดแย้งระหว่างคนกลางประกันภัยและผู้เอาประกันภัยได้ ทั้งนี้เพราะคนกลางประกันภัยมีวิธีที่จะหลบเลี่ยงปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้ จึงเป็นการยากที่จะป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีมาตรการในการควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของบรรดาคนกลางประกันภัย เพื่อเป็นหลักประกันให้กับผู้เอาประกันภัยในการให้ความไว้วางใจในด้านธุรกิจการเงินกับคนกลางประกันภัย